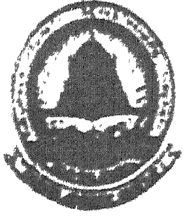
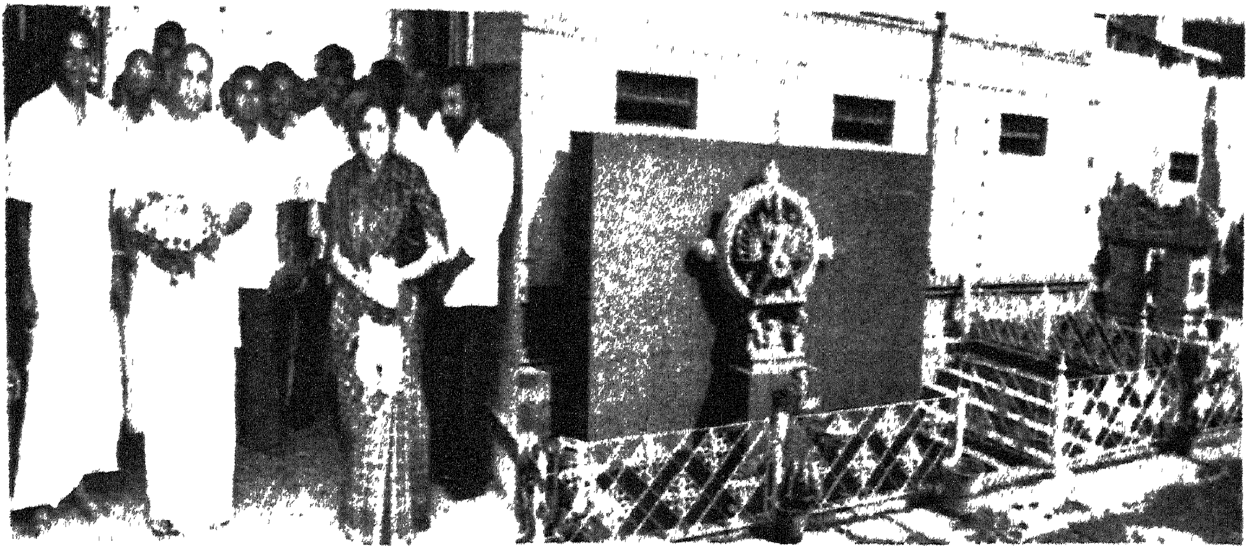

సప్తగిరి

ఆగష్టు 1983

వెల: రు. 1/-

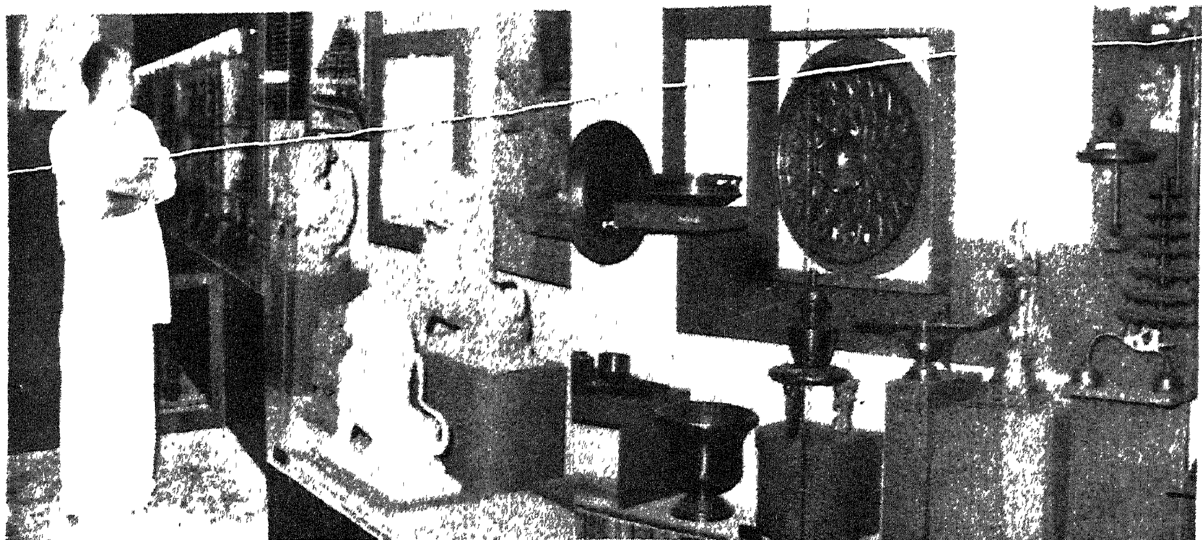
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల సచిత్ర మాసపత్రిక

1.

శ్రీ వేంకటేశ్వర మ్యూజియం
ఆలయకళ
తిరుపతి
SRI VENKATESWARA MUSEUM
ON TEMPLE ART
TIRUPATI

2.

3.

పూరయ మమకామం గోపాల
పూరయ మమ కామం
వారం వారం వందన మస్తుతే
వారిజ దళనయన గోపాల

మన్యే త్వా మిహ మాధవదైవం
మాయాస్వీకృత మానుషభావం
ధన్యైరాదృత తత్త్వస్వభావం
ధాతారం జగతామతివిభవం

బృందావన చరబర్హావతంస
బద్ధకుంజవన బహుల విలాస
సాంద్రానంద సముద్గీర్ణహాస
సంగీత కేయూర సముదితదాస

మత్స్యకూర్మాది దశమహితావతార
మదను గ్రహాదవ మదనగోపాల
వాత్సల్య పాలిత వరయోగిబృంద
వరనారాయణ తీర్థ వర్ధిత మోద ॥

నారాయణతీర్థుల 'కృష్ణలీలాతరంగిణి'

మీ మాట

తిరుపతిలో టి. టి. డి. క్యాంటీన్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన యాజమాన్యం యాత్రికుల సదుపాయాల విషయంలో 'తిరుమల'లో చూపుతున్న శ్రద్ధాసక్తులు 'తిరుపతి'లో చూపించడం లేదని చెప్పటానికి విచారిస్తున్నాను. ముఖ్యంగా భోజనవసతి సౌకర్యాలలో ఈ వివక్షత కొట్టవచ్చినట్లు కనబడుతోంది. తిరుమల యాత్రికులకు తిరుమలలో ఉపాహార భోజనశాలల కొరతలేదు. ప్రయివేట్ క్యాంటీన్ల సంగతి ఎలావున్నా, వేలాది యాత్రికులకు ఒక్కసారిగా భోజన ఏర్పాట్లకు వీలు కలిగించే 'శ్రీవేంకటేశ్వర కేంటీన్ కాంప్లెక్స్' కామధేనువులా వుంటుంది. దేవస్థానంవారు కోటిరూపాయలవరకూ దీనిపై ఖర్చుపెట్టి ప్రపంచంలోకే పేరెన్నికగన్న భోజనశాలగా తీర్చి దిద్దుతున్నారు. ఇదంతా తిరుమల విలాసం.

ఇక తిరుపతి దేవస్థాన ధర్మశాలల భోజనశాలల్లో వినిపించేదంతా విలాపమే!. తిరుపతిలో టి. టి. డి. కొత్త సత్రాలలో వున్న ఏకైక భోజనశాల యాత్రికులకు ఏమూలకూ చాలదు! సత్రాలలో యాత్రికుల సంఖ్య ఏటి కేటికి పెరుగుతున్నప్పటికీ ఈ భోజనశాలను విస్తరించాలన్న ఆలోచన టి.టి.డి.కి రాకపోవటం వింతగా వుంది. ఈ క్యాంటీన్లో వడ్డించేపదార్థాలు ఒకరకంగావుంటున్నాయి నగదు మాత్రం ఎక్కువే! క్యాంటీన్ సిబ్బంది నిర్లక్ష్యత సరేసరి! అది సర్వత్రా వున్నదే! రెండు రూపాయలకే ప్లేటుభోజనం పెడుతున్నాం గదా అనవచ్చు దేవస్థానం వారు. ఆ ప్లేట్లలో ఏం పెడుతున్నారో, ఎంత కొలతలో పెడుతున్నారో ఎవరన్నా చూస్తే బాగుంటుంది. టి. టి. డి. క్యాంటీన్లో రెండురూపాయల ప్లేటు భోజనం కంటే అక్కడేవున్న ప్రయివేట్ హోటళ్ళలో భోజనం నాలుగింతలు మెరుగ్గా వుంటున్నది. కాకపోతే వీటిలో ఓ అర్ధ రూపాయి రేటెక్కువ! టి.టి.డి. సత్రాలలో క్యాంటీన్ని నిర్వహిస్తున్న తీరుతెన్నులు చూస్తుంటే – దీన్నిలా చెడగొడుతున్నారేమా అని బాధ కలుగుతుంది. అలావుంది పరిస్థితి. ఇటీవలి కాలంలో టి. టి. డి. క్యాంటీన్కు వెళ్ళేవారి కన్నా బైట హోటళ్ళకు వెళ్ళేవారి సంఖ్యే అధికంగా వుంటున్నది. ఇలా ఎందుకు జరగాలి? తిరుమలలో క్యాంటీన్ల విషయమై అంత శ్రద్ధ చూపే దేవస్థానం తిరుపతిలో వీటిని ఎందుకు చిన్నచూపు చూస్తున్నది?

కృష్ణచైతన్య — తిరుపతి.

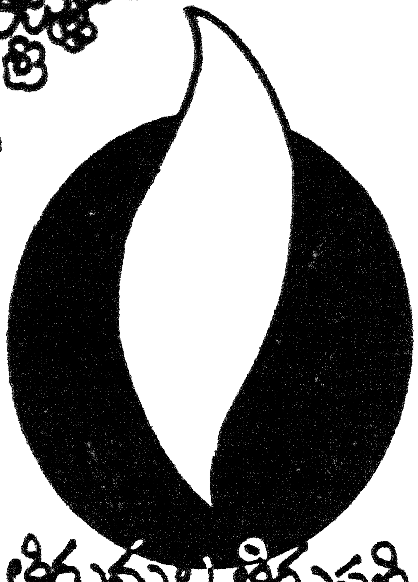
[ప్రత్యేకంగా ఒక క్యాంటీన్ పెట్టమనే కదా మీ ఉద్దేశ్యం. ॥సం॥]

గమనిక :

సప్తగిరి పత్రికకు సంవత్సరం కంటె తక్కువకాలానికి చందాలు స్వీకరింపబడవు—

వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్, టి.టి.డి.

సప్తగిరి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాస పత్రిక...

గౌరవసంపాదకులు .

శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి,
ఐ. ఏ. ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు :
కాట్రపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఎ.

ఉపసంపాదకుడు :
తిరుమూరు సుధాకర్ రెడ్డి,
ఎమ్. ఎ. బి. ఇడి.

ముద్రాపకుడు :
ఎమ్. విజయకుమార్ రెడ్డి.

విడిప్రతి-రు. 1-00
సం॥ చందా-రు. 12-00

ప్రతులకు :
వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్,
టి. టి. డి., తిరుపతి.

ఈ సంచికలో....

ఆగష్టు 1983
సంపుటి 14 సంచిక 3

ముఖచిత్రం : శ్రీవారి మోహినీ అవతారోత్సవం.

సంపాదకీయం

ఇది శ్రావణం. వచ్చేది భాద్రపదం. ఆపైన ఆశ్వయుజం. ఆ తర్వాత కార్తీకం. ఇలా వరలక్ష్మీవ్రతంతో ప్రారంభమై ధనలక్ష్మీవ్రతంతో పరిసమాప్తమయ్యే కాలంలో ఎక్కువభాగం స్త్రీరూప దేవతారాధనకే ఏర్పాటు చేశారు మన ద్రష్టలు. వరలక్ష్మి, సరస్వతి, దుర్గాదేవి, ధనలక్ష్మి ఇలా వివిధ రూపాలలో చరాచరప్రకృతికి మాతృరూపిణిగా, శక్తిరూపిణిగా మహాశక్తిని ఆరాధిస్తున్నాం తరతరాలుగా! ఈ దృశ్యమాన జగత్తంతా స్త్రీ రూపంగా, పరమేశ్వరుని పరమపురుషుడుగా భావించే మనకు మహామోహకమైన మాయావరణాన్వితమైన ప్రకృతిని స్త్రీ రూపంలో ఆరాధించటం చాలా సహజంగానే వుంది!

వాస్తవానికి మగువ మెచ్చిన ఇల్లు, దినిజులకు నట్టిల్లు, అసీ స్త్రీకి గౌరవమున్న ఇంట సిరులు చిందులు వేస్తాయని మన పూర్వులు ఏనాడో చెప్పారు. మన వివాహ ప్రక్రియలో కూడా వరుని నారాయణస్వరూపునిగా భావించి బ్రహ్మలోక జిగీషతో కన్యాదానం చేస్తూ - 'శ్వశ్రవాం భవసామ్రాజ్ఞీ, శ్వశురేభవ సామ్రాజ్ఞీ, ననందరి భవ సామ్రాజ్ఞీ మూర్ధానం పత్యురారోహ' అని అత్తమామల బావమరదుల మనస్సులో, మన్ననతో మహారాణికిగల గౌరవాన్ని పొందమని శుభాశంసనం చేస్తారు. భార్యాభర్తల సంబంధాన్ని వివరించి ధర్మేచ, అర్థేచ, కామేచ నాతిచరితవ్యా అని హెచ్చరించి నాతిచరామి అని త్రికరణశుద్ధిగా వాగ్దానం చేయించుకొంటారు.

సాహిత్యపరంగా మనకు కనిపించే బ్రహ్మవాదినులైన మైత్రేయి, గార్గిల దగ్గరనుండి ఈనాటి కవయిత్రుల వరకు అన్ని వర్గాల మహిళాభివృద్ధి మన సంప్రదాయాన్ని క్రమగుణంగా సాగిందనీ మెలివేసుకు మరీ చాటుకుంటాం!

నిజానికిదంతా నిజమనిపించే కమ్మని కలలావుంది. వెనకటి తరాలతో ఈనాటి సమాజస్థితి పోల్చిచూస్తే మనం ఎంత 'ఎదిగామో' తెలుస్తుంది.

పెంచిన తండ్రి అనుమతిలేకుండా దుష్యంతుణ్ణి పెళ్ళాడిన శకుంతలను సమాజం వెలివేయలేదు. పుత్రవ్యామోహంతో రాముణ్ణి పద్నాలుగు సంవత్సరాలు అడవికి పంపటానికి కారకురాలైన కైకనుగాని, దాసి మంథరనుగాని ఆనాటి సమాజం హింసించలేదు. అహల్యను గౌతముడు నిరాదరించాడేగాని నిరాకరించలేదు. పరస్త్రీ లోలుడైన రావణుని రాజ్యంలో ఉన్న సీతాసాధ్విని శ్రీరాముడు అగ్నిశుద్ధితో స్వీకరించాడు. జాబాలి సత్యకాముడు ఎలా అయిందీ అందరికీ తెలుసు. ఒక్క తాటకవధతప్ప రామాయణంలో కూడా స్త్రీ హింస జరిగిందనేందుకు అవకాశం లేదు.

ఇక భారతకాలంలోని సత్యవతి, కుంతి, గాంధారి,. ద్రౌపది లాంటి పాత్రలను తీసుకున్నా వారి వారి ప్రత్యేకస్థానాల్ని సమాజం గుర్తించి గౌరవించిందనే చెప్పాలి! అత్యాచారులు, ఆతతాయిలు అని పేరు తెచ్చుకొన్న ధార్తరాష్ట్రులను ప్రజలు నిరసన బుద్ధితో చూచినా వారి కులకాంతలను నిరసించిన ఘట్టాలు మనకు కనపడవు. నిజానికి రాజకీయ కార్పణ్యంతో ఒక్క ద్రౌపది మీద జరిపిన అవమానంతప్ప కౌరవులు మరి ఏ ఇతర స్త్రీ మీద దౌర్జన్యం జరిపిన దాఖలాలు మచ్చుకైనా కన్పించవు. రామాయణ భారత కాలాలలో స్త్రీలపై జరిగే అత్యాచార ప్రయత్నాన్ని ఆనాటి సభ్యసమాజమంతా నిరసించింది. సమయం వచ్చినపుడు ఏకలక్ష్యంతో ఎదుర్కొని దురాచారులకు గుణపాఠం నేర్పింది. అపఖ్యాతిపాలైన స్త్రీలను సైతం అన్నపానాదులకు లోపం లేకుండా భరించాలని మనుధర్మశాస్త్రమూ శాసించింది.

కాని ఈనాటి మనస్థితి ఏమిటి? పచ్చనిదంతా మెచ్చతగిందనే భ్రమతో పాచిబండలమీద పరుగెడుతున్నాం! పురుషునికి ఇహపరతారకంగా 'షట్కర్మయుక్తా కులధర్మపత్నీ' అనిపించుకున్న అతివను, 'ఈ నా జీవన సూత్రం నీగళమంగళసూత్రం; వర్ధిల్లాలిక వర్షశతం' అని దీవనతో తెచ్చుకున్న దేవతామూర్తిని లోభంతో లోలుపత్వంతో క్షోభపెడుతున్నాం. కట్నాలు కాముకతలది పైచేయిగా అత్యాచారాలతో ఇంటాబైటా కూడా మానవతులను అవమానంపాలు చేస్తున్నాం, బ్రతుకు బుగ్గిచేస్తున్నాం. ఆనాటి అత్యాచారులు ఈ లోకాన్ని తొంగిచూడటం జరిగితే తమకింత నికృష్టత లేదనే తృప్తి నిజంగా కలిగితీరుతుంది.

[48 వ పేజీలో]

చాణక్యుని నీతిదర్పణం

— శ్రీ ఎం. లక్ష్మణాచార్యులు

మహాపురుషులు కాలానికిగాని, పరిస్థితులకుగాని లొంగిపోరు. వాళ్ళు గొప్పశక్తిమంతులవడంవల్ల తామున్న పరిస్థితుల్ని, కాలాన్ని తమ వశంచేసుకొని, వాటిని తమకు అనుకూలంగా మార్చుకుంటారు. అలాంటి వారిలో ఆర్యచాణక్యుడు ఎన్నదగినవాడు. కౌటిల్యుని పేర అర్థశాస్త్రం వ్రాసిన ఈ బుద్ధిశాలి భారతచరిత్రలో తనకంటూ ఓ ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించుకున్నాడు. చంద్రగుప్తునికి గురువుగా, మార్గదర్శిగా, మంత్రిగా, రక్షకుడిగా ఉండి, అతనిద్వారా మాతృభూమిని శత్రువుల బారినుండి రక్షించి, అన్ని విధాలా ప్రశంసలనందుకున్న గౌరవనీయుడు మన చాణక్యుడు.

చాణక్యుడు వ్రాసిన గ్రంథాల్లో నీతిదర్పణం చాలా పేరుపొందింది. ఇందులో పదిహేడు అధ్యాయాలున్నాయి. సమాజంలోని అన్ని వర్గాలవారికి, అన్ని వయసుల వారికి, అన్ని రకాలవారికి ఉపయోగపడే ఈ పుస్తకం పండిత పామర రంజకమై నాటికీ, నేటికీ కీర్తిప్రతిష్ఠలతో వెలుగుతోంది.

మనిషికి సత్ప్రవర్తన చాలా ముఖ్యం. తన నడవడికను సరిదిద్దుకున్నవాడు తను బాగుపడడమే కాదు, నలుగురూ బాగుపడడానికి ఒక దారి చూపిస్తాడు. సమాజం అతని సలహాలను, ఆజ్ఞలను మనసారా మన్నిస్తుంది.

ఏది, ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎలా, ఎందుకు చేయాలో తెలుసుకోడం ప్రతిమనిషి ధర్మం. అప్పుడే మనిషి జంతువుకంటే వేరనిపించుకుంటాడు.

ఇలాంటివి తెల్సుకోవాలంటే సజ్జనులతో స్నేహం, మంచి పుస్తకాల పఠనం చాలా అవసరం. ఈ నీతిదర్పణం మనకు ఓ చక్కని దారి చూపిస్తుంది.

ఇప్పుడు మనం ఈ నీతిదర్పణంలోని కొన్ని శ్లోకాల్ని వాటి భావాల్ని గమనిద్దాము.

యో ధ్రువాణి పరిత్యజ్య,
అధ్రువం పరిషేవతే
ధ్రువాణి తస్య నశ్యన్తి
అధ్రువం నష్టమేవహి-

ఎవడు తనకు నిర్దేశింపబడిన పనుల్ని, లేక వస్తువుల్ని వదలి అనవసరమైన వాటి గురించి, అసందర్భమైన వాటికోసం, ప్రయత్నాలు చేస్తూవుంటాడో వాడు ఆ అనవసరమైన వాటితోపాటు తనకు నిర్దేశించిన పనుల్లోకూడా అపజయం పొందుతాడు. (నష్టపోతాడు)

శ్లోకేన వా తదర్థేన
తదర్థేన తదార్థార్థాక్షరేణ వా
అవంధ్యం దివసం కుర్యా
ద్దానాధ్యయన కర్మభిః

ప్రతిరోజూ ఒక్క శ్లోకంగానీ, అర్థ శ్లోకంగాని, ఒక్క చరణంగాని, అందులో సగం లేదా ఒక్క అక్షరం లేదా సగం అక్షరం అన్నా చదువుతూ ఉండాలి. ఎందుకంటే అభ్యాసం కూసువిద్యగదా- తినగ తినగ వేము తియ్యనుండు అనేదాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ రోజూ క్రమం తప్పకుండా చదవడం, దానం చేయడం చేస్తూవుండాలి.

ప్రళయే భిన్న మర్యాదా
భవన్తి కిల సాగరాః
సాగరా భేదమిచ్ఛన్తి
ప్రలయేపి నసాధవః

చెలియలికట్ట ఎప్పుడూ దాటని సముద్రం గూడా ప్రళయకాలంలో చెలియలికట్ట దాటుతుంది. కాని గొప్పవాళ్ళు గొప్ప కష్టకాలం వచ్చినా సరే, తమ హద్దుల్ని దాటరు. తమ స్థాయిని, పరువు-ప్రతిష్ఠల్ని దిగజార్చుకోరు.

త్యజేదేకం కులస్యార్థే
గ్రామస్యార్థే కులం త్యజేత్
గ్రామం జనపదస్యార్థే
ఆత్మార్థే పృథివీ త్యజేత్॥

కులం కోసం అవసరమైతే ఎవరినన్నా ఒకర్ని విడిచిపెట్టాల్సి వస్తే వెనుకాడరాదు. గ్రామం మేలుకోసం కులాన్ని, దేశం మేలు కోసం గ్రామాన్ని, ఇంకా తన ఆత్మగౌరవం కోసం మొత్తం భూమినే వదలాలి.

అతిరూపేణ వై సీతా
అతిగర్వేణ రావణః
అతిదానాద్బలిర్బద్ధో
హ్యతి సర్వత్ర వర్జయేత్।

అత్యంత సౌందర్యంవల్లనే సీతాపహరణం జరిగింది. అతిగర్వం వల్లనే రావణుడు చంపబడ్డాడు. అతిగా దానం చేయడం వల్లనే బలి మాటకు బద్ధుడయ్యాడు. అందువల్ల ఏదన్నాసరే 'అతి' పనికిరాదు.

ఏకాకినా తపో ద్వాభ్యాం
పఠనం గాయనం త్రిభిః
చతుర్భిర్గమనం క్షేత్రం
పంచభిర్బహుభీ రణమ్।

తపస్సు ఒంటరిగా, చదవడం ఇద్దరితో, గానం ముగ్గురితో, యాత్ర నలుగురితో, వ్యవసాయం ఐదుగురితో, యుద్ధం అనేక మంది సహాయంతో చేయడం ఉత్తమం.

యథా చతుర్భిః కనకం పరీక్ష్యతే
నిఘర్షణ-చ్ఛేదన-తాప-తాడనైః
తథా చతుర్భిః పురుషః పరీక్ష్యతే
త్యాగేన శీలేన గుణేన కర్మణా॥

గీటురాయిమీద గీయడం, విరగకొట్టడం, కాల్చడం-కొయ్యడం-ఈ నాలుగు

క్రియలద్వారా బంగారం ఎలా గుర్తించబడుతోందో, అలాగే త్యాగం, సత్ప్రవర్తన, గుణము, చేసేపనులు- ఈ నాలుగు పనుల ద్వారా మనిషి గుర్తించబడుతాడు.

తావద్భయేన భేతవ్యం
యావద్భయమనాగతమ్
ఆగతం తు భయం దృష్ట్వా
ప్రహర్తవ్యమశంకయా ॥

భయం సమీపించనంతవరకు భయముంటే భయపడాలి కాని భయం సమీపించిన తర్వాత దాన్ని చూసి నిర్భయంగా, నిస్సందేహంగా దెబ్బతీయాలి.

నాస్తి కామసమో వ్యాధి
ర్నాస్తి మోహసమో రిపుః
నాస్తి కోపసమో వహ్ని
ర్నాస్తి జ్ఞానాత్పరం సుఖమ్ ।

కామంతో సమానమైన రోగం, మోహానికి సమానమైన శత్రువు, కోపంతో సమానమైన నిప్పు, మరియు జ్ఞానాన్ని మించిన సుఖం లేదు.

జన్మ మృత్యుం హి యాత్యేకో
భునక్త్యేక శ్శుభాశుభమ్
నరకే స పతత్యేక
ఏకో యాతి పరాం గతిమ్ ।

మనిషి జన్మించేటప్పుడూ, మరణించేటప్పుడూ ఒంటరిగానే ఉంటాడు. తను చేసిన మంచి చెడ్డపనుల ఫలితాలను అనుభవిస్తాడు. నరకానికి కూడా ఒంటిగానే పోతాడు. స్వర్గానికి ఒక్కడుగానే వెడతాడు.

సత్యేన ధార్యతే పృథ్వీ
సత్యేన తపతే రవిః
సత్యేన వాతి వాయుశ్చ
సర్వే సత్యే ప్రతిష్ఠితమ్ ।

సత్యంవల్లనే భూమి స్థిరముగా ఉన్నది. సూర్యుడు సత్యంవల్లనే ప్రకాశిస్తున్నాడు. గాలికూడా సత్యంవల్లనే వీస్తున్నది. (అంతెందుకు) ప్రపంచంలో ఉన్న అన్ని పదార్థములూ సత్యంలోనే ఉన్నాయి.

చలా లక్ష్మీశ్చలాః ప్రాణ
శ్చలే జీవిత మందిరే
చలాచలే చ, సంసారే,
ధర్మ ఏకోహి నిశ్చలః ॥

ధనం, ప్రాణం, జీవితం, ఇల్లు మొ॥ అన్నీ అశాశ్వతాలు. సాగిపోతున్న ఈ ప్రపంచంలో కేవలం ఒక్క ధర్మమే నిశ్చలమైనది. (దానియందు మనం శ్రద్ధ, ఆసక్తి చూపించాలి.)

లుబ్ధ మర్థేన గృహ్ణీయా
స్తబ్ధమంజలి కర్మణా,
మూర్ఖ ఛందాను రోధేన
యాథార్థ్యేన చ పండితమ్ ॥

లోభిని ధనంతో, గర్విని నమస్కారంతో మూర్ఖుణ్ణి అతడనుసరించే పద్ధతితో- ఇంకా పండితుణ్ణి సత్యంతో వశపర్చుకోవాలి.

సింహాదేకం బకాదేకం
శిక్షేచ్చత్వారి కుక్కుటాత్,
వాయసాత్ పంచ శిక్షేచ్ఛ,
షట్ శున స్త్రీణి గర్దభాత్ ॥

సింహంనుండి ఒక్కగుణం, కొంగనుండి ఒక్కగుణం, కోళ్ళనుండి నాలుగు గుణాలు, కాకినుండి ఐదుగుణాలు, కుక్కనుండి ఆరు గుణాలు, ఇంకా గాడిదనుండి మూడు గుణాలు నేర్చుకోవాలి-

ప్రభూతం కామమల్పం వా
యన్నరః కర్తు మిచ్ఛతి
సర్వారంభేణ తత్కార్యం
సింహాదేకం ప్రచక్షతే ।

తన మనసుకు తగిన నచ్చిన పని-చాలా పెద్దదైనా చిన్నదైనా సరే, దాన్ని సర్వవిధాలా ప్రయత్నించి-ఆ పని నెరవేర్చుకోవాలి. ఈ ఒక్కగుణం సింహం నుండి నేర్చుకోవాలి.

ఇంద్రియాణీతు సంయమ్య
బకవత్ పండితో నరః
దేశకాలబలం జ్ఞాత్వా
సర్వకార్యాణి సాధయేత్.

కొంగ ఏ విధంగా తను వేటాడే ప్రాణిపై జాగ్రత్తగా తన ప్రతి అవయవాన్ని ముడుచుకొని వేటాడుతుందో అలాగే తన ఇంద్రియాలను అదుపులో పెట్టుకొని దేశము కాలము, బలము- ఈ మూడింటిని అర్థం చేసుకొని (గ్రహించి) పనులన్నిటిని, విద్యాంసుడు చెయ్యాలి. ఇలాంటి గుణం కొంగనుండి నేర్చుకోవాలి.

ప్రత్యుత్థానంచ యుద్ధంచ
సంవిభాగంచ బంధుషు
స్వయమాక్రమ్య భోగం చ
శిక్షేచ్చత్వారి కుక్కుటాత్,

బ్రహ్మ ముహూర్తంలో లేవడం, యుద్ధంలో వెనుకాడక పోవడం, బంధువుల్లో ఏ వస్తువునైనా సమానంగా పంచడం, తను తినబోయే దానిని స్వయంగా కైవసం చేసుకోవడం- ఈ నాలుగింటిని కోడిపుంజు నుండి మనం నేర్చుకోవాలి.

గూఢమైథున చారిత్వం
కాలే కాలే చ సంగ్రహమ్
అప్రమత్త మవిశ్వాసం
పంచ శిక్షేచ్చ వాయసాత్ ।

స్త్రీ-సంభోగం రహస్యప్రదేశంలో చేయడం, రహస్యంగా ముందుకు సాగిపోతూ ఉండడం, అప్పుడప్పుడు తమ కిష్టమైన వస్తువుల్ని ప్రోగుచేసుకోడం, అన్ని పనుల్లో జాగ్రత్తగా ఉండడం, ఎవర్నీ నమ్మకపోవడం- ఈ ఐదుగుణాల్ని కాకి నుండి నేర్చుకోవాలి-

బహ్వాశీ స్వల్పసంతుష్టః
సునిద్రో లఘుచేతనః
స్వామి భక్తిశ్చ శూరశ్చ
షడేతే శ్వానతో గుణః ।

(46వ పేజీలో)

శ్రీమద్భగవద్గీత (సీరియల్)

వ్యాఖ్యాత: శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

[గతసంచిక తరువాయి]

ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిః అస్యాధిష్ఠాన ముచ్యతే ।
ఏతై ర్విమోహయ త్యేష జ్ఞాన మావృత్య దేహినమ్ ॥

ఈ కామానికి ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధి ఆశ్రయాలని చెబుతారు. ఇది వీటిద్వారా జ్ఞానాన్ని ఆవరించి దేహధారులకు మోహం కలుగజేస్తున్నది.

తస్మా త్త్వ మింద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ ।
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞాన విజ్ఞాన నాశనమ్ ।

అర్జునా! అందువల్ల మొట్టమొదట ఇంద్రియాలను నీ చెప్పుచేతల్లో వుంచుకొని. జ్ఞానవిజ్ఞానాలను నాశనం చేసే కామమనే పాపిని పారద్రోలు.

ఇంద్రియాణి పరాణ్యాహుః ఇంద్రియేభ్యః పరం మనః ।
మనసస్తు పరా బుద్ధిః యో బుద్ధేః పరతస్తు సః ॥

దేహంకంటే ఇంద్రియాలు గొప్పవి. మనస్సు ఇంద్రియాల కంటె శ్రేష్ఠం. బుద్ధి మనస్సు కంటే అధికం. అయితే బుద్ధిని అధిగమించింది ఆత్మ.

ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సం స్తభ్యాత్మాన మాత్మనా ।
జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదమ్ ॥

అర్జునా! ఇలా బుద్ధి కంటే ఆత్మ గొప్పదని గుర్తించి బుద్ధితోనే మనస్సు నిలకడ చేసుకొని, కామరూపంలో వున్న జయింపరాని శత్రువును రూపుమాపు.

ఇలా ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మవిద్య, యోగశాస్త్రం, శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదం అయిన శ్రీమద్భగవద్గీతలోని "కర్మయోగం" అనే మూడవ అధ్యాయం సమాప్తం.

నాల్గవ అధ్యాయం

జ్ఞానయోగం

శ్రీభగవానువాచ:

ఇమం వివస్వతే యోగం ప్రోక్తవానహ మవ్యయమ్ ।
వివస్వాన్ మనవే ప్రాహ మనురిక్ష్వాకవేఽబ్రవీత్ ॥ 1

శ్రీ భగవానుడు: వినాశంలేని ఈ యోగం నేను పూర్వం సూర్యుడికి ఉపదేశించాను. సూర్యుడు మనువుకూ, మనువు ఇక్ష్వాకుడికి బోధించారు.

ఏవం పరమ్పరాప్రాప్తం ఇమం రాజర్షయో విదుః ।
స కాలేనేహ మహతా యోగో నష్టః పరన్తప ॥ 2

అర్జునా! ఇలా సంప్రదాయ పరంపరగా వచ్చిన కర్మయోగాన్ని రాజర్షులు తెలుసుకున్నారు. అయితే అది ఈ లోకంలో క్రమేపి కాలగర్భంలో కలిసిపోయింది.

స ఏవాయం మయా తేఽద్య యోగః ప్రోక్తః పురాతనః ।
భక్తోఽసి మే సఖా చేతి రహస్యం హ్యేతదుత్తమమ్ ॥ 3

నాకు భక్తుడవూ, స్నేహితుడవూ కావడంవల్ల పురాతనమైన ఈ యోగాన్ని నీ కిప్పుడు మళ్లీ వివరించాను. ఇది ఉత్తమం, రహస్యమూ అయిన జ్ఞానం సుమా!

అర్జున ఉవాచ:

అపరం భవతో జన్మ పరం జన్మ వివస్వతః ।
కథమేత ద్విజానీయాం, త్వమాదౌ ప్రోక్తవానితి ॥ 4

అర్జునుడు: సూర్యుడి జన్మచూస్తే ఏనాటిదో. మరి నీవు ఇప్పటివాడవు. అలాంటప్పుడు నీవు సూర్యుడికి ఎలా ఉపదేశించావో ఊహించలేకపోతున్నాను.

శ్రీభగవానువాచ:

బహూని మే వ్యతీతాని జన్మాని తవ చార్జున ।
తాన్యహం వేద సర్వాణి న త్వం వేత్థ పరన్తప ॥ 5

శ్రీభగవానుడు: అర్జునా! నాకూ నీకూ ఎన్నో జన్మలు గడిచాయి. వాటన్నిటినీ నేను ఎరుగుదును. నీవు మాత్రం ఎరుగవు.

అజోఽపి సన్నవ్యయాత్మా భూతానా మీశ్వరోఽపి సన్ ।
ప్రకృతిం స్వామధిష్ఠాయ సమ్భవామ్యాత్మమాయయా ॥

జననమరణాలు లేని నేను సర్వప్రాణులకూ ప్రభువునైనప్పటికీ నా పరమేశ్వర స్వభావం విడిచిపెట్టకుండానే నేను మాయాశక్తివల్ల జనిస్తున్నాను.

యదా యదా హి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి భారత ।
అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాఽఽత్మానం సృజామ్యహమ్ ॥

ఈ లోకంలో ధర్మం అధోగతిపాలై అధర్మం ప్రబలినప్పుడల్లా నేను ఉద్భవిస్తుంటాను.

పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్ ।
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ సమ్భవామి యుగే యుగే ॥ 8

సజ్జన సంరక్షణకూ, దుర్జన సంహారానికీ, ధర్మసంస్థాపనకూ నేను అన్ని యుగాలలోనూ అవతరిస్తుంటాను.

జన్మ కర్మ చ మే దివ్యం ఏవం యో వేత్తి తత్త్వతః ।
త్యక్త్వా దేహం పునర్జన్మ నైతి మా మేతి సోఽర్జున ॥ 9

∴ అర్జునా ! అలౌకికమైన నా అవతార రహస్యం యథార్థంగా ఎరిగినవాడు ఈ శరీరం విడిచిపెట్టాక మళ్లీ జన్మించడు. నన్నే చేరుతాడు.

వీతరాగ భయ క్రోధాః మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।
బహవో జ్ఞానతపసా పూతా మద్భావమాగతాః ॥ 10

అనురాగం, భయం, కోపం విడిచిపెట్టి, నన్నే ఆశ్రయించి నామీదే మనస్సు లగ్నం చేసినవాళ్లు ఎంతోమంది తత్త్వజ్ఞానమనే తపస్సువల్ల పవిత్రులై నన్ను పొందారు.

యే యథా మాం ప్రపద్యన్తే తాం స్తథైవ భజామ్యహమ్।
మమ వర్త్మానువర్తన్తే మనుష్యాః పార్థ ! సర్వశః ॥ 11

అర్జునా ! ఎవరు ఎలాగ నన్ను ఆరాధిస్తారో వాళ్లని అలాగే నేను అనుగ్రహిస్తాను. అందువల్ల నా మార్గమే మానవులు అన్ని విధాల అనుసరిస్తారు.

కాంక్షన్తః కర్మణాం సిద్ధిం యజన్త ఇహ దేవతాః ।
క్షిప్రం హి మానుషే లోకే సిద్ధి ర్భవతి కర్మజా ॥ 11

ఈ లోకంలో కర్మలకు ఫలం శీఘ్రంగా సిద్ధిస్తుంది. కనుకనే కర్మఫలం ఆశించి మానవులు దేవతలను ఆరాధిస్తారు.

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణ కర్మ విభాగశః ।
తస్య కర్తార మపి మాం విద్ధ్యకర్తార మవ్యయమ్ ॥ 13

వారి వారి గుణాలకు, కర్మలకు తగ్గట్లుగా నాలుగు వర్ణాలు నేనే సృష్టించాను. అయినప్పటికీ వాటికి కర్తనైన నన్ను కర్తను కాదనీ, శాశ్వతుడననీ తెలుసుకో,

న మాం కర్మాణి లిమ్పన్తి న మే కర్మఫలే స్పృహా ।
ఇతి మాం యోఽభిజానాతి కర్మభిర్న స బధ్యతే ॥ 14

నన్ను కర్మలంటవనీ, నాకు కర్మఫలాపేక్ష లేదనీ గ్రహించినవాడిని కర్మలు బంధించవు.

ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వై రపి ముముక్షుభిః ।
కురు కర్మైవ తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతరం కృతమ్॥

మోక్షంపట్ల ఆసక్తి కలిగిన పూర్వులుకూడా ఈ విషయం గుర్తించే కర్మలు చేశారు. కనుక పురాతనకాలంనుంచీ వస్తున్న కర్మవిధానం నీవూ అనుసరించు.

కిం కర్మ కిమ కర్మేతి కవయోఽప్యత్ర మోహితాః ।
తత్తే కర్మ ప్రవక్ష్యామి యజ్జ్ఞాత్వా మోక్ష్యసేఽశుభాత్ ॥ 16

పండితులుకూడా కర్మ ఏదో, కర్మకానిది ఏదో తెలియక తికమకలవుతున్నారు. సంసారబంధాలనుంచి విముక్తి పొందడానికి అవసరమైన కర్మస్వరూపం వివరిస్తాను విను.

కర్మణో హ్యపి బోద్ధవ్యం బోద్ధవ్యంచ వికర్మణః ।
అకర్మణ శ్చ బోద్ధవ్యం గహనా కర్మణో గతిః ॥ 17

కర్మ అంటే ఏమిటో, శాస్త్రాలు నిషేధించిన వికర్మ అంటే ఏమిటో, ఏపనీ చేయకపోవడమనే అకర్మ అంటే ఏమిటో తెలుసుకోవడం అవసరం. కర్మతత్త్వాన్ని గ్రహించడం కష్టసాధ్యం.

కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేత్ అకర్మణి చ కర్మ యః ।
స బుద్ధిమా న్మనుష్యేషు సంయుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్ ॥

కర్మలో అకర్మ, అకర్మలో కర్మ చూసేవాడు మానవులలో బుద్ధిమంతుడు; యోగి; సమస్త కర్మలూ ఆచరించేవాడు.

యస్య సర్వే సమారమ్భాః కామ సఙ్కల్ప వర్జితాః ।
జ్ఞానాగ్ని దగ్ధ కర్మాణం తమాహుః పండితం బుధాః ॥ 19

ఫలాసక్తి లేకుండా అన్ని కర్మలూ ఆచరించడంతోపాటు జ్ఞానమనే అగ్నితో పూర్వపు వాసనల్ని నాశనం చేసుకున్న వాడిని పండితుడని పెద్దలు చెబుతారు.

త్యక్త్వా కర్మఫలాసఙ్గం నిత్య తృప్తో నిరాశ్రయః ।
కర్మ ణ్యభిప్రవృత్తోఽపి నైవ కిఞ్చి త్కరోతి సః ॥ 20

కర్మఫలాపేక్ష విడిచిపెట్టి నిత్యమూ సంతృప్తితో దేని మీదా ఆధారపడకుండా, కర్మలు చేసేవాడు, ఏమీ చేయనివాడే అవుతాడు.

నిరాశీ ర్యతచిత్తాత్మా త్యక్త సర్వపరిగ్రహః ।
శారీరం కేవలం కర్మ కుర్వ న్నాప్నోతి కిల్బిషమ్ ॥ 21

వాంఛలు వదలిపెట్టి చిత్తమూ, మనస్సూ వశపరచుకుని, ఈ వస్తువు నాది అనేది లేకుండా కేవలం శరీరపోషణ కోసం కర్మలు ఆచరించేవాడు పాపం పొందడు.

యదృచ్ఛా లాభ సన్తుష్టో ద్వన్ద్వాతీతో విమత్సరః ।
సమ స్సిద్ధా వసిద్ధౌ చ కృత్వాఽపి న నిబధ్యతే ॥ 22

అప్రయత్నంగా లభించిన వస్తువులతో సంతృప్తి చెందుతూ, ఇతరుల మీద ఈర్ష్యపడకుండా, సుఖదుఃఖాలకు లొంగకుండా జయాపజయాలపట్ల సమదృష్టి కలిగినవాడు కర్మలు చేసినా బంధాలలో చిక్కుకోడు.

(సశేషం)

భగవంతుని ప్రేమతో సాక్షాత్కరించుకొనే వస్తువు అనదగినదే భక్తియోగం. అన్ని యోగాలకంటే ఇది సులభమైనది. అందు బాటులో ఉన్నది కూడా. ఈ యోగానికి శరీరం, మనస్సుల వ్యాయామం అవసరం లేదు. స్వభావానికి విరుద్ధమైన ఏదీ పనిని కూడా ఇది విధించదు. దేవుడిమీద నిష్కళంకమైన ప్రేమ ఉంటే చాలు. 'మాయా తీతుడగు పరమేశ్వరుని మాయాంతర్గతు డగు జీవుడు ఆశ్రయింపవలసి యున్నాడు. తరించుటకు వేరుమార్గము లేదు. అట్లు ఆశ్రయించుటనే భక్తి అందురని గీతామక రందములో చెప్పబడింది.

'ప్రేమ అన్ని భావాలకంటే వేగంగా మనస్సును ఆకర్షిస్తుందంటారు. ఇటువంటి భావనాయుక్తమైన ప్రేమరసాన్ని ఎట్లు ఉపయోగించుకోవచ్చునో తెలియజేసేది భక్తి. ప్రేమ-భక్తి అవినాభావ సంబంధం కలవి. ముక్తి సాధనం భక్తి. భక్తికి ఆకరం ప్రేమ.

'యే తు సర్వాణి కర్మాణి
మయి సన్న్యస్య మత్పరాః,
అనన్యేనైవ యోగేన
మాం ధ్యాయన్త ఉపాసతే.'
'తేషామహం సముద్ధర్తా
మృత్యుసంసారసాగరాత్
భవామి న చిరాత్పార్థ
మయ్యావేశితచేతసామ్'

(భగవద్గీత - పన్రెండవ అధ్యాయము, 6,7 శ్లోకాలు)

అని శ్రీకృష్ణపరమాత్ముడు పార్థునకు బోధించాడు. అంటే ఎవరు సమస్తకర్మలను నాయందు సమర్పించి, నన్నే పరమగతిగా తలచినవారై, అనన్యచిత్తంతో నన్నే ధ్యానిస్తూ ఉపాసిస్తున్నారో, అటువంటి చిత్తవృత్తి కలిగినవారిని అతిశీఘ్రంగా మృత్యురూపమైన సంసార సాగరాన్ని దాటించే వాడినిగా ఉన్నానని అర్థం. ఈ మాటలను బట్టి మునుగుతున్న వానికి నావ ఎలాంటిదో సంసార ముక్తి కాంక్షితునికి కూడా భగవంతుడు ఉపాస్యుడేనని, ఎంత గొప్ప వాడు ప్రయత్నిస్తుండినా కూడా ఒక చిన్న నావ చేత దాటుతున్నట్లుగా భక్తి అనే తెప్పచే సంసారసాగరాన్ని దాటవచ్చునని గ్రహించ వచ్చు.

'తల్లినచిత్త స్వస్థ మాన్యా
భక్తిః పరమా మతా।
దయాధర్మపరో నిత్యం
విష్ణుధర్మేషు తత్పరః.'
(శ్రీపద్మపురాణం, ఉత్తర ఖండం)

ఎవడు తాను చేస్తున్న పనిలో మన స్సును లగ్నం చేసుకొంటాడో అదే భక్తి అనిపించుకొంటున్నది. అతడు దయా ధర్మాలను తెలిసికొన్నవాడై విష్ణుధర్మంలో ఆసక్తి కలవాడుగా ఉండాలి.

నవవిధాలైన భక్తిమార్గాలిట్లున్నాయి.

భక్తి - పూజ

— శ్రీ జి. ఎస్. మోహన్

'శ్రవణం కీర్తనం విష్ణోః
స్మరణం పాదసేవనమ్,
అర్చనం వందనం దాస్యం
సఖ్యమాత్మనివేదనమ్.'

— శ్రవణం, కీర్తనం, స్మరణం, పాద సేవనం, అర్చనం, వందనం, దాస్యం, సఖ్యం, ఆత్మనివేదనం అనేవి నవవిధ భక్తులు. ఇట్టి నవవిధాలైన భక్తిమార్గాలలో భగవంతుని ఆరాధించేవారికి కరుణాసము ద్రుడైన స్వామి తానుగా సర్వసుఖాలనిచ్చి అనుగ్రహిస్తాడు.

అర్చన అంటే పూజ. ఇది అష్టవిధాలు. ఇవి ముగ్గు, సుగంధం, అక్షతలు, పుష్పం, ధూపం, దీపం, ఉపహారం, తాంబూలం అనేవి. అందుచేత పూజాసమయంలో దీని అవసరం అధికంగా ఉంటుంది.

దేవుడి మహిమను తెలుసుకొని స్థిర మైన విశ్వాసాన్ని ఉంచడమే భక్తి.

'క్షత్రియో వాథవైశ్యో వా
శూద్రో వా సుర సత్తమే,
భక్తిం మద్భావితేషేప
ముక్తిం యాతి న సంశయః.'
(శ్రీ పద్మపురాణం, ఉత్తర ఖండం)

— క్షత్రియుడైనా, వైశ్యుడైనా, శూద్రుడే అయినా ఎవ్వరైనప్పటికి విష్ణువు మీద భక్తి ఉంచేవాడు ముక్తిని పొందు తాడు.

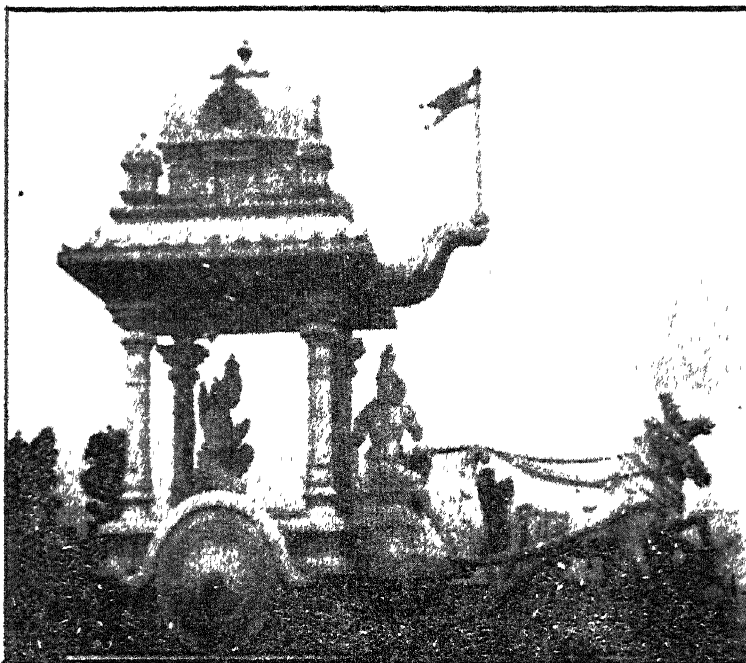
భగవంతునిమన రెండుకళ్ళచేత ప్రత్యక్షం చేసుకోవడం సాధ్యం కాని పని. మన శరీరం లాగా దేవుడికి రక్తమాంసమయ మైన ప్రాకృత శరీరం లేదు. అతడు జ్ఞానా నందమయుడని వేదాలు ఘోషిస్తున్నాయి. అతడు నిరాకారుడు; 'సర్వవ్యాపి' అని మన విశ్వాసము. అయినప్పటికీ ఆతడు మనలాగానే మనుష్యాకృతిలో ఉన్నాడని భావించి దేవపూజకోసం దేవాలయాల్లోకానీ, ఇళ్ళలోకానీ కళ్ళు, చేతులు, పాదాలు ఇత్యాది సామాన్య అవయవాలు ఉన్న విగ్రహాలను స్థాపించికానీ, చిత్రాలనుఉంచు కొని కానీ పూజ చేస్తున్నాము. భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణపరమాత్ముడు చెప్పినట్టుగా

'పత్రం, పుష్పం, ఫలం, తోయం
యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి,
తదహం భక్త్యుపహృత
మశ్నామి ప్రయతాత్మనః.'

[37వ పేజీలో]

గాండీవీ! నీ యిచ్ఛమేరకు, శ్వేతాశ్వములం బూన్చిన నీ రథము, నుభయసేనా మధ్యమునకుం దోలుకొని వచ్చితిని. ఈ కురుక్షేత్రమున, నిరుపక్ష సైన్యములెట్లు యుద్ధ వ్యూహములం దీర్చి యున్నవో చూడుము! ఘటహుంకృతులతో, గజ ఘీంకృతులతో, భేరి భాంకృతులతో నిరుసైన్యములు నూతనోత్సాహమున నెట్లు కేరింతలాడుచున్నావో పరికించితివా? రణ ముహూర్తము దాయుచున్నది. భీషణ దుందుభులు వర్జన్య గర్జనము గావింప నున్నవి. సమర మెవ్వరితోం జేయనెంచితివో త్వరితముగ నిర్ణయించుకొనుము.

శౌర్య సంపన్నుండు మీ ప్రాథమిక ధనుర్విద్యాగురుండు కృపాచార్యుండు. సింహ లాంగూల కేతనధారి. మీ గురుపుత్రుండశ్వత్థామ. అశ్వత్థామకించుకవెనుకనున్నవాడు సింధుదేశాధిపతియు, మీ యింటి యల్లుండునగు జయద్రథుండు. భద్రగజముపై వెల్లగొడుగు నీడను, రత్నఖచితసువర్ణసర్ప కేతనుండై ప్రకాశించువాడు మీ పెదతండ్రి పెద్ద కుమారుండు సుయోధనుండు. వారే దుశ్శాసనాది సోదర బృందము. అతండే మీ యన్న కుమారుండు లక్ష్మణకుమారుండు. అతండే శకునిమామ. వారు మద్రదేశాధీశ్వరులు, మీకు మేనమామయునగు శల్యుండు.

[చూపుచున్నట్లు] వారతిరథులు, వారే యర్ధరథులు, వారు సమరథులు, అల్లవారే మహారథులు. బ్రహ్మచర్యోజ్జ్వల దీప్తి కనులం బ్రస్ఫోటింప, రూపొందిన వీరరసావతారమై, చేతం జెను విల్లును, దాళధ్వజమును ధరించి, తన తెల్లని గడ్డ మటునిటు కదలాడం గదలివచ్చిన హిమవన్నగమువలెం గౌరవ సేనా ముఖమున సేనాపతియై ప్రకాశించువాండు, కురువృద్ధుండగు మీతాత భీష్ముడు. మీ తాతప్రక్కన, ధీ ర గ ంభీర మూర్తియైం కాంచనమయ వేదికా పతాకతో వెలుగొందువాండు మీ కురుకులాచార్యులగు ద్రోణుడు. అతని పార్శ్వమున నవరశంకరుని భాతి, వృషభ ధ్వజుండై దీపించు అతని యెడమ పార్శ్వమున నున్నవారు భగదత్తుండు, బృహద్బలుండును. కుడి ప్రక్కననున్నవాండు నీ మిత్రుండు కృతవర్మ. మీపినతండ్రి భూరిశ్రవుండాప్రక్కన. నీకు సుహృదులగు బాహ్లిక సుదక్షిణాదులీ దిక్కున. సుయోధనునికి వెనుక నిలిచిన వారే సుశర్మాది సంశప్తకులు. బాగుగా పరికించితివి గదా కూడియున్న మీ కురు వంశజులందరిని?

[ఆశ్చర్యమున బరికించుచు] కవ్వడీ! నీ గాత్రము ఘర్మకణ సంప్లుత మగుచున్నదేమి? ఎందులకీ తత్తరపాటు? కాయము కంపించుచున్నది. కన్నులు బాష్పములతో నిండియున్నవి. సంగ్రామమే సింగారమగు రాచపుట్టువునకీ విన్నదనముండరాదు. అర్జునా! నీ హృదయ దౌర్బల్యమునకుం గారణమేమి? అశ్వత్థామను జూచియా? ద్రోణాచార్యుని వీక్షించియా? ధార్తరాష్ట్రశతమును గాంచియా? పితామహ భీష్ముని జూచి భీతిం జెందియా? నిన్ను, గంటిని రెప్పవలెం గాపాడుటకు నీ వెంట నే నున్నాను. హృదయమును బదిలపరచుకొనుము. ధైర్యమును జెదరనీకుము. కౌంతేయా! గాండీవమును జేం జార్చి, స్యందనముపైం జదికిలంబడితివేమి? నీ ప్రవర్తనముం గాంచిన నెల్లరుం బరిహసింతురు. చిత్తమును జిక్కంబట్టుము. లెమ్ము! గాండీవము నందుకొనుము. దేశ కల్యాణమునకై రక్తమును ధారంబోయుటయే వీరవతంసుని విధ్యుక్త ధర్మము.

గీతాచార్య

(ఏకపాత్రాభినయం)

— శ్రీ బి. ఎల్. ఎన్. ఆచార్య

ఖండ ఖండములుగా ప్రక్కలైన యార్యావర్తమును సంఘటితము చేయుటకు, వర్గ వర్గములుగం జీలిపోయిన యార్య సంతతిని సమైక్యపరచుటకుం, బ్రజా హి తై షి యగుం యజాతశత్రువును స్వరాజ్యమునం బ్రతిష్ఠించుటకు, చతుస్సముద్ర ముద్రిత ధరిత్రీ వలయమును నేకచ్ఛత్రము క్రిందికిం గొనివచ్చి, ప్రపంచమున శాంతి నెలకొలుపుటకు, దుష్టుండగు దుర్యోధనుని సార్వభౌమత్వమును విదీర్ణ మొనర్చుటకు, బద్ధకంకణుడవై విజృంభింపుము.

ఏమనుచున్నావు? రక్తపుకూడుంగుడువం జాలవా? బంధునాశ మొనర్ప లేవా? ఆహా! అనార్యులకు సంసేవ్యము, నమలమగు స్వర్గమునకు దూరము, నపకీర్తికరము నపవిత్రమునగు పాడుమమత నీకీ విషమ సమయమున నేర్పడినదా, పరివంథి

వెన్నుకొనుట మాని బంధుగులను వెదకుచున్నావా? పరంతపా! ఇది యాహవ రంగముఁ గాని వివాహరంగము కాదు. యుద్ధరంగమున బంధు సంస్మరణము వీరునికిఁ దీరని కళంకము.

ఫల్గునా! లక్కయింట మిమ్ముఁ గాపుర ముంచి, నడురేయిని మిమ్మెల్లరఁ జంపుటకై చిచ్చుఁ బెట్టించిన దుష్కర్ములు, మీకు విషాన్నమును బెట్టించిన దుర్నయులు, మాయాద్యూతమున మీ సామ్రాజ్యమును హరించి, మిమ్ము డవులపాలు సేసిన దుశ్చరిత్రులు, మీ భార్యను సిగఁ బట్టి రచ్చకీడ్చుకొచ్చి యుగదీతపౌర పరి జనసమక్షమున వస్త్రాపహరణముఁ గావించిన దురాత్ములు, ఐదూళ్లిచ్చినను జాలునని వేడికొనినను, నిరాకరించి, యుద్ధమునకై జబ్బఁ జరిచిన దుర్మదాంధులు, ఇపుడు మిమ్మంత మొందించు తలంపున శస్త్రాస్త్ర పాణులై యుద్ధరంగమున నిలిచిన దుర్వి దగ్ధులునగు కౌరవు లీ యుద్ధరంగమున నాతతాయులుగా కాక సోదరులుగ దోచుచున్నారా? భీష్మ పితామహునికి మీపై వాత్సల్యము కలదా? నిజముగ నాతనికి మీపై వాత్సల్యమే కలదేని ధార్త రాష్ట్రుల ధూర్త వర్తనముల నిరోధింప కుండునా? మీ యన్నదమ్ముల తగవు లాటలో వారివక్షము నాతఁడవలంబించునా? మీ కులాంగన యగు ద్రౌపది చీరలొలుచు వేళ తగదని చెప్పక సభయందు శిలావిగ్రహము వలెఁగూర్చుండునా? కత్తులు రాపాడ నున్న వేళ, బంధుత్వమును దడవుచు నిర్వీర్యుఁడ వగుచుంటివేలయ్యా! విజయా! నీవు ముక్కంటిని పోర నెదిరించిన జెట్టివి! కాలకేయాది రాక్షసులను గసిమసంగచేసిన వీర కంఠీరవుఁడవు! ఖాండవదహన మొనర్చి యాఖండలునిఁబోరగెల్చిన దర్పశాలివి! రాజసూయ మహాధ్వర ప్రవర్తక ప్రతిభుఁడవు! నీకీ కన్నీరు, గద్గదరవము, భీరుత్వము, దైన్యము తగదు. శౌర్య ధైర్య స్థైర్య సామర్థ్యములు, దాన ధర్మైకతత్పరత, యశము, భక్తి రణరంగమందు ధీరత, ప్రజాపాలనములు క్షత్రియునకుఁ బ్రకృతి సహజ స్వభావ కర్మములు. ధర్మ సంగరమే క్షత్రియునికి శ్రేయోదాయకము. స్వధర్మమును వీడి నీ యుద్ధము నుండి మరలిన పాపమును పొందుదువు అపకీర్తి మిగిలిపోవును. గౌరవహీనముగ బ్రదుకుటకంటె మృత్యువు మేలు, నీ వీ యుద్ధమునకు వెనుకాడినచో నింతవరకు నిన్ను మహావీరుడని మెచ్చిన యోధ వరులే యుద్ధభీరుడవని చులకన చేతురు. కౌరవులు నిన్ను జూచి నవ్వుదురు. విరోధులను జెండాడి విజయమో వీరస్వర్గమో యేదో యొకటి సాధించుటే క్షత్రియధర్మము. సమర విజయుఁడ వైతివా? – భూభోగములబ్బును. ఖ్యాతి పెరుగును. వీరస్వర్గమందితివా? – స్వర్గ సుఖములు కైవసమగును. క్షత్రియుఁడు రణైకజీవి. స్వధర్మమునాచరించుటే నీ కర్తవ్యము. స్వధర్మమును త్యజించి నిషిద్ధ ధర్మమును సేవింపకుము. ప్రపంచ శాంతిని, జాతిక్షేమమును, నీ కురు కులక్షేమమునకై త్రోసివేయకుము. నీయస్త్ర సన్యాసకార్యము వలన నధర్మమునకు జయము ప్రపంచ హితమున కాఘాతము నేర్పడును. ప్రజాక్షేమమునకు హానిఁ గూర్చెడువాఁడు స్వజనుండైనను క్షమింప రాదు. వానిని ప్రేమించుటయు మహాపరాధమే!

[అనునయింపు రీతి] బీభత్సూ! పాంచాలిని "బంధకి" యని యవహేళన మొనర్చిన కర్ణుని బరిమార్చెదనని నాడు శపథముఁ జేసితివే? ఆ ప్రతినను ద్రోసి పుచ్చి యనృతవాదివగుదువా? అలనాటి కౌరవోజ్జ్వలితలాక్షాగార రూక్షారుణ జ్వలన జ్వాలికలను గౌరవహతకుల కవోష్ణ రక్త ధారలచేఁ జల్లార్పవా?

ఏమీ? పగను బగతో నణచుట తగవు కాదందువా? [హేళనగ] అహా! ఏమి నీ నీతిశాస్త్రకోవిదత్వము? అతులితమైన – వీరత్వము, వివిధ శస్త్రాస్త్ర పాండిత్యము, శౌర్యప్రదర్శనములు క్షత్రియుల కెందు కయ్యా? రచ్చలలో గారడీ లొనర్చి కాసుల సంపాదించుకొనుటకా? సవ్యసాచీ! నీ విట్లు దిగులువడి దిగ్భ్రమముఁ జెందిన నీకీ యుద్ధమున సాయ మొనర్ప నరుదెంచిన రాజులు నిన్ను క్షమింపరు. రథమును

మురళి – రవళి

ఊదవా, మాధవా! వేణువు
అదమఱచింది రాధికా తనువు
అదమఱచి మేల్కొన్న ఆ వధువు
గ్రోలిసోలింది నీ నామ మధువు
పచ్చిక మేయుటల్ మఱచెనే గోవులు
మచ్చిక సేయుటల్ నేర్చెనే నీ తావులు

కరగిపోయెను నీరమై కొండలు
కదలలేకను జనులైరి కొండలు
పాటపాడుటె మానెను పికములు
మాటలాడుటె మానెను శుకములు

వీడి వచ్చెను పాములె తమ ఆవాసాలను
వేడి చేరెను నీతోడి సావాసాలను
ఉల్లముప్పొంగ వచ్చిరి గోపికలు
హల్లీసకము చేసిరి దీపికలు

తానమాడుచుండిరి గోవబాలలు
మౌనముగా సాగిరి బంగారు డోలలు
నీళ్లకయివచ్చిన భామలు
యిళ్లనే మఱచిరి గొల్ల భామలు

చన్నుకుడుచుట విడచిరి పిల్లలు
జున్నునాకుట మానిరి గొల్లపిల్లలు
గారాము జోలలూపుచుండిరి తల్లులు
మారాము మాని పరుండిరి పిల్లలు

శయ్యను వీడుచుండిరి నవదంపతులు
చేష్టలుడిగి వినసాగిరి సతీపతులు
పొంగిపొరలి పాఱెను యమున
తొంగిచూచెను భానుడుదయమున
ఊదవా, మాధవా! వేణువు
అదమఱచింది రాధికా తనువు
అందులో యేముంచావో మఱి, మత్తు
అందరి కది కల్గించును గమ్మత్తు.

— తేల్కర్ శంకర్ రావ్

వెనుకకు త్రిప్పినచో నిను చెప్పక మానరు. నీ ధైర్యసాహసములపై యుధిష్ఠిరుని విజయము, నా యాదేశము, దేశాభ్యుదయము నిష్ఫలములై యున్నవి. ఈ నిర్హేతుక నిర్వేదమును వీడి శత్రువుల నెదుర్కొనుము.

అయ్యో! "బంధుమరణము, బంధుమరణము"ని వాపోయెద వేమయ్యా! మరణము శరీరమునకే కాని యాత్మకు లేదు. పాంచభౌతికమైన దేహమునకు బాల కౌమార వార్ధక్యముల వలె మరణమును స్వాభావికము. ప్రకృతి పరివర్తనములకుఁ గ్లేశముఁ జెందుట యజ్ఞానము, నర్థరహితము. ఈ సృష్టి కర్మసూత్ర సంపత్తము. "జాతస్యహి ధ్రువో మృత్యుః". పుట్టినవారు గిట్టుట, గిట్టినవారు తిరిగి పుట్టుట సహజము. వారాచరించిన పాపపుణ్య కర్మలే వారి సుఖదుఃఖములకు హేతువులగును. ఆత్మ నిత్యము సత్యము ననాది. దానికి పుట్టుచావులు లేవు. శస్త్రములు దానిని ఖండింపలేవు. అగ్ని కాల్చలేదు. గాలికది యెండిపోదు; నీట నది తడిసిపోదు. ఆత్మయవధ్యము. పాత వస్త్రమును వదలి క్రొత్త వస్త్రమును ధరించు వట్లాత్మ మరియొక దేహమున బ్రవేశించుచు నిత్యమైయుండును. దేహమునే కాని యాత్మనెవ్వరుఁ జంపఁజాలరు.

హింసనే సహింపలేవా? అటులయిన, మిమ్ము హింసలపాలొనర్చిన విధ్వంసక శత్రులయెడ జాలిఁ జూపుట ధార్మికహింస కాదా? నీవు వీరుఁడవని, విజయము సాధింతువని నమ్మి, నీకు సహాయంగా వచ్చిన దేశదేశరాజన్యులు నీ యుద్ధ విముఖతచే ధార్తరాష్ట్రుల దౌర్జన్య దావాగ్నులచే నిలువునఁ గాల్పఁబడుదురే? అది హింసకాదా? దానిని సహింపఁగలవా? ధర్మాధర్మములను గార్యాకార్యములను యథాతథముగ గ్రహింపక తర్కాదుల గ్రహించుట రాజసబుద్ధి. సమస్తమును విపరీతముగఁ దలచుటఁ దామసబుద్ధి. నీలో నిప్పుడు తామసబుద్ధి యధికమగుటచే నిట్లూహించుచున్నావు. లేదేని విరటుని పురమున స్త్రీలకు నాట్యము నేర్పుచుండిన నాటి స్త్రీ సహజమగు హృదయ దౌర్బల్యము, మార్దవము, కారుణ్యము మోహశోక మమకారములు నీలో నిలిచిపోయి యుండును. అదియుఁగాదేని పేడివికమ్మని యూర్వశి యిచ్చిన శాప మజ్ఞాతవాసముతోఁ దొలఁగియుండదు లేకుండిన నీ వెప్పుడైనను యుద్ధరంగమున వెనుకాడితివా? ప్రతిపక్షులపై జాలిఁదలచి హింసింపక మానుకొంటివా?

ఏమీ! నేను యుద్ధమునకు, బంధునాశమునకుఁ బ్రోత్సహించుచుంటినా? బాగున్నది నీయభియోగము. ప్రపంచమున శాంతి నెలకొలుపుటకై పాండవదూతనై రాయబారము నెరపలేదా? సామదాన భేదముల బ్రయత్నింపలేదా? విధివిలాసమట్లున్నది. చతుర్థోపాయమగుచు యుద్ధము తప్పకపోయినది. అమృతమునకు ముందు హాలాహలముద్భవించినట్లే ప్రపంచ శాంతికి ముందు యుద్ధము కర్తవ్యమైనది. అది యటుంచుము. మొదటినుండియు యుద్ధమును వాంఛించినదెవరు? ధర్మరాజు యుద్ధము వలదని మొత్తుకొనుచుండినను, నీవును మసేనుఁడే కదా 'కదనము కదనము'ని కత్తులు నూరినది? నీవు నా సోదరి భర్తవగుట, మా సుభద్ర పసుపుకుంకుమలఁ గాపాడుటకై, నీ కోరికపై నీ వెంట నుండి పార్థసారథినై నీ గుర్రాలను దోలుచున్నాను.

నీవు విజయమును సాధింతువని నీ సోదరులును ద్రౌపదియు గంపెడాసతోనున్నారు. నీయుద్ధ విముఖతచే కపిధ్వజము మర్యాదయు, గాండీవము పరువును గంగపాలగునని, నీ తల్లి కుంతీదేవి చుట్టాలలోఁ దల యెత్తి తిరుగలేకపోవునని, పాశుపతాస్త్రమును నీకుఁ బ్రసాదించునపుడు పశుపతి నీకొసఁగిన 'విజయోఽస్తు'నియెడి యాశీస్సు రిత్తవోవునని, ముల్లోకములవారును 'బ్రగల్భములఁ బలుకుటలో ఫల్గునుఁడు దిట్ట' యని నిన్ను హేళన మొనర్తురని, భవిష్యత్తునూహించి, బాల్యస్నేహితుఁడవగుట నీకు హితముఁ జెప్పుచుంటిని. అంతేకాని దుర్యోధనాదులు నాకు మాత్రము బంధుగులు కారా?

ఏమీ! నీవు విరాగివా? నీవనుసరించునది వైరాగ్యమా? ఉభయసైన్యములు రణోన్ముఖులై నప్పుడిట్టి వైక్లబ్యమును బొందుట భీరులక్షణమగునేకాని వైరాగ్యమనిపించుకొనదు. అనుభవించుచున్న రాజ్యమును త్యాగ మొనర్చుట వైరాగ్యమగునుగాని, పగవారి చేతులలోఁబడిన స్వరాజ్యమునుద్ధరింపలేని యశక్తత వైరాగ్యమెట్లగును? పౌరుషవంతుఁడగు క్షత్రియుఁడు, స్వీయ భుజార్జితమగు ధరణి నభిలషించునుగాని, యొకరి యేలుబడిక్రింద 'మనువృత్తి' నాశింపఁడు. అందుకై పరధర్మమగు భిక్షకవృత్తిననుసరింతునందువు. వలదు వలదు. మీరు నామేనత్త బిడ్డలగుట మీకు నేనే యైదూళ్ళిత్తును. వేదాంతార్థములనుముచ్చటించుకొనుచు జీవితశేషమును గడుపుఁడు. ఏమట్లు చూచెదవు? నిరర్థకులకు, నిర్వ్యాపారులకు సోమరిపోతులకు శుష్కవేదాంత ప్రసంగములే కదా ప్రొద్దుగడపు సాధనములు?

(39 వ పేజీలో)

స్మరణ

స్మరియించు – స్మరియించు
యమున కెరటాల రాధయని!
గోపాలయని!

పొద్దు పోయేదాక!
నిద్దురొచ్చేదాక:

బృందావనమందలి తీగల బృందాలు
రాధవోలె ఆడజూచు!
వెదురులన్ని వేణువువలె పాడజూచు
ఆడజూచు! పాడజూచు!

పచ్చిక రాధ – మాధవుల పాదాల
తివాచియని మురిసె!
ఆకులన్ని వింజామరల మౌదుమని తలచె!
పూలన్ని గంధపాత్రలమని మురిసె!

— కందాళై రాఘవాచార్య

అది సుప్రసిద్ధమైన గ్రామక్షేత్రం. గండకీ తీరం. సుప్రశాంతమయినది. వాతావరణం ప్రశాంతంగా ఉంది. జనసందోహం చాలా ఉన్నా ప్రశాంతతకేమీ లోపం లేదు. కొందరు స్నానాదులు నిర్వర్తించుకుంటూ ఉంటే మరికొందరు ధ్యాన నిమగ్నులై ఉన్నారు. వారిలో కొందరు యాత్రికులు మరికొందరు క్షేత్రావాసులైన సిద్ధులు. ఈ ప్రశాంతతను, తన్మయత్వముతో తీరం నుండి తిలకిస్తున్నాడొక యువకుడు. అతడు కడు సుందరుడు. పుండరీకదళాయత నేత్రుడు. పేరు పుండరీకుడు. సార్థకనామ ధేయుడు. ముఖకవళికలనుబట్టి అతడేదియో సుదీర్ఘముగ ఆలోచించుచున్నట్లు చూపట్టును.

పుండరీకుడు చిన్నవయసునుండియు భక్తుడు. తల్లిదండ్రులను దైవతములుగా సర్పించి సేవించువాడు: భోగములయెడ నాతని మనసు వైముఖ్యము చూపెడిది. బహుశః యాతని యీ ప్రవృత్తికి బలీయ మగు జన్మాంతర సంస్కారమేదియో కారణమై యుండవచ్చును. ప్రాయము పెరుగుచున్నకొలది అతనిలోని వైరాగ్య భావముగూడ మెండుగా పెరుగసాగెను. తల్లితండ్రులు ఐహిక సుఖములలో నాతని ముద్దు మురిపెముల జూడ వేడుకగలవారై యాతని ప్రవృత్తిని మార్చుటకై పరివరి విధముల ప్రయత్నించుచుండిరి. ఫలిత ముగా పుండరీకుడు గృహస్థుడయ్యెను. కాని, గార్హస్థ్యమునకూడ నాతని ప్రవృత్తి మారలేదు. నశ్వరములును, హేయములు నగు సంసారసుఖములను, రూప యౌవన సంపదలను అతడు క్షణికములు తుచ్ఛ ములుగా దలంపసాగెను. ప్రాక్తన సంస్కార బలముచే నాతడు నిరంతరేశ్వర ధ్యాన నిమగ్నుడై సర్వమును మైమరచి యుండెడివాడు. ఈ స్థితిలో ఇల్లాతనికి బందిఖానవయైనది. స్వేచ్ఛా విహంగమువలె నెగురదలచినాడు. తన జీవిత లక్ష్యమునకై వెదుకదలచినాడు.

"[illegible]
[illegible]"
([illegible])

[illegible] ప్రవహించు ప్రవాహము [illegible] గండకీ — క్షేత్రమాత్రమునకై, తన లక్ష్యము నన్వేషించుటకై బయలుదేరినాడు. జప మాలాదులను ధరించుచూ, గంగాది పుణ్యనదులను, పుణ్యక్షేత్రములను సేవించుచు [illegible] బయలుదేరినాడు.

"న మే భక్తః ప్రణశ్యతి"
"న హి కల్యాణకృత్కశ్చిత్ దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి"

(నా భక్తుడెన్నడు నశించడు. కల్యాణ కారకమైనవాడెప్పుడును దుర్గతిని పొందడు) — అనికదా గీతాచార్యుని ప్రవచ నము. పైగా —

పార్షద పుండరీకుడు

— శ్రీ కొల్లూరు అవతారశర్మ

"సకృదేవ ప్రపన్నాయ తవాస్మీతి చ యాచతే ।
అభయం సర్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతం మమ ॥"

(ప్రవృత్తితో నేను నీవాడను అని యొకవరి శరణుజొచ్చినచో సర్వప్రాణులకు అభయ మొసంగెదను. ఇది నా వ్రతము) — అని ప్రతిజ్ఞ పూనినవాడాయె. ఆ పరాత్పరుని లీలలు వక్తుమశక్యములు. వాగ విషయ ములు, కడుదురూహ్యములు. అతడెప్పు డెట్లు భక్తులననుగ్రహించునో ఎవ్వరికిని దెలియదు. కాని, తన్ను నమ్మిన వారిని తప్పక తరింపజేయుననుట శతప్రతిశత సత్యము. అతని సంకల్పమమోఘము. తదనుసారముగా నారదుడు ప్రేరేపింపబడి నాడు. పుండరీకునకు తారసపడినాడు. కాని యా జడదారి యెవ్వరో పుండరీకునకు తెలియదు.

"[illegible]
[illegible]"

(కామాదులచే పంకములు ధరించినంత మాత్రమునకే మహేశ్వరుని పూజింపవలెను. అతని మహిత్వ విషయమును సంశయింప వలదు) అన్న సమయాచారము నెఱింగిన వాడు గాపున సుచితరీతినాతని నాసనార్ఘ్య ప్రదానాదులచే సత్కరించినాడు. మౌనియు మెచ్చినాడు. అతనివంక నిశిత ముగా జూచినాడు. అతని నిర్విణ్ణతను గుర్తించినాడు. తత్కారణమును ప్రశ్నిం చినాడు. మహాత్ముల తోడి మైత్రి సాప్త పదీనము అనగా ఏడుమాటల సంబంధము కలదిగా పెద్దలచే ప్రవచింపబడినది.

"యతః సతాం సన్నతగాత్రి సంగతం
మనీషిభిః సాప్తపదీన ముచ్యతే"
(కుమారసంభవము)

ఈ కొలది సంభాషణములోనే పుండరీకునకు అతడాత్మీయుడైనాడు. తన హృదయము లోని తపనను ఆతనికెఱింగించినాడు. తోడనే నారదునకుఁ గూడ నాతడాత్మీయు డైనాడు. నారదుడు తన నైజము నెఱిం గించినాడు. పుండరీకుని యానందమునకు అవధులులేవు. ఆతని తనువు పులకించినది. నేత్రములు వికసించినవి. గొంతు గద్గద మైనది. వెదకుచున్న తీగ కాలికి తగిలి నట్లైనది. భాగవతోత్తములు భగవత్స్వ రూపులుగదా! నారదునిలోనే యా భక్తుడా క్షణమున నారాయణునిగాంచినాడు. ఆ గురుశిష్య సమాగమసమయ మంతటి పవిత్రతమమైనది. కాని యంతలోనే పుండరీకుని మోహమావరించినది. భగవ ద్భాగవతుల నడుమ భేదము చూపట్టినది. తోడనే పుండరీకుడు భవతరణోపాయమును తెలుపఁ బ్రార్థించినాడు. కింకర్తవ్యతా విమూఢుడై కర్తవ్యమును దెలుపవలసిన దని ప్రాధేయపడినాడు. (సాధకుని సాధ నలోని మధ్యస్థదశ ఇది). సద్గురు సమా గమము సంప్రాప్తించినది. భగవదను గ్రహప్రాప్తికిది రెండవ సోపానము. (ప్రవృత్తి ప్రథమ సోపానము).

[33 వ పేజీలో]

దేవాలయాలపై శృంగార శిల్పాలు

— డా॥ దేవరకొండ శేషగిరిరావు

పరమ పవిత్రంగా భావించే ఆలయాలపై బూతుబొమ్మలేమిటి? చర్చి, మసీదులపైగాని, గురుద్వారాలపైగాని లేని బూతుబొమ్మలు మన ఆలయాలపై ఎందుకున్నట్లు? ఆ సేతు హిమాచలంలో అన్ని ఆలయాలలోను లేకపోయినా కొన్నింటిపై ఎందుకున్నట్లు? చాలామంది చాలారకాలుగా ఊహించారు. కారణం పూర్తిగా తెలియకపోయినా కొన్ని అభిప్రాయాలను మీముందుంచుతున్నా.

1) శిల్పులు, తమ శిల్పసౌందర్యానికి దృష్టిదోషం తగులకుండా ఈ బూతుబొమ్మలను ప్రధానంగా ఒరిస్సా ఆలయాలపై చెక్కినట్లు ఒక అభిప్రాయం. ఇది అంత తృప్తికరంగాలేదు. పోనీ ఒకబొమ్మను చెక్కారనుకుందాం కొన్ని ఆలయాలలో చాలా ఉన్నాయికదా !

2) ఇది మామూలు జనాన్ని ఆకర్షిస్తుందని, ఏదో ఒక విధంగా భగవంతుని మందిరానికి రావడానికి వీలుకలిగిస్తుందని మరొక వాదం. ఇదీ రుచించడంలేదు.

3) ఇవి సాధకుని పరీక్షచేస్తాయని మరొకవాదం. టిబెట్టులో లామాలకు కొన్ని పరీక్షలను పెడతారట. కేవలం వివిధ భంగిమల్లో ఉన్న బూతుబొమ్మలను చూపించి మనస్సు చలించిందో, లేదో అనే పరీక్ష చేస్తారట. ఆపైన నగ్నంగా స్త్రీలను చూపిస్తారట. కొంతకాలం ఈ పరీక్ష కొనసాగుతుంది. మనస్సుకి ఏ వికారాలు లేనపుడు దీక్షనిస్తారట. అట్లే స్త్రీ పురుషులు కలుసుకున్నట్లు చూసినా మనస్సు చలించకుండా ఉండగలందులకు ఇది సన్న్యాసులకు పరీక్ష వంటిదని ఒక అభిప్రాయం. గృహస్థులే కాకుండా సాధువులు, సన్న్యాసులుకూడా ఆలయ దర్శనం చేసుకుంటారు కదా!

4) ఈ మిథున శిల్పాలను ఆలయాలపై చెక్కాలని శాస్త్రాలు చెబుతున్నాయి కనుక చెక్కడం ఉందని శ్రీ గంగోలిగారి వాదన. ఇట్టి ప్రతిమలను చెక్కాలని వైఖానస కాశ్యపజ్ఞానకాండలో (అ. 22), భోజుని సమరాంగణ సూత్రధారంలో, వరాహమిహిరుని బృహత్సంహితలో, అగ్ని మత్స్య పురాణాలలో, హయశీర్షపాంచరాత్రంలో- ఇట్లా పెక్కు గ్రంథాలలో ఉన్నమాట వాస్తవం. శాస్త్రాలు ఇట్లా చేయవలసింది, ఇట్లా చేయవద్దని శాసిస్తాయి. కారణాలు చెప్పవు. చెప్పనవసరం లేదు కూడా. శాస్త్రం చెప్పిందని అన్నప్పటికి హేతువుకోసం పెనగులాడుతూ ఉంటాడు మానవుడు. చిత్రకళ నాలుగు పురుషార్థాలనిస్తుందని విష్ణుధర్మోత్తరపురాణం చెప్పిందని శ్రీవారణాసి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారంటున్నా అసంతృప్తి మొలకెత్తుతూనే ఉంది.

5) ఖజురహోవంటి ప్రాంతాలలో ఈ బొమ్మలు కౌల, కాపాలికుల తాంత్రికాచారాలను, సాధనలను వ్యక్తీకరిస్తున్నాయని ప్రమోద్‌చంద్రగారి అభిప్రాయం. భవభూతి మాలతీమాధవంలో, సోమదేవుని కథాసరిత్సాగరంలో, క్షేమేంద్రుని నర్మమాలలో, రాజశేఖరుని కర్పూరమంజరిలో, కృష్ణమిశ్రుని ప్రబోధ చంద్రోదయంలో, మధ్యయుగానికి చెందిన పుస్తకాలలో ఈ కాపాలికుల భ్రష్టాచారాలు వర్ణింపబడ్డాయని, తంత్రాచారాలు ప్రబలినరోజులలో ఈ ఆలయ నిర్మాణం సాగిందని అతని అభిప్రాయం. తంత్రాలను, అందులోముఖ్యంగా వామాచార తంత్రాలను నిందించినవారు లేకపోలేదు. పంచమకారాలతో (మధువు-మైథునము- వంటివి) పూజచేసేవిధానం పతనానికి దారి తీస్తుందని ఈ ఆచారాలను గట్టిగానిరసించి తంత్రమార్గంలో వైదికాచారాన్ని ప్రవేశపెట్టి జాతికొక నీతిమార్గాన్ని అందించిన ఘనత ఆదిశంకరులకు దక్కింది. అయినా ఈ ఆచారాలు నేటికీ కొన్నిచోట్ల బెంగాలు, అస్సాంవంటి ప్రాంతాలలో ఉన్నాయి. భోగంయోగానికివిరుద్ధంకాదని, భోగంద్వారానే యోగం సిద్ధిస్తుందని రుద్రయామళాన్ని పేర్కొంటూ ఉంటారు. నేలమీదపడినవాడు నేలనే ఆసరాగా తీసికొని లేచినట్లు పతనానికి కారణమైన భోగాన్నే ఆశ్రయించి భోగాన్ని జయించవచ్చుననే కులార్ణవ తంత్రం వీరికాధారం. మరణానికి హేతువైన గరళం, మరణ సమయంలో ఇస్తే బ్రతకడంలేదా! రోగాన్ని కలిగించే మందును తగు మోతాదులో ఇస్తే రోగం హోమియోపతి విధానం ద్వారా నయమవడంలేదా అని తర్కాలంకార పండితుని మాటలను సర్‌జాన్‌వుడ్‌రాఫ్, మహానిర్వాణ తంత్రంలో పేర్కొన్నాడు. బ్రహ్మజ్ఞానం పొందడానికి, యోగికి శారీరకంగా, మానసికంగా సంయోగం ఉంటుందని ఇది వారికి ముక్తినిస్తుందని కొన్ని వామ మార్గ తంత్రాలంటున్నాయి. ఇట్టి శారీరక యోగం సన్న్యాసులలో క్రింది తరగతి వారికుందని పైమెట్టు నెక్కిన అవధూతలకు లేదని శక్తితో (స్త్రీ) కూడినపుడు లతాసాధన అంటారని, ఈ సాధననుగూర్చి శివసంహిత (45 పుట) ప్రాణతోషిణి 618 పుట), గాంధర్వ తంత్రం (60 పుట) కౌలావలి (29 పుట) గ్రంథాలలో ఉందని స్టెల్లా క్రెమ్‌రిస్చ్ దొరసాని అంటోంది. లత చెట్టును పెనవేసుకొన్నట్లు నీవు నన్ను ఆలింగనం చేసికో అని అథర్వ వేదంలోనిమాట (4.8.4). లేత మామిడి చెట్టును మాధవీ లత పెనవేసుకొన్నట్లు

పార్వతి శివునిలో ఉన్నట్లు యోగవాసిష్ఠంలో నిర్వాణ ప్రకరణంలో 18వ సర్గలో చెప్పబడింది.

"పద్మపత్రేక్షణా యస్మాత్ పుష్పస్తబకస్తనీ
విలాసినీ శశిమౌళేః అర్ధాంగసంస్థితా."

భోగంద్వారా యోగాన్ని పొందడం, ఒకకొండ నుండి మరొకకొండ కొనపై దూకడం వంటిదని, చేరితే వెంటనే చేరుతాడు, లేదా పడిపోతే ఎన్నిజన్మలకైనా పతనం నుండి తేరుకోలేడని రామకృష్ణ పరమహంసగారన్నట్లు వినికిడి. ప్రసిద్ధ మతాచార్యులు, ఇట్టి సాధనలనంగీకరించ లేదు. తంత్రాలు ముమ్మరంగా ప్రబలిన కాలంలో వారిసాధనలకు అనుగుణంగా ఈ బొమ్మలు చెక్కారని ఈ వాద సారాంశం.

6) త్రిపాఠీగారు పై వాదాన్ని ఖండించారు. తల గొరిగించినట్లున్న జూతు బొమ్మలు దిగంబర సన్యాసులను (జైనులలో ఒకశాఖ) గుర్తు చేస్తాయని, జైనమతంపట్ల అసహ్యభావం కలగడానికి ఇంతకన్న వేరు మార్గం లేదని అన్నారు.

7) ఈ సిద్ధాంతం పూర్తిగా మనం త్రోసివేయడానికి వీలులేదని, అయినా కొన్ని బొమ్మలకు వర్తించినా, చాలా బొమ్మల పట్ల ఇది వర్తించదని విద్యాప్రకాశ్‌గారి వాదన.

8) ఇది ఉపనిషత్తులలో చెప్పిన ఆత్మ పరమాత్మల ఐకమత్యాన్ని సూచిస్తోందని శ్రీరాధాకమల్ ముఖర్జీవంటివారి అభిప్రాయం. బృహదారణ్యకంలో నాల్గవ అధ్యాయంలో (3 బ్రా. 22) స్త్రీతో పురుషుడు కూడినపుడు మైమరచి ఉన్నట్లు, గాఢమైన నిద్రలో జీవుడు, పరమాత్మలో లీనమై ఉంటాడని చెప్పబడింది. అదే మొదటి అధ్యాయంలో నాల్గవ బ్రాహ్మణంలో(3-4) ప్రజాపతి ఒంటరిగా ఉన్నాడని, లోకంలో ఒంటరిగా ఉంటే సంతోషం లేదని, తన సంతోషం కోసం రెండవ వస్తువైన స్త్రీని కోరాడని. తాను స్త్రీ పురుషులుగా మారాడని, సృష్టికది ప్రారంభమని చెప్పబడింది. ఈ శిల్పాలు స్త్రీ పురుషుల, జీవాత్మ పరమాత్మల ఐక్యానికి గుర్తని వాదం. ఒక గుడి కడితే ఇంత విశృంఖలంగా వాడాలా? వివిధ భంగిమలలో చూపిన ఆ మూర్తులేమిటని మళ్లీ ప్రశ్న.

9) ఇది కామశాస్త్రాన్ని బోధిస్తోందని మరొక అభిప్రాయం. దేవాలయం సర్వ విద్యలకు, సర్వకళలకు కేంద్రం. స్త్రీపట్ల కామం బలీయం. కామం లేకపోతే సృష్టి లేదు. ఇది అన్ని ప్రాణులకు సాధారణమైన ధర్మం. వాత్స్యాయనుని కామ

శాస్త్రంలో స్త్రీపురుషులు కలుసుకునేటప్పుడు రకరకాల భంగిమలు, ముద్రలు వందల కొద్దీ ఉన్నాయి. ఇతర స్త్రీలను ఎట్లా వశ పరచుకోవాలోకూడా అందులో చెప్పబడింది. ఋషి ఇట్లా వ్రాస్తాడా? వ్రాయవచ్చా అని సందేహం. వైద్యంలో అన్ని జంతువుల మాంసాలు వర్ణింపబడతాయి. కుక్క మాంసం గురించికూడా ఉంటుంది. అంత మాత్రంచేత కుక్క మాంసం తినండని లక్ష్యంకాదు. శాస్త్ర మర్యాదను గుర్తిస్తే సందేహం ఉండదు. పురుషుడు, మరొక స్త్రీతో వెళ్ళకుండా స్త్రీ అతనిని సంతోష పెట్టాలి. స్త్రీ మరొక పురుషుని కామించకుండా పురుషుడామెను సంతృప్తి పరచడం కోసం రకరకాల భంగిమలను వర్ణించాడు. ఇతర స్త్రీలు పురుషుని ఎట్లా లోబరుచుకుంటారో, లేదా పురుషుడు, ఇతర స్త్రీలను తన వలలో ఎట్లా వేసుకుంటాడోనని చెప్పడం కోసం, భ్రమ ప్రమాదాలనుండి రక్షించడం కోసం శాస్త్రం ఉంటుందికాని పరస్త్రీ గమనాన్ని చెప్పడం కోసం శాస్త్రం ఉండదు. అపైన ఇంద్రియ విషయాలపట్ల వైరాగ్యమే ప్రయోజనంగా కలది కామశాస్త్రమని మహిమ్నస్తవంలో మధుసూదన సరస్వతీస్వామి వ్రాసినట్లు శ్రీవారణాసివారు పేర్కొన్నారు. కామం దుఃఖంలోకే దారి తీస్తోంది సుమా అని హెచ్చరిస్తోంది.

ఈ బొమ్మలు కామశాస్త్రానికి ఉదాహరణలుగా ఉన్నాయని, కామాన్ని సేవించిన తర్వాతనే దైవాన్ని దర్శించడం కోసం సంపూర్ణ కామశాస్త్రాన్ని జనులకు బోధించడంకోసం ఉన్నాయని, వాద సారాంశం.

10) మానవ ప్రతిమలను చెక్కకూడదు. దైవ ప్రతిమలనే చెక్కాలి. మానవ ప్రతి

మరను చెప్పడం కూడా అపవిత్రం. అందంగా చెక్కిన మనిషి బొమ్మలన్నీ వికారంగా అశాస్త్రీయంగా మలిచిన దైవప్రతిమయే శ్రేష్ఠమని శుక్రాచార్యుని సిద్ధాంతం. ఇట్టి దైవప్రతిమలే ఆలయాలలో మిథున శిల్పాలలో ఉన్నాయని మరొక వాదం. సృష్టిని అనుకరించడంగాక ప్రతి ప్రతిమలోను దైవత్వాన్ని చూపించడమే లక్ష్యంగా భారతీయ శిల్పులు భావించారని డా॥ ఆనందకుమారస్వామిగారి అభిప్రాయం. ప్రేమ అంతా దివ్యమైనదే. అసహ్యకరమైన, అశ్లీలకరమైన భావాలను కల్గించదని, భారతీయ దాంపత్యం పరమపవిత్రమైనదని సర్ మోనియర్ విలియమ్స్‌గారు సంస్కృత నిఘంటువులో వ్రాశారు. అట్లే ఇది శివశక్తుల సమ్మేళనంగా భావించారని, ఇది బుద్ధ సిద్ధాంతంలో కూడా ఉందని, శక్తి - ఆది బుద్ధుల సమ్మేళనం వల్ల బోధిసత్త్వాలు- ప్రపంచం పుట్టినట్లుందని, జీవుని చేసిన, లేదా ఆత్మార్పణాన్ని ఈ బొమ్మలు సూచిస్తాయని డా॥ ఆనందకుమారస్వామిగారి వివరణ.

11) ప్రాచీన వాఙ్మయాన్ని పరిశీలిస్తే కొన్ని వందల శ్లోకాలు శృంగార సంబంధంగా ఉన్నాయని, శృంగారాన్ని నీచంగా చూడలేదని, కొన్ని వందల సంవత్సరాల నుండి వస్తున్న పద్ధతే ఇందులోనూ ఉందని ఖజురహో వ్రాసిన విద్యాప్రకాశ్‌గారి అభిప్రాయం.

12) మానవుడనుభవించేది, పశువులు అనుభవించే ఆనందమే సుమా అని గుర్తు చేస్తున్నాయని కొందరంటారు. స్త్రీ పురుషులు కలిసినపుడు చూస్తూఉన్నా, లేదా జంతువులు క్రీడిస్తూఉన్నపుడు చూచినా అసహ్యకరమైన భావం కలుగుతుంది ఇట్టి అసహ్యభావం కలిగించి వైరాగ్యభావాన్ని మనస్సులో బాగా నాటడం కోసం ఈ ప్రతిమలున్నట్లుగా వాదిస్తున్నారు. ఏదైనా ఒక వస్తువు కనబడీ కనబడకుండా ఉన్నపుడు మాత్రమే చూడాలనే బుద్ధిపుడుతుంది. ప్రత్యక్షంగా కనిపిస్తున్నపుడు కుతూహలం ఏర్పడదు. ఇది ఇంతేలే అని అనుకుంటాం. ఇట్టి మన సత్త్వానికి ప్రతీకగా ఉందని కొందరు భావిస్తున్నారు. ఇట్లా ఎన్నో అభిప్రాయాలున్నాయి. ఆలోచించండి.

(ఆధారాలు :- స్టెల్లాక్రెమ్‌రిస్చ్-హిందూ టెంపుల్; 2) శ్రీవిద్యాప్రకాశ - ఖజురహో; 3) కామసూత్రాలు; 4) సర్ జాన్‌వుడ్‌రాఫ్-ది గ్రేట్ లిబరేషన్ - కృతజ్ఞతలతో)

శ్రీ కల్యాణ వేంకటేశ్వరాలయం, శ్రీనివాసమంగాపురం.

శ్రీనివాసమంగాపురంలోని శ్రీ కల్యాణ వేంకటేశ్వరాలయంలో జరుగు నిత్య కల్యాణోత్సవం, అభిషేకం, నిత్యఅర్చన వివరాలను యాత్రికుల సౌకర్యార్థం ప్రచురిస్తున్నాము.

నిత్యకల్యాణోత్సవం :

నిత్యకల్యాణోత్సవసేవ ప్రతిరోజూ ఉదయం 10-30 నుంచి 12-00 గంటలవరకూ జరుగుతుంది. ఈ సేవకు 150 రూ॥లు చెల్లించాలి. పదిమంది వ్యక్తులను ఈ సేవలో పాల్గొంటానికి అనుమతిస్తారు. గృహస్థుకు వస్త్రబహుమానం వుంటుంది.

అభిషేకం :

ప్రతి శుక్రవారం అభిషేకసేవ జరుగుతుంది. (ఉదయం 7-30 నుంచి 9 గంటలవరకు) అభిషేకం చేయించేవారు 100 రూ॥లు చెల్లించాలి ఇద్దరు వ్యక్తుల్ని ఈ సేవలో పాల్గొనటానికి అనుమతిస్తారు.

నిత్యఅర్చన :

నిత్యఅర్చనసేవ సంవత్సరకాలమూ ప్రతిరోజూ వుంటుంది. ఈ సేవ చేయించదలచినవారు 42రూ॥లు చెల్లించాలి

తెలంగాణలో

హరివంశ కావ్యాలు

— శ్రీ ఎం. గోవిందస్వామినాయుడు

పంచమ వేదమని ప్రఖ్యాతిగాంచిన భారతమునకు ఖిలపర్వముగా ప్రసిద్ధి పొందిన భాగము హరివంశము. ఈ గ్రంథ ప్రాశస్త్యమును గూర్చి వ్యాసభగవానుడు

"అస్త్రీపుంస కాంతార పరిపత్రిస పాంకిలాన్
వాఙ్మౌరి కలాప గంగ వైవ పునీమహే"

అని ప్రవచించియున్నాడు. ఆంధ్ర సాహిత్యమునందును భారత రచనానంతరము హరివంశరచన సాగుట విశేషము. తెలుగులో పెక్కు హరివంశములు వెలసియున్నవి.

కవిత్రయములో తృతీయుడగు ఎఱ్ఱాప్రెగడ క్రీ.శ. 1325–1353ల మధ్య కాలమున హరివంశమును రచించి ప్రోలయ వేమారెడ్డి కంకితము గావించియున్నాడు. సంస్కృతమున హరివంశము- హరివంశ పర్వ, విష్ణుపర్వ, భవిష్యపర్వములను మూడు పర్వములతో కూడియుండగా అట్టి విభాగమును గావింపక ఎఱ్ఱన పూర్వభాగమని, ఉత్తరభాగమని విభజించెను. పూర్వభాగము తొమ్మిదాశ్వాసములుగ, ఉత్తర భాగము పది యాశ్వాసములుగ నున్నవి. మూలమును కొన్ని యెడల యథాతథముగ ననువదించుట, సంక్షేపముగావించుట విపులీకరించుట, విభక్తములయి వ్యవహితములుగా పలుచోట్ల కానవచ్చు కథాంశముల నొక్కచో కూర్చుట అను పద్ధతులపై ఎఱ్ఱన రచన సాగినది.

హరివంశమును తెనిగించిన వారిలో రెండవవాడు నాచనసోమన. మూలమునందలి రసవత్తర ఘట్టములను మాత్రమే గైకొని ఉత్తర హరివంశమను పేరుతో సోమన రచన సాగించెనందురు. సోమన కాలమును గూర్చి భిన్నాభిప్రాయములున్నను క్రీ.శ. 1344 నాటివాడను వాదమునకు ఎక్కువ ప్రచారమున్నది. ఈ గ్రంథమున ఆరాశ్వాసములున్నవి. తిక్కన ఛాయలో రచన సాగించుచు ఆ మహాకవిని స్మరించుచు హరిహరనాథుని కంకితమొనగుట విశేషమగును.

గూళకల్లు వేంకటరమణకవియను నాతడు హరివంశమును రచించినట్లు తెలియుచున్నది. ఇతని మరియొక కృతియగు 'కనక రంజిత శిఖామణీ పరిణయము'న వేంకటేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై — "మా పేరు గొన్న వేంకటరమణకవివి, సత్కవివి, మాకు మునుపు హరివంశము సంతయు తెనుగు జేసి యంకిత మొనర్చితివి" అని పేర్కొనుటం బట్టి ఈతడును హరివంశమును పూర్తిగా రచించెననవలయును కాని ఈతని గ్రంథమలభ్యము. ఈ కవి రామలింగ నార్యుని నుతించుట వలన క్రీ.శ. 1800 ప్రాంతము వాడని చెప్పవచ్చును.

తాళ్ళపాక వంశమునకు చెందిన తాళ్ళపాక పెదతిరుమలయ్య హరివంశమును రచించెననుటకు ఆధారములు కానవచ్చుచున్నవి. ఇతని కుమారుడగు తాళ్ళపాక చిన్నన్న అష్టమహిషీ కల్యాణమునందు కవి వంశావళి విభాగమున "ద్విపద రూపమున హరివంశ కావ్యము అయుత రసస్ఫూర్తి హరివంశ మిగు రొత్త నన్వొందజేసి" అని పేర్కొనెను. ఈ గ్రంథము నేడు కేవలము నామ మాత్రావశిష్టము. ఇతని కాలము 1460 – 1546 అని చెప్పవచ్చును.

నేమాని భైరవకవి యనునాతడు కోటగిరి వంశమునకు చెందిన శ్రీనివాస భూవరుని కోరికపై హరివంశమును రచించెను. ఆ భూపతి హరివంశ కథాశ్రవణైకచిత్తుడై పారిజాతాపహరణాది కథావళి ఎఱ్ఱన రచనలో లేకుండుటను గుర్తించి — "ఈ కథల నీవు తెనిగింపుమీర ప్రకట నేమాని భైరవసుకవిచంద్ర" అని కోరగా భైరవకవి గ్రంథరచన కుపక్రమించినట్లు తెలియుచున్నది. ఆశ్వాసాంత గద్యయందు "శ్రీమత్కల్యాణ గౌరీవరణ షట్పదాయమాన మానసుడని" పేర్కొనెను. ఈతని హరివంశము మూడాశ్వాసముల ప్రబంధం. ఇతడు ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయాశ్వాసములను పేరుతో గాక ఉత్తరభాగము పంచమ, షష్ఠ, సప్తమాశ్వాసములని పేర్కొనెను. నేమాని భైరవకవి ఎఱ్ఱన యందత్యంత గౌరవము గలవాడు. ఇతడు తెనిగించిన పారిజాతనిబంధన, అంధకాసుర సంహారాది వృత్తాంతములు ఎఱ్ఱన ఉత్తర భాగము నాల్గవ ఆశ్వాసము తరువాత చెప్పవలయును. కనుక తన గ్రంథమున ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయాశ్వాసములనక పంచమ, షష్ఠ, సప్తమాశ్వాసములని పేరిడెనని శ్రీమతి యశోదారెడ్డిగారు భావించిరి.

ఆధునికులగు మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు ఆంధ్ర భవిష్య పర్వమను పేరనొక గ్రంథమును వ్రాసియున్నారు. ఇది ఆరాశ్వాసముల ప్రబంధము. పరమపురుషార్థమున కాలవాలమగు గ్రంథమేదేని తెనిగింపవలయునని సంకల్పించుకొని అట్టి దాని నన్వేషించుచు తుదకు మహాభారతంబను పంచమ వేదంబున కుపనిషత్తనా బరగు హరివంశము నందామూలాగ్రం బవలోకించి భవిష్యపర్వమును రచింప నమకట్టినట్లు గ్రంథావతారికనుబట్టి స్పష్టమగుచున్నది. ఆశ్వాసాంత గద్యములనేకముఖముగ సాగింపక వివిధ వృత్తాంతములను పొందుపరచుట మల్లాదివారి నవ్యత యగును.

శ్రీవిశ్వనాథ నరసింహ కవిగారు బాల్యమిత్రుడు, సదాచార సంపన్నుడును, కవి సత్తముడును అగు పతంజలి శాస్త్రి ప్రేర

ణము వలన హరివంశ రచనను సాగించి నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ గ్రంథమునందు ప్రథమ భాగము మాత్రము ముద్రితము. అది సప్తాశ్వాసపూర్ణము.

వచన హరివంశములు

శ్రీ యస్. నరసింహాచార్యులుగారు, శ్రీ కొమాండూరు వేంకటరామానుజశర్మ గారు వాగ్వల్లీ పత్రికయందు హరివంశమును ప్రకటించిరి. ఇందు వచనముతో బాటు అచ్చటచ్చట కొన్ని పద్యములు చేర్చబడినవి. శ్రీహరివంశమను పేరుతో ఏలూరిపాటి లక్ష్మీ సరస్వతియనునామె పర్వత్రయ సహితముగా ఒక వచన హరివంశమును రచియించినది. గోవిందలూరి సాంబశివయ్యగారు ఆంధ్రవారపత్రికనందు వచన హరివంశమును పేర కొంతభాగమును ప్రకటించిరి. పిలకా గణపతిశాస్త్రిగారు 'ఆంధ్ర దినపత్రిక'లో ఆదివారపు సంచిక కనుబంధముగ హరివంశమును పూర్తిగ ప్రకటించిరి.

హరివంశమను పేర్లతో కానవచ్చు గ్రంథములివియే కాని హరివంశము నాధారముగ నా గ్రంథమునందలి కొన్ని భాగముల కనువాదములుగ వెలసిన గ్రంథములసంఖ్యాకములు. హరివంశములోని కథలలో పారిజాతాపహరణ వృత్తాంతము, ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నుల చరిత్ర, ఉషానిరుద్ధుల ప్రణయగాథలు చాలా ప్రసిద్ధిపొందినవి. ఈ కథల నాధారముగ పద్యకావ్యములు, ద్విపదలు, యక్షగానములు, నాటకములు వెలసి యున్నవి.

పారిజాతాపహరణము

మూల హరివంశమున విష్ణుపర్వములో 65 వ అధ్యాయమునుండి 76 వ అధ్యాయము వరకు ప్రస్తావింపబడిన వృత్తాంతము పారిజాతాపహరణము. ఈ కథ నాధారముగా గొని నంది తిమ్మన పారిజాతాపహరణ కావ్యమును రచించి రాయల కంకితమొసగెను. ఇది అయిదాశ్వాసముల ప్రబంధము. ఇతని కవిత్వమునకు మాధుర్యమే ప్రాణము. ఇట్లే కృష్ణాధ్వరి పండితుడు నైషధపారిజాతీయమను ద్వ్యర్థికావ్యమును రచించి రఘునాథరాముల కంకితము గావించెను. లింగనమఖికామేశ్వర కవి 'సత్యభామాసాంత్వనము'ను పేరుతో కావ్యరచనగావించి మధురానాయకుడగు చొక్కనాథనాయకుని సవతితల్లి లింగాంబ కుమారుడగు ముద్దళగిరి కంకిత మొసగెను.

నందివరము సింగన, చల్లా నారాయణ కవి, తరిగొండ వేంకమాంబ మొదలగువారు ఈ వృత్తాంతమును యక్షగానరూపమున రచించియున్నారు. నారాయణకవి, కొత్తపల్లి సుందరరామయ్య, మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు పారిజాతనాటకముల రచించిరి. విజయరాఘవనాయకుడు కూడ పారిజాత నాటకమును రచించినట్లు తెలియుచున్నది.

ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము

మూలహరివంశము విష్ణుపర్వమున 91వ అధ్యాయమునుండి 97 వ అధ్యాయము వరకు వర్ణింపబడిన వృత్తాంతము. శృంగార ప్రధానమగు నితిహాసములలో నిది ప్రముఖము. వరబల గర్వితుడు దేవమానవ విద్వేషియగు వజ్రనాభుని ఉపాయాంతరముల శ్రీకృష్ణుడు సంహరించుట ఇందలి ఇతివృత్తము. ఈ కథను గైకొని ప్రబంధముగా సంతరించిన వారిలో పింగళిసూరన మొదటివాడు. పురాణగాథలు విషయ

'వేణుగావలోలునిగన'........ చిత్రం: కె. ద్వారకనాథ్.

ప్రధానము. మూలమందు గల లోపము లను సవరించి సంఘటనలకు కార్యకారణ భావముల కల్పించి నాటకీయతను పోషించి రచన సాగించుట సూరన ప్రత్యేకత. ఈ కథనాధారముగా గ్రహించి ఓరుగంటి సోమశేఖరకవి ప్రభావతీ పరిణయమును, పొన్నాడ పెద్దిరాజుకవి ప్రద్యుమ్న చరిత్ర మును, ఫణిమాధవులు ప్రద్యుమ్న విజయ మును, ముప్పిరాల సుబ్బరాయకవి ప్రద్యుమ్న చరిత్రలను రచించిరి.

అనిరుద్ధ చరిత్ర

ఇది శృంగార ప్రధానమగు చరిత్ర. బలిచక్రవర్తి కుమారుడగు బాణాసురుడు పరమేశ్వరు నారాధించి లోకాతీత వరముల బడసెను. ముల్లోకములందలి వీరులను జయించి తృప్తి పొందక, యుద్ధము లేని జీవితము చవిగాదని కోరి యరిష్టము దెచ్చుకొనెను. తన కుమార్తెయగు ఉష వలన కృష్ణసాహచర్యము నొంది ధన్యు డగుట ఇందలి ఇతివృత్తము. వీరశృంగా రములతో మేళవించిన ఈ కథను పలువురు రచించి యున్నారు.

వసుపులేటి రంగాజమ్మ ఉషాపరిణయ మును రచించెను. ఇది విజయరాఘవ నాయకున కంకితము గావింపబడినది.

తాళ్ళపాక తిరువేంగళనాథుడు ఉషా కల్యాణమను పేరుతో ద్విపద కావ్యమును సంతరించెను. గ్రంథావతారికను బట్టి అలి మేలుమంగాంబకు అంకితమిచ్చినట్లు తెలియుచున్నది.

దామెర అంకభూపాలుడు ఉషా పరి ణయమును రచించెను. రామచంద్రున కంకితము గావింపబడిన గ్రంథమిది. భగ వంతుడు కలలో కన్పించి ఉషాపరిణయ మను కృతి నిమ్మని కోరినట్లు అవతారికను బట్టి తెలియుచున్నది.

కనుపర్తి అబ్బయామాత్యుడు అనిరుద్ధ చరిత్రను, నాగినేని వేంకటప్పయ్య ఉషా కల్యాణ ప్రబంధమును రచించిరి. ధర్మ పరం కృష్ణమాహాత్మ్యలవారు, వేపం వేంకట రామశాస్త్రిగారు, గోపరాజు సీతా రామమ్మగారు ఈ కథను నాటకముగా రచించిరి. ఇంకేలూరి పి.యరామదాసు కుసు, రంగాజమ్మ, మల్యనాథకవి మొద లగువారు యక్షగానములుగా సంతరించిరి.

శేషధర్మములు

హరివంశమున హరివంశపర్వ, విష్ణు పర్వ, భవిష్యపర్వములను మూడు పర్వము లున్నట్లు తెలియుచున్నది. కాని శేషధర్మ ములను రచించిన కవులు ఆ భాగమును హరివంశములోనిదని తెలుపుటను బట్టి దానిని కూడా హరివంశభాగముగా తలంప వలసియున్నది. కృష్ణుడు ధర్మజునకుపదే శించిన ధర్మములివి. నారాయణుడు ధర్మ రహస్యములను చెప్పుచుండగా, పౌండ్రక వాసుదేవుడు ద్వారకానగరముపై దండెత్తి వచ్చెనను వార్త గొని దూత ఏతెంచెను. అంత కృష్ణుడు ఆయా ధర్మములనుపదే శించుటకు భీష్ముని నియోగించెను. ఇది యొక్కటియే హరివంశకథకు సంబంధించిన వృత్తాంతము. ఈ ధర్మములను గైకొని కవులు ప్రబంధములుగా, యక్షగానములు గా రచించియున్నారు. వీరిలో మొదటి వాడు కొటిచెర్ల శ్రీనివాసకవి. రామచంద్ర మూర్తి సాక్షాత్కరించి కృతిచేయుమనగా కవి వ్రాసినట్లవతారికా భాగము పేర్కొను చున్నది. రెండవవాడు తామరపల్లి తిమ్మయ్య. ఇందు పూర్వము ధర్మాజీవారు కవిని పిలిపించి శేషధర్మముల ననువదింప జేసి రాముని కంకితము గావింపజేసెను. ఇట్లే చతుర్భుజ తిమ్మరాజు వెలుకుదురు పల్లి విశ్వనాథకవి వాక్కులకు ముగ్ధుడయి "ఇపుడు నీవు చెప్పబూనిన కావ్యంబంకితము చేయు మాపేర అనఘచరితా" అని కోరగా నాతడు మూడాశ్వాసముల రచన సాగిం చెను.

తురిమెళ్ళ రామయామాత్యుడు ఈ ధర్మ ములనే ఎనిమిదాశ్వాసముల కావ్యముగా సంతరించెను. సిద్ధిరాజను కవి శేషధర్మ ములను విరచించి ఉదయగిరి రఘునాయ కుల కంకితము గావించెను. కానాల నర సింహకవి తళిగొండ గ్రామమున వసించిన నరసింహస్వామి కంకితముగా ఎనిమిదాశ్వా సముల శేషధర్మములను రచించెను. వీరే గాక బచ్చు సిద్ధకవి, పురాణపండ్ల మల్లయ్య, భమిడిపల్లి వేంకటకవియు శేషధర్మము లను విరచించి యున్నారు. చదలువాడ సుందరరామశాస్త్రి, నోరి గురులింగశాస్త్రి మొదలయినవారు వచన కావ్యములుగా రచించి యున్నారు. హరివంశ కథకు, శేష ధర్మములకు ప్రధాన విషయమునందు సంవిధానము కుదురుట లేదు గనుక ఆ ధర్మములు హరివంశభాగములు గావని శ్రీమతి యశోదారెడ్డిగారు తలంచుచున్నారు

విష్ణు పారమ్యమును బోధించుచు హరి హరాభేదమును ప్రతిపాదించు గ్రంథము లలో హరివంశము ప్రధానమైనది. హరి వంశ పూర్వోత్తర భాగములు, పారిజాతాప హరణము, ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము, అని రుద్ధ చరిత్రము మున్నగు కథల నాధార ముగా గొని వ్రాసిన ప్రబంధ నాటక యక్ష గానాదులు తెలుగున హరివంశములను పరిధిలో తప్పక నిముడ గలవు. •

వినతి

ఉప్పొంగితి వార్నిధికై
ఉప్పునీటి భాగ్యానికి
ఉడిగినదాగర్వమిపుడు
శరము విడుము దాశరథీ !

*

ఎదుగుతున్న తనువుతోడ
ఎదుగుతున్న వయసుతోడ
ఎదుగదు యీ చిత్తకుబ్జ
ఎదకదుముకొనుము కృష్ణా !

*

మంచుకొండ గుండెలోన
పుట్టిపెరిగె భక్తి బాల
యుక్తవయసు వచ్చెనిపుడు
స్వీకరింపు మీశ్వరా !

— 'రసిక్'

మధురానగరిలో చల్లలమ్మ బోదు....

చిత్రం : శ్రీ మారేమండ శ్రీనివాసరావు, శ్రీశైలం

యువవాణి

పశ్చిమ జర్మనీలో మార్‌బర్గ్ విశ్వవిద్యాలయంలో సంస్కృత శాఖాధ్యక్షులుగా పని చేస్తూ ఆ మధ్య సెలవు మీద స్వదేశానికి వచ్చిన డా॥ పేరి సర్వేశ్వరశాస్త్రిగారిని కలుసుకొనే సదవకాశం కలిగింది. "విదేశాలలో మీకు కలిగిన అనుభవాలను పురస్కరించుకొని తెలుగు విద్యార్థులకు, యువకులకు మీరిచ్చే సలహా ఏమిటి?" అని అడగ్గా వారిలా అన్నారు.

"ఈ ప్రపంచం సత్యమైనదని కుమారిలభట్టు చెప్పాడు. ఆ మాటను మనం గుర్తుంచుకోవాలి. మన చుట్టూవున్న ప్రపంచాన్ని మనం నిర్లక్ష్యం చేస్తే మనకు అభివృద్ధి అనేది వుండదు" అన్నారాయన.

జగత్తు మిథ్య అనే భావం మనలో పాదుకొని పోయింది. అందు మూలాన ప్రతి విషయాన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాం. దేని మీదా శ్రద్ధలేదు. శరీరఆరోగ్యం ఎడల నిర్లక్ష్యం, ఇంటి చుట్టూ పరిసరాలు పరిశుభ్రంగా వుంచుకొనడంలో నిర్లక్ష్యం, చేసే పనుల ఎడల నిర్లక్ష్యం, ఇంటిని ఆకర్షణీయంగా వుంచడంలో అశ్రద్ధ. ఎందువల్ల? జగత్తు మిథ్య అనే మాట చెవుల్లో గింగురుమంటూ వుంటుంది గనుక!

జగత్తు మిథ్యకాదు. విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం జగత్తు నిరంతరం మారుతూవుంటుంది. అనుక్షణం ప్రాణుల జీవకణాలలో మార్పుకలిగి బాల్యం పోయి కౌమారం, కౌమారం పోయి యౌవనం, యౌవనం పోయి వార్ధక్యం వస్తుంది. ఆ తరువాత మరణం. అంతమాత్రాన ప్రపంచం మిథ్య అనడానికి వీలులేదు. మార్పుచెందడం ప్రాణుల స్వభావమని అనుకోవాలి.

మానవులు మరణిస్తారు గనుక, ఒక నాడు వుండి మరొకనాడు వుండరు గనుక జీవితం ఎండమావులలోని నీరు అనుకోకూడదు. జీవించి వున్నంతవరకు జీవితం సత్యమైనదే. అంతవరకు అది శాశ్వతమైనదే.

భోజనం ముందు కూర్చున్నపుడు తినగానే అరిగిపోయే కూరలో ఉప్పు ఎక్కువైతే 'ఉప్పుకషాయం' అంటూ వాన్ని వదిలివేస్తాం. ఒక గంటలో, ఒకపూటలో నశించే పదార్థాలు రుచిగాలేకపోతే అయిష్టం జూపే మనుష్యులు 70, 80 ఏళ్ళు నడిచే తమ జీవితం శోభాయమానంగా వుండాలని, శరీరాలు ఆరోగ్యంగా వుండాలని, పరిసరాలు రమణీయంగా వుండాలని కోరుకోవద్దా?

డా॥ పేరి సర్వేశ్వరశాస్త్రి గారు ఇంకా ఇలా అన్నారు: "విజయవాడ కృష్ణానదిని ఆనుకొని వున్నది. ఇలాంటి నది జర్మనీలో గాని ఫ్రాన్సులోగాని గనుక వుంటే, వారు నదీతీరాలను ఉద్యానవనాలతో నింపివేస్తారు. అందులో ప్రపంచమంతటి నుంచీ రకరకాల పుష్పజాతులను తెచ్చి పెంచుతారు. నీటి ఊటలను, ఈతకొలనులను ఏర్పరుస్తారు. రంగు రంగుల దీపాలతో అలంకరిస్తారు. ప్రజలు అసంఖ్యాకంగా వచ్చి విశ్రాంతి తీసుకుంటారు."

కాని మనదేశంలో ఏం జరుగుతున్నది? నదీతీరాలను మరుగుదొడ్లగా జనులు ఉపయోగిస్తారు. సాయంకాలం అక్కడకి వెళ్ళి ఇసుకతిన్నెలమీద కూర్చొనే వీలులేదు. దుర్గంధం కొడుతూవుంటుంది.

ఈ సందర్భంగా జపానులో జరిగిన ఒక సన్నివేశాన్ని గుర్తుంచుకోవడం ప్రయోజనకరంగా వుంటుంది.

ఒక పంజాబీ పెద్దమనిషి జపాన్‌లో టోకియోనగరం నుండి కియోటో నగరానికి రైలులో ప్రయాణం చేస్తున్నాడు. ఆయున ఎరిగివున్న ఒక జపాన్ మహిళ అదే పెట్టెలో ఎక్కి ప్రయాణం చేస్తున్నది. ఆమెవద్ద పాతబడి మాసిపోయిన గుడ్డలు కొన్ని వున్నాయి. వాటినామె ఇస్త్రీ చేసిన సిల్కు తువ్వాలుతో చుట్టి మూటకట్టింది.

ఆ భారతీయ ప్రముఖుడామెను "క్షమించండి. నాకు తెలియక అడుగుతాను. పనికి రాని పాతగుడ్డలను అంత అందమైన తువ్వాలులో దాచవలసిన అగత్యమేమిటి? అంత చక్కని వస్త్రాన్ని ఇందుకు ఉపయోగించాలా" అని ప్రశ్నించాడు.

అందుకామె "అయ్యా! ఇతరుల కంటికి మురికి దృశ్యమును చూడనిచ్చే హక్కు నాకేమివున్నది? లోకంలో ఎంతో మాలిన్యము, కశ్మలము ఉండనేవున్నది. నేను మరికొంత దానికి జోడించటం తగదు గదా!" అని అన్నది.

ఆమె పలికిన పలుకు ఎంతో అర్థవంతమైనది. మనం గ్రహించదగిన అంశమిది. మన వీధులు, పార్కులు, నదీతీరాలు, రైలుపెట్టెలు, తినిపారవేసిన విస్తళ్ళకలతో, చెత్తాచెదారంతో నిండిపోతున్నాయి. మన దేశానికి వచ్చే విదేశీయులకు మనపై ఏహ్యభావం కలగడానికిది దారితీస్తున్నది. దీనికి పేదరికం కారణం కాదు. జీవితంమీద నిర్లక్ష్యం, అశ్రద్ధ ఇందుకు హేతువులు. మనం ప్రపంచాన్ని, జీవితాన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాం. ఈ దోషాన్ని సరిదిద్దుకోవాలి.

మనచుట్టూ మాలిన్యం!

—శ్రీ మన్నవ గిరిధరరావు

ఆదివారం ఏంచేయాలి?

వారంలో ఆరు రోజులు పనిచేసి ఆదివారం కోసం యెదురు చూస్తుంటారు ఉద్యోగులు. ఆ రోజు పేరుకు విశ్రాంతికే గాని ఎక్కువ 'బిజీ'గా వుంటారు. సరదా కోసము సినిమాఆటలు, రుచికర భోజనములకు 'యాటలు'కై ఎక్కువ శ్రద్ధ వహిస్తుంటారు. అందుకని తలంటుస్నానముజేసి నోటికి హితవుగా విందులు ఆరగించి విలాసములు గావింతురు. ఇది యిప్పటి కాలపరిస్థితి.

రాకరాక ఒక అతిథి ఆదివారం రోజున సంధ్యాసమయంలో వచ్చినాడు. ఆయన మాంసాహారి. ప్రొద్దుపోయి వచ్చుటచే మాంసము దొరకలేదు. గ్రుడ్డుకు వచ్చిన యొకకోడి యింటికిరాగానే పట్టుకొని మెడ కోసివేసినారు. చెకా, చెకా తిరుగాడుచున్న కోడి ఒక్క క్షణములో మాంసముగా తయారయినది. ప్రొద్దుపోయినందున దీపాలు వెలిగించారు. దీపమైతే ఆర్పి మరలా వెలిగించవచ్చు. మరి ప్రాణము పోయిన తిరిగి రప్పించలేము గదా. ఎంత క్షణికమో ఈ జీవిత మనిపించినది. మరునటి రోజు పెట్టకోసం పుంజు కేరింతలు కొట్టింది. ఇంటి చుట్టూ తిరిగింది. ఏమి జరిగినదో దాని కెవరు చెప్పగలరు? రెండు మూడు రోజులకు గాని దాని అరుపులు మానలేదు. కాని నేను మరువలేకపోయాను. స్నేహ వాత్సల్యములు మానవునికే పరిమితంకాదన్న సత్యాన్ని దానిగుండా తెలిసికొన్నాను.

జీవహింస చేయడము పాపమంటే మా మిత్రుడు మండిపడతాడు. మనకోసమే దేవుడు వాటిని పుట్టించాడు. అవి మనకు ఆహారమైనపుడు చంపడంలో పాపం లేదంటాడు. సైన్సు ప్రకారం గ్రుడ్లు మాంసము సంపూర్ణ ఆహారం క్రింద వినియోగించవచ్చునుగదా అని వాదించాడు. మనము తిను ఆహారములో పాలు పండ్లు తాజా ఆకుకూరలలో కావలసిన విటమినులు లభ్యమగునపుడు మాంసమునకు ప్రాధాన్యత యివ్వనవసరలేదు. అంతటి ఏనుగుకు ఆహారము, ఆకులలములు తప్ప మరే నియమములేదు.

మరి శాస్త్ర విధిగా ఆదివారం చేయవలసిన పనిపేరు. వారములలో మొదటిది ఆదివారం. సూర్యుడు అధిపతిగావున, రవి వారం అనికూడా అంటాము. ఆదిత్యుని ఉపాసన దినము. ఆరోజు చాల పవిత్రమైనది. అందుకని మధువు, వధువు, మాంసము, తైలస్నానములు నిషేధములు. ఇది పాటించువారికి సకల సంపదలు కలుగునని లేనిచో నిరంతరము రోగపీడితులై నిర్భరమైన దారిద్ర్యమును జన్మ జన్మములకు అనుభవించి తీరవలసినదే అని శాసించియున్నది.

వెలువడింది :

అర్ష విజ్ఞాన సర్వస్వం

మొదటి సంపుటం–

వేదసంహితలు

ప్రధానసంపాదకులు :

డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య

శీలాప్రిరాజు కవర్ పేజీతో

1/8 డెమ్మీసైజులో 500 పైగా పుటలు

వెల : 20–00 పోస్టేజి ప్రత్యేకం

ప్రతులకు :

వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్,

టి. టి. డి. తిరుపతి–517 501.

ఆమిషం మధు పానం చ
యః కరోతి రవేర్ది నే,
సప్త జన్మసు రోగః స్యాత్
జన్మ జన్మ దరిద్రతా.
స్త్రీ తైల మధు మాంసాని
సంత్య జేద్యో రవేర్ది నే,
నిరస్య శోక దారిద్ర్యం
సూర్యలోకం స గచ్ఛతి.

ఈ సమస్త చరాచర ప్రపంచము సూర్య భగవానునిపై ఆధారపడియున్నది. అందుకే భగవంతుని రూపములో ఆదిత్యుని ఆరాధించుచున్నాము. రావణ సంహారమునకు బయల్వెడలిన శ్రీరామునికి అగస్త్య మహాముని సందేశము చూడండి.

"రామ రామ మహా బాహో
శృణు గుహ్యం సనాతనమ్,
యేన సర్వా నరీన్ వత్స
సమరే విజయిష్యసి.
ఆదిత్య హృదయం పుణ్యం
సర్వ శత్రు వినాశనమ్
జయావహం జపేన్నిత్యం
మక్షయ్యం పరమం శుభమ్.
సర్వ మంగళ మాంగళ్యం
సర్వ పాపప్రణాశనం
చింతా శోక ప్రశమన
మాయుర్వర్ధన ముత్తమమ్.

మునుల ఆదేశానుసారం ఆదిత్యస్తోత్రం చేసి రావణుని సంహరించి లోకానికి సుఖం కల్గచేసినటువంటి ప్రభువు శ్రీరామచంద్రుడు. అటువంటి పవిత్రమైన రోజే ఈ ఆదివారం. అందుకే వారంలో ఆదివారమునకు అంత విశిష్టత వున్నది.

— శ్రీ జి. రామయ్య పిళ్లై

*

వెనుకటిగుణం

కర్పూరధూళీ రచితాలవాలః
  కస్తూరికా కుంకుమ లిప్త దేహః,
పన్నీర నీరైః పరిషిచ్యమానః
ప్రాంచం గుణం ముంచతి కిం పలాండుః ?

"కర్పూరపు పొడితో పాదుచేయవచ్చు: కుంకుమం కస్తూరి పులమవచ్చు. పన్నీటితో తడుపవచ్చునుగాని "ఉల్లి" గడ్డకు వెనుకటి గుణం పోతుందా?"- ఇది పై శ్లోక తాత్పర్యం.

తెలుగుభాషలో ఒక సామెత ఉంది.
పుట్టుకతోవచ్చే బుద్ధి పుడకలతోగానిపోదు.

అంటే సహజ సిద్ధమైన గుణాలు - మర ణించే వరకు మనిషిని వదలిపెట్టవు అని భావం.

తెలుగువారికి పై శ్లోకం చదువగానే జ్ఞాపకం వచ్చేది సుమతీ శతకంలో ఒక పద్యం ఉంది.

కనకపు సింహాసనమున శునకము
గూర్చుండ పెట్టి శుభలగ్న మునం
దొనరగ పట్టము గట్టిన
వెనుకటి గుణమేల మాను వినురా
  సుమతీ.

పై సంస్కృత శ్లోకంలో- సుమతీ శత కంలోని తెలుగు పద్యంలోగూడ రచనా శిల్పంలో ఒక సొగసు ఉంది. శ్లోకంలో 'ప్రాంచం గుణం' అనీ తెలుగు పద్యంలో వెనుకటిగుణం అని సూచ్యార్థ సూచకంగా కవి వదలిపెట్టాడు గాని ఆ వెనుకటిగుణం వాచ్యంచేసి చెప్పలేదు. చెప్పనక్కరలేదు. చెప్పగూడదు. చెప్పితే అది జుగుప్సా వహం.

అయితే- ఇక్కడ ఈ శ్లోకంలో ఈ పద్యంలో ప్రసక్తమైన "ఉల్లిగడ్డ" - "శునకం" కేవలం అన్యాపదేశాలు మాత్రమే లోకంలో ఇటువంటి బాపతు మనుష్యులు ఉంటారు సుమా! జాగ్రత్త అనే హెచ్చరిక వీటిలో అంతర్గర్భితంగా ఉంది.

అయితే ఇక మానవుడు పుట్టినప్పటి నుండి చచ్చిపోయే వరకు మారడా? విద్య పెంపకం పరిసరాల ప్రభావం మానవుల మీద ఉండదా? ఉండదని పై శ్లోకంగాని పై పద్యంగాని పిడివాదం చేయటంలేదు.

వెలుగుబాట

డా॥ వందూరి రామకృష్ణమాచార్య

మనిషి - మారడు. విద్య - పరిసరాలు సంస్కారం అంతా పై పై పూత మెరు గులే అని వాదించే వారు లేకపోలేదు.

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ పండితులు
" Man is a saint when inspired
and a criminal when compelled"

అని అన్నారు. "భవ్యప్రేరేపణ లభించి నపుడు మానవుడు యోగికావచ్చు. ప్రతి కూల పరిస్థితులవల్ల పాపికావచ్చు" అని ఆయన భావం.

వివేకానంద మహర్షి. Religion awakens the Divinity already in man" అంటారు.

అసలు ప్రతిమనిషిలో వాసనారూపంలో బీజప్రాయంగ "ఎన్నో గుణాలు" ఉంటాయి. మానవత్వం, అటు దివ్యత్వానికి ఇటు పశ త్వానికి మధ్య కదలుతూవుండే ఊయెల ఊపు.

ప్రపంచ చరిత్రలో ఎందరో భోగులు విరాగులైన యోగులుగా మారారు. దొంగలు దివ్యులుగా మహర్షులుగా మారారు.

యోగియగును మనిషి ఉత్తేజితుండైన !
  పరిసరాలబట్టి పాపియగును !!
చదువు- చుట్టునున్న సాంఘిక స్థితిగతుల్
  మనిషి మనసు- నడత- మలచగలవు.

అనే వారూ ఉన్నారు. ఇక రెండు వాదాలు సమీక్షించవచ్చు.

మొట్టమొదట ఉదహరించిన శ్లోకానికి స్వేచ్ఛానువాదం

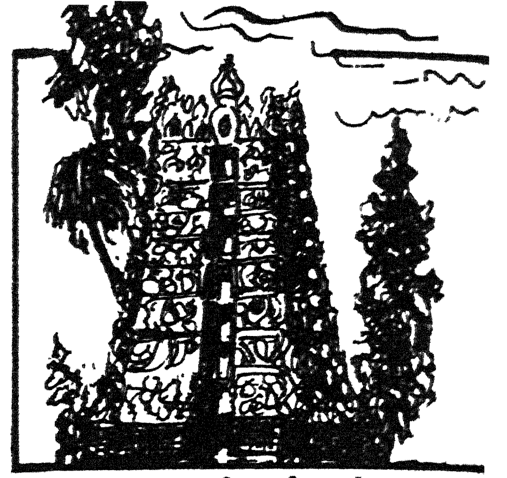
పాదు తడుపవచ్చు పన్నీటి జల్లుతో !
  నింపవచ్చు కర్పూరంపు ధూళి !
చల్లవచ్చు పునుగు జవ్వాది - కస్తూరి !
  మారి ఉల్లి గుణము వేరుగాదు.

అయితే- యీ వాదానికి పూర్వపక్షం నెల కొల్పుతూ చెప్పదగినమాట ఒకటిఉంది.

జనన మందినపుడు జనులెల్ల శిశువులే
  పుణ్యుడెవడుగాడు పుట్టగానె !
పుట్టుపాపి ఒకడు పుడమిపై ననులేదు
  మనిషి గొప్పఋషిగ మారవచ్చు"

ప

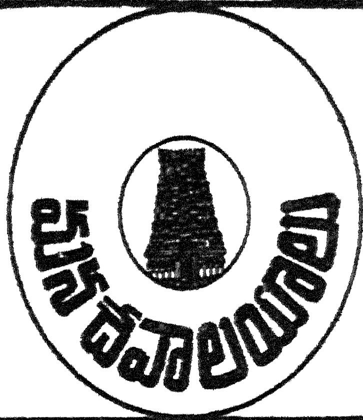
ఆంధ్రదేశమున, తూర్పుగోదావరిజిల్లా, కొత్తపేట తాలూకాలో, శ్రీ జగన్మోహినీ కేశవస్వామి ఆలయాన్ని తన గర్భమున దాచుకొని, ఎందరికో దర్శన భాగ్యాన్ని కల్గిస్తూ, భక్తులను పునీతులను గావిస్తున్న ర్యాలీ గ్రామం, రావులపాలెంకు 6 కి. మీ. దూరంలో వడమటి వైపున ఉంది. ఈ జగన్మోహినీ దేవాలయం భక్తులకు ముక్తి ప్రదాన క్షేత్రంగా ఆంధ్రదేశంలో ప్రసిద్ధి గాంచింది. రాజగోపురంతో, అంతరాలయంతో, గర్భగుడితో అలరారే ఈ దేవాలయంలో వెన్నవలె నునుపుగా, మృదువుగా చెయ్యివేస్తే జారిపోయే సాలగ్రామశిల, అద్భుత శిల్పకళా సంపదతో విరాజిల్లుతూ, చూడముచ్చటగా చూపరులను ఆశ్చర్య చకితులను చేసే విధంగా వుంది. ఈ విధమైన నునుపుచేత చెక్కబడిన శిల్పం ఆంధ్రలో మరెచ్చటనూ కానరాదు.

ఈ దేవాలయంలోని విష్ణుమూర్తి శంఖ, చక్ర, గదా పద్మములతో నిలిచియున్నాడు. విగ్రహ శిల్పమును బట్టి ఇది కాకతీయుల కాలమునాటిదని చెప్పవచ్చు. ఈ విగ్రహం చక్కని నల్లరాతిపై చెక్కబడింది. ఈ శిలనే, సాలగ్రామ శిలయని అంటారు. ఇటువంటి శిల ఆ ప్రాంతమున దొరకనందున దీనిని ఎచ్చటనుండో తెచ్చి, ఇచ్చట చెక్కబడినట్లు మనం భావించవచ్చు. విగ్రహం వెనుక భాగాన స్త్రీ మూర్తి కన్పిస్తుంది. ఆమెయే జగన్మోహిని. దేశంలోని ఇతర కాకతీయశిల్పాలతో పోల్చి చూచిన, ఈ విగ్రహ శిల్పచాతుర్యం అత్యున్నత స్థాయికి చెందినదని చెప్పవచ్చును. అన్ని భాగములు 'మానసార' ప్రమాణమును అనుసరించి యున్నవి. ఈ దేవాలయం ఎదురుగా ర్యాలీగ్రామంలోనే ఒక శివాలయం వుంది. ఇదికూడ చాలా పురాతనమైనదే. ఇది చోళుల కాలంనాటిదని కొన్ని ఆధారాలవల్ల తెలుస్తుంది.

క్రీ.శ. 1916 సం॥నకు పూర్వం ఈ దేవస్థానం అర్చకుల స్వాధీనంలో వుండేది. ఆ తరువాత ర్యాలీగ్రామ వాస్తవ్యులైన శ్రీ వెంకట నరసింహరాజుగారు, వెంకట రత్నంగారు రాజమహేంద్రవరం (రాజమండ్రి) జిల్లా కోర్టులో దావావేసి మద్రాసు హైకోర్టు ద్వారా స్వామివారి స్థిర, చర ఆస్తులను స్వాధీనం చేసుకొన్నారు. తరువాత 1944 సం॥ము నుండి ఎండోమెంట్స్ డిపార్టుమెంట్ వారిచే నియమింపబడిన ధర్మకర్తలు, కార్యనిర్వహణాధికారుల ద్వారా ఈ దేవాలయం బాగోగులు చూడబడుతున్నాయి.

స్థలపురాణం

పూర్వం దేవతలు, దానవులు పాలసముద్రమును మథించగా అమృతం ఉద్భవించిన సంగతి అందరికి తెలిసిందే. అమృతం కొరకు దేవదానవులు కయ్యానికి కాలు దువ్వగా, విష్ణువు మోహినీ రూపాన్ని దాల్చి, అమృతాన్నంతా దేవతలకే వంచిపెట్టి, దానవులకు ఏమీ మిగల్చలేదు. ఆ సమయంలో సుందర, సుకుమార ముగ్ధ మోహినీ రూపాన్ని చూచిన ఈశ్వరుడు ఆమె లావణ్య, హావ భావ చేష్టలకు ముగ్ధుడై, కామోద్రేకంతో కౌగిలించుకోబోయాడు. మోహిని బెదిరి, తత్తరపాటుతో పరుగెత్తనారంభించింది. ఈశ్వరుడు ఎలాగైనా మోహినిని ఒక్కసారి ఆలింగనం చేసుకోవాలనే పట్టుదలతో ఆమెను వెంబడించాడు. ఇద్దరూ లోకాలన్నీ తిరిగి, తిరిగి, అలసి చివరికి రత్నపుర ప్రాంతాన్ని చేరగానే మోహిని జడలోని ఒక పూవు రాలి

జగన్మోహిని ఆలయం

— శ్రీ చేగిరెడ్డి సత్యనారాయణరెడ్డి

క్రిందపడింపట. వెంటనే ఈశ్వరుడు ఆ పూవును అందుకొని, దాని సువాసనను పీల్చి, తన్మయుడై మోహినీ రూపాన్ని చూశాడు. ఎదురుగా విష్ణువు ప్రత్యక్ష మయ్యాడు. ఈశ్వరుడు సిగ్గుపడి, అవ మాన భారంతో తలవంచుకొని, కైలాసానికి పోవటానికి మనస్సు ఒప్పుకోక, అచ్చటనే లింగస్వరూపుడై అవిర్భవించబోయాడు. అపుడు బ్రహ్మ తన కమండలం ఆధారంగా 'ఉమా కమండలేశ్వర స్వామి' అను పేరుతో శివలింగాన్ని ప్రతిష్ఠింపజేశాడు. అదియే నేటి ర్యాలీ గ్రామంలోని శివా లయం.

శ్రీ జగన్మోహిని, కేశవస్వామి ఆలయ వర్ణన

శ్రీ జగన్మోహిని, కేశవస్వామి దేవా లయం రాజగోపురమంతా. అంతరాల యంతో, గర్భగుడితో, చుట్టూ ప్రహరీ గోడతో అందంగా తీర్చిదిద్దబడివున్నది. రాజద్వారంనుండి లోనికి ప్రవేశించగానే ముఖమండపంలో ఎడమవైపున శ్రీదేవి ప్రతిమ. కుడివైపున భూదేవి ప్రతిమ వెండి తొడుగులతో పాటు మకరతోరణాలతో, ఉత్తరం వైపు శ్రీరమా సత్యనారాయణ స్వామి ప్రతిమలు చక్కగా అలంకరించబడి వున్నాయి. దక్షిణం వైపు ఖాళీగది వున్నది. దానిని 'స్టోర్‌రూమ్'గా ఉపయోగించు కొంటున్నారు. ముఖమండపం నుండి లోనికి పోయే ద్వారానికి అటువైపు, ఇటు వైపు జయ, విజయులు అనే ద్వారపాల కులు చూడముచ్చటగా వున్నారు. ఈ మంటపంలో నాలుగు భాగాల్లో స్తంభాలు వుండటం గమనించదగ్గ విషయం. ముఖ మండపద్వారానికి పైభాగాన శేషతల్పంపై విష్ణువు, లక్ష్మి పవ్వళించి వున్నారు. అంత రాలయంనుండి లోనికి వెళ్ళగానే గర్భ గుడి సాక్షాత్కరిస్తుంది. ఇందులోనే శ్రీ జగన్మోహిని, కేశవస్వామి దివ్యమూర్తి ప్రతిష్ఠించబడింది.

విగ్రహ వర్ణన

ఈ దివ్యమూర్తి విగ్రహం 5 అడుగుల ఎత్తు, 3 అడుగుల వెడల్పులో జీవకళ వుట్టి పడేలా వుంది. ఇది ఏకశిలా విగ్రహం. సాలగ్రామ శిల. ఇది ఒకరిచేత తయారు చేయబడినది కాదని కొందరు భావిస్తు న్నారు. ఈ విగ్రహం ముందుభాగాన పురుషరూపం, వెనుక స్త్రీరూపంతో ప్రకా శిస్తున్నవి. విష్ణువు శిరస్సున కిరీటము, నుదుట ఎరుపు, తెలుపుల నామము (ఇది మధ్యలో చేర్చబడినది), చెవులకు మకర కుండలములు, మెడలో కౌస్తుభమణిహారము, వనమాల, రత్నహారములు గలవు. విష్ణువు చతుర్బాహువులయందు శంఖము, చక్రము, గద, పద్మము వున్నాయి. అయితే ఎడమ చేతిలో వున్న చక్రము, అభయహస్తంలోని పద్మం ప్రస్తుతం లేవు. అలాగే విష్ణువు ముక్కుకూడా కొంచెం దెబ్బ తిన్నది. నాభిస్థానమున ధోవతికట్టు

ఉత్తరీయం, భుజముల యందు అంగద, కేయూర, కంకణ, రత్నాంగుళీయకములు, నిగ నిగలాడు పట్టుబట్టలపై చిరుగంటల మొలత్రాడు మనోహరంగా చెక్కబడి వున్నాయి. అభయహస్తంలో రేఖలు స్పష్టంగా వుండటం ఒక విశేషం. ఎడమ చెయ్యి క్రింది భాగంలో గద, నాలుగు వ్రేళ్లకు నాలుగు ఉంగరాలు, స్పష్టంగా మానవుని బోలిన గోళ్ళు అద్భుతంగా చెక్కబడినాయి. హస్తమందలి ప్రతిభాగం సజీవతతో ఉట్టిపడుతూ, విశ్వమండలి సర్వ లావణ్యం అందులో ఇముడుకొన్నదేమో నన్న సందేహం ప్రతి కళాకారుడికి కల్గుతుంది.

విష్ణువుకు కుడివైపు క్రిందిభాగంలో శ్రీదేవి, ఎడమవైపున భూదేవి, శ్రీదేవి ప్రక్కగా కుడివైపున రుక్మిణీదేవి, భూదేవి ప్రక్కన సత్యభామ, పాదముల దగ్గర గరుత్మంతుడు చేతులు జోడించి నమస్కరిస్తున్న భంగిమలో స్పష్టంగా కన్పిస్తారు. రెండు పాదముల మధ్యన ఎప్పుడూ నీరు స్రవించటం మహాద్భుతం. మరి ఈ నీరు ఎలా జనిస్తుందో, దాని మాహాత్మ్యమేమిటో ఎవరికీ అంతుపట్టడంలేదు. విష్ణువు పాదోద్భవగా గంగ పుట్టిందని ప్రతీతి. పాదముల క్రింది భాగంలో భక్తులు పాద సేవ చేయుచున్నట్లుగా, ఉభయ పార్శ్వములయందు దేవాలయం, శిఖరం, ఆలయంలో కేశవ స్వామి స్పష్టంగా చెక్కబడినారు. శ్రీకృష్ణుడు పొన్న వృక్షంమీద వున్నట్లుగా, గోవర్ధన పర్వతం ఎత్తుతున్నట్లుగా, వాటి పై భాగమున తోరణంవలె మత్స్య, కూర్మ, వరాహ, నరసింహ, వామన, పరశురామ, శ్రీరామ, బలరామ, బౌద్ధ, కల్కిమూర్తుల దశావతారములు అద్భుతంగా మలచబడ్డాయి. పై భాగాన తుంబురుడు, నారదుడు వీణాగానం చేయుచున్నట్లుగా, కిన్నర, కింపురుషులు స్వామికి పుష్పమాలను వేయుచున్నట్లుగా, ఆదిశేషుడు పడగవిప్పి స్వామిని సేవించుచున్నట్లుగా, అతిచక్కగా, ముద్దుగా, అందంగా మలచబడ్డాయి.

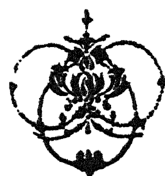
ఇక స్వామి వెనుక వైపున మోహినీ రూపంతో స్త్రీరూపం ఎంతో సహజంగా, సుందరంగా కనులు చెదిరే విధంగా వుంది. గోచిపోసి చీరకట్టు, రవిక కట్టుకున్నట్లుగా దాని అంచు, పమిటచెంగు వెనుక భాగాన వ్రేలాడటం, చేతులకు దండపట్టీలు, శిఖ చుట్టి పారిజాతపువ్వును అలంకరించుకొనటం ఈ ప్రతిమ యొక్క ప్రత్యేక అలంకారాలు. కుడికాలు తొడమీద పుట్టుమచ్చ స్పష్టంగా, చూపరులను కించిత్ సంభ్రమాశ్చర్యాల్లో ముంచెత్తే విధంగా వుంది. ఇది పద్మినీ జాతిస్త్రీల శుభలక్షణమని శాస్త్రాలు చెప్తున్నాయి. పాదములకు అందెలు, పావ గజ్జెలు అలంకారయుతంగా వున్నాయి.

ఏదిఏమైనా ఇందలి శిల్పచాతుర్యం అద్వితీయం. అతిరమ్యం; ఈ శిల్పాన్ని వర్ణించడం ఎవరికైనా శక్తికి మించిన పని అందలి కళారమ్యతను చూసి, ఆనందించ వలసిందేగాని వర్ణనను మాత్రం ఎంత చెప్పినా కొంత కొరతగానే మిగిలిపోతుంది. సుందర పూరితమగు ఈ శిల్పకౌశల్యం ఒక్క ఆంధ్రదేశంలోనేగాక, భారతదేశ చరిత్రలోనే అపూర్వమైనదిగా భావించవచ్చు.

శివాలయం :

శ్రీ జగన్మోహిని - కేశవస్వామి దేవాలయానికి ఎదురుగా కొద్దిదూరంలో శివాలయం వుంది దీనినే ఉమాకమండలేశ్వర స్వామి ఆలయం అని కూడా అంటారు. ఈ ఆలయం గర్భగుడితో, అంతరాలయంలో, ముఖమండపంతో, రాజద్వారంతో చూడ చక్కగా వుంది. ద్వారముఖానికి అటువైపు ఇటువైపు ద్వారపాలకులు విజయేశ్వరుడు, భృంగీశ్వరుడు వున్నారు. అంతరాలయం కుడివైపున అర్ధనారీశ్వరుని శిల, గణపతి ప్రతిమ మనోహరంగా వున్నాయి. ఎడమ వైపున శంకరాచార్యుడు, కాలభైరవుడు, గణపతి, లక్ష్మీగణపతి విగ్రహాలు అమర్చబడివున్నాయి. గర్భగుడిలో 1 మీటరు ఎత్తుగల శివలింగం ప్రతిష్ఠించబడివుంది. దీనిపై భాగాన పొక్కులు వున్నాయి. అక్కడి పూజారుల కథనం ప్రకారం, చోళ రాజుల కాలంలో కందకం త్రవ్విస్తుండగా శివలింగం బైటపడిందని, అది గునపాల, పారల దెబ్బలకు పొక్కులు పోయిందని, తెలుస్తుంది. ఈ ఆలయానికి సోమ సూత్రము లేదు. లింగాన్ని ఎంత అభిషేకించినా మునగదు. నీరంతా గర్భాలయం లోనికి ఇంకిపోతుంది. ఇలాంటి సోమ సూత్రం లేని ఈశ్వరాలయం భారత దేశంలోనే మరెచ్చటనూ లేదు. అంతే గాకుండా జగన్మోహినీ దేవాలయం ఎదురుగా ఈశ్వరాలయం కూడా భారత దేశంలో ఎచ్చటనూ లేదు. గర్భగుడికి కుడివైపున నవగ్రహ ఆలయం, శనీశ్వర ఆలయం వున్నాయి. వీరికి ఎదురుగా కుమారస్వామి ఆలయం వుంది.

ఏమైనా, ఈ రెండు దేవాలయాలు చరిత్రలో ఎంతో ప్రసిద్ధిచెంది, వేలాది భక్తులకు సమస్తమైన కోరికలను అనుగ్రహిస్తూ, భక్తులకు ముక్తి దాయకమైన క్షేత్రంగా పేరుపొంది. ర్యాలీ గ్రామంలో వెలసియుండటం వారుచేసుకొన్న మహాపుణ్యం.

గ్రంథసమీక్ష

శాలగ్రామ లక్షణమ్

[మూలము-సంస్కృతం: తెలుగు అనువాదం: శ్రీ పి. హనుమంతరావు, ప్రాప్తిస్థానము: శ్రీ పి. హనుమంతరావు, పైరెడ్డిపల్లె, SO Pin 517 415, పలమనేరు తాలూకా, చిత్తూరు జిల్లా, ఆం. ప్ర. వెల: రూ. 10 పుటలు సుమారు 150]

'శాలగ్రామ లక్షణమ్' అనే ఈ సంస్కృత మూలగ్రంథం పురాణసంకలితం. ఇందులో శాలగ్రామముల ద్వారం, మానం, క్షేత్రం, మూర్తిలక్షణం, రూపం, అవయవాలు, రంగు, శాలగ్రామాల భేదాలు, వాటి గ్రాహ్యాగ్రాహ్య ఫలాలు వగైరా వగైరా చెప్తానని గ్రంథకర్త ప్రతిజ్ఞ.

"హిమగిరికి దక్షిణంగా, గండకీనదికి ఉత్తర తీరంలో విష్ణుసాన్నిధ్యంగల క్షేత్ర ముంది. ఇది ఉత్తమోత్తమం. అతి విస్తృతం. అనేక తీర్థాల కూడలి. అక్కడ బ్రహ్మ నిర్మించిన బ్రహ్మనదీ తీర్థమందు, దానికి వుత్తరంగా మహాశృంగంలో విష్ణు ప్రీతికరాలైన, చక్రాంకితాలైన శాలగ్రామ శిలలున్నయ్" అని ఆరంభించి శాలగ్రామ క్షేత్రం పుట్టుపూర్వోత్తరాలు తొడగి బహు విధాలైన శాలగ్రామ శిలల్లోని మూర్తి భేదాలూ, వాటిపేర్లూ, రంగూ, ఆకారమూ మంచీచెడ్డా అంతా కూలంకషంగా నిరూపిస్తుంది గ్రంథం.

శాలగ్రామ శిలోత్పత్తిని గూర్చి పలు రకాల కథలున్నాయ్ 1. మోహినీ-శివుల కామక్రీడా సమయంలోని చెమట చుక్కల్నించి గండకీనది పుట్టింది. అందు వజ్రకీటాలు పుట్టాయి. ఈ కీటాలవల్ల ఏర్పడినవే శాలగ్రామశిలలు. (స్కాందపురాణము) 2. శాలగ్రామమంటే గండకీనది లోని విష్ణు స్వరూపమైనరాయి. సతీతులసిని, ఆమె భర్తరూపంతోవచ్చి, వంచించి, విష్ణువామెతో రమిస్తాడు. ఇది తెలిసిన తరువాత తులసి విష్ణువును శపిస్తుంది. తత్ఫలితంగా విష్ణువు శిల ఔతాడు. అతడు శివుణ్ణి వేడుకుంటాడు. అతడు 'తులసి గంధకీనది ఔతుందనీ, అందులో విష్ణువు శాలగ్రామశిలారూపంగా ఉద్భవిస్తావని చెప్తాడు. (శివపురాణము) 3. గండకి పూర్వజన్మలో వేశ్య. ఆమె వేశ్యాధర్మాన్ని చక్కగా పాటించడంవల్ల పతివ్రతగా పేరెన్నిక గన్నది. ఒకసారి ఒకవివాద కారణంగా శ్రీవిష్ణువే ఆమె పాతివ్రత్యాన్ని పరీక్షించడానికి పూనుకొంటాడు. అంతట అతి సుందరాకారుడై విటుడై గండకి ఇంటికి పోయి, శరీర సుఖాన్ని అర్థిస్తాడు. ఆమె ఒడబడుతుంది. అది మొదలు ఆమె సీతానుమత్యాదులవలె పతినే దైవంగా ఆరాధిస్తుంది. కాని, విష్ణువు అతికురూపిగాను, రోగాల పుట్టగాను సంకల్పమాత్రంతో మారిపోతాడు. ఒంటినిండా వ్రణాలు రసికారుతుంటాయి. దుర్భర దుర్గంధం! ఆఖరికి భయంకర కుష్ఠురోగిగా మారుతాడు అయినా, ఆ గణికాలలామ పరమ సాధ్విగా, ఎంతమాత్రం చీదరించుకోకుండా తన ప్రియుడికి స్నానానులేపనాది సకలోపచారాలూ చేస్తుంది. చివరకు భోజనవేళ కుష్ఠువల్ల కుళ్లిన వేళ్ళు ఊడి విస్తట్లో పడతాయి. అయినా ఆవిడ ఏవగించుకోకుండా వ్రేళ్లు ప్రక్కకు నెట్టి ఆ విస్తట్లోనే తాను భోజనం చేస్తుంది. ఆ రాత్రి సహశయ్యతో శరీరసుఖాన్ని కూడా అతని కిస్తుంది. అబ్బా ఎలాంటి అగ్నిపరీక్ష! ఈ విధంగా ఎంతమాత్రమూ జుగుప్స లేకుండా చేసిన ఆమె పరిచర్య అందుకొని, పరమ సంప్రీతుడౌతాడు శ్రీమన్నారాయణుడు. గండకి పరీక్షలో నెగ్గింది. అప్పుడు శ్రీహరి ఆమెను వరం కోరుకొమ్మంటాడు. ఆమె నీవు నా కడుపువంటగా నా కొడుకై పుట్టాలని కోరుకుంటుంది. అందుపై విష్ణువు 'ఈ జన్మలో కాదు. మరుజన్మలో నీవు గండకి నదిగా అవతరిస్తావు. అప్పుడు శాలగ్రామ రూపంలో నీ కడుపునిండా బిడ్డలుగా ఆవిర్భవిస్తాను'. అని ఆమెకు వరమిస్తాడు విష్ణువు. ఈ కథ ఒకటి ప్రచారంలో ఉంది. ఈ శిలలే పూజింపబడి ఆరాధింపబడే శాలగ్రామాలు.

శాలగ్రామం అని ఒక గ్రామం ఉంది. దాని ప్రాంతంలో గండకీనది ప్రవహిస్తోంది. ఇది గంగానదిలోపోయి చేరుతుంది. ద్వారకలో దొరికే చక్రచిహ్నితాలైన శిలలు పూజకు అతి ప్రశస్తాలు. మొత్తంమీద అయిదు రకాల శిలలు పూజావిధానంలో కనిపిస్తాయి. 1. శివపూజకై నర్మదానదిలో దొరికే బాణలింగాలు, 2. విష్ణుపూజకై శాలగ్రామాలు, 3. దుర్గాదేవి పూజకై లోహసమ్మిశ్ర శిలలు 4. సూర్యార్చనకై స్ఫాటికలింగములు, 5. గణేశ సర్చింపు రక్తవర్ణ శిలలు ఇలా శాలగ్రామ వృత్తాంతాలు లభిస్తాయి.

వృద్ధహారీతాది స్మృతుల ప్రకారం శాలగ్రామాలు ద్విజులు మాత్రమే పూజించాలి. కాని పూజాప్రకారం మాత్రం పురాణవచన ప్రామాణ్యంతో స్త్రీ-శూద్రులుకూడా వాటిని తాకకుండా పూజచేయవచ్చని అనుమతించింది. ఈ శాలగ్రామారాధన చాల ప్రాచీనం. లోహ నిర్మిత విగ్రహాలు పూజించాలంటే అది చాలా శ్రమసాధ్యం. పాటించవలసిన ఆచారం అతిహెచ్చు. ప్రాణప్రతిష్ఠాది తతంగం ఎంతో ఉంది. ధన-ప్రయాససాధ్యం. సాలగ్రామశిలకు ఆ అవసరంలేదు. ఆవాహన ప్రాణప్రతిష్ఠాది నిరపేక్షంగానే అందులో విష్ణుమూర్తి నిత్య సన్నిహితుడు. ఈ సంగతి శ్రీ శంకరాచార్యులవారు తమ భాష్యంలో పలుచోట్ల 'ఏవ మదీయ స్త్వాది గుణగణోపేత ఈశ్వర స్తత్ర హృదయపుండరీకే నిచాయ్యోవ ద్రష్టవ్య ఉపదిశ్యతే యథా శాలగ్రామే హరిః (సూత్రభాష్యం) యథా శాలగ్రామే విష్ణుస్సన్నిహిత ఇతి తద్వత్ అనీ పేర్కొంటారు. ఒక్కవేళ ఏదైనా మైలతాకినా ఆవుపాలతో అభిషేకం చేస్తే శాలగ్రామానికి ఆ దోషం పోతుంది. అల్పసంప్రోక్షణో, మహా సంప్రోక్షణో, అక్కరలేదు. ఇదీ ఇందులో సౌకర్యం, సౌలభ్యం. ప్రతి

గృహస్థూ ప్రతినిత్యం దేవతారాధన చేసు కొని శాల్గ్రామతీర్థం పుచ్చుకొని తీరాలి. పెద్ద పెద్ద దేవాలయాలలో కూడా సాల గ్రామాలు ఉండితీరాలి. వాటికే నిత్యాభి షేకం. శాల్గ్రామ శిలాస్పర్శాత్ కోటిజన్మాఘ నాశనమ్ (బ్రహ్మవైవర్తం, ప్రకృతిఖండం, 19 అధ్యాయం) కోటిజన్మల్లో సంపాదించు కొన్న పాపపుంజాన్ని పటాపంచలుచేసి కడకు మోక్షం ప్రసాదించే శాల్గ్రామ ప్రాముఖ్యం అందరికీ తెలిసిందే. కాబట్టే శాల్గ్రామ వృత్తాంతం పాద్మ పురాణం పాతాళ ఖండంలో (2 అధ్యాయాల్లో) ఉత్తరఖండంలో (ఒక అధ్యాయంలో), మేరుతంత్రంలో (5వ పటలం) గరుడ పురాణంలో (3 అధ్యాయాలు) వామన పురాణంలో (5 అధ్యాయాలు) శివ పురాణంలో, స్కాందంలో, బ్రహ్మవైవ ర్తంలో, మహాభారతంలో ఇలా పలుతావుల ఉంది. అట్టి పరమాత్మ స్వరూపాలైన శాల్గ్రామ శిలలూ పరమాత్మ స్వరూపం లాగే పలుతీరులు. వాటినిలక్షణయుక్తంగా తెలుసుకోవడం ఆస్తికులందరికీ కర్తవ్యం.

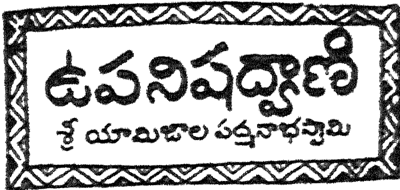
శాల్గ్రామ లక్షణాలు ప్రత్యేకంగా తెలిపే సంస్కృత గ్రంథాలు కొన్ని ఉన్నా అవి ఇప్పుడు దుర్లభాలు. దొరికినా అవి సంస్కృతంలో ఉంటై. సంస్కృతం రాని తెలుగువారి కవి కొరకరాని కొయ్యలు. ఈ సంగతి బాగా పసికట్టిన శ్రీ వి. హను మంతరావుగారు తెలుగు లిపిలో సంస్కృత శ్లోకాలూ, దానికి తెనుగు అనువాదమూ వ్రాసి ప్రచురించాలని సంకల్పించి నెర వేర్చారు. ఈ సంకల్పం దొడ్డది. దీనితో గ్రంథ దౌర్లభ్యమూ సంస్కృత భాషా దుర్బోధత్వమూ పరిహరించినట్లే. దీనికై తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారూ, ఇతరులు దాతలు కొందరూ ధన సాహాయ్యం చేశారు. ఇట్టి అనువాద గ్రంథం ఈ జాతిలో మొదటిదే. ఉపకర్తలైన పై వారందరూ అభినందనీయులు.

కాని, ఈ గ్రంథానువాద - ప్రకాశనాల విషయంలో కావలసినంత శ్రద్ధ చూపక పోవడం విచారకరం. ముందుగా సంస్కృత మూలగ్రంథాల్ని వెదికినన్ని సంపాదించి సంప్రదించాలి. ఆ ప్రకారంగా గుణదోష విచారపూర్వకంగాసాధుపాఠనిర్ణయం చేసు కోవాలి. మూలం అవగతం చేసుకోవాలి. సందేహం తీర్చుకోవాలి. ఆఖరున మంచి భాషలో అనువదించాలి. ఈ జాగ్రత్త లేవీ రచయిత తీసుకున్నట్లు కన్పించలేదు. శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం - ప్రాచ్య భాషాపరిశోధన - గ్రంథాలయంలో గూడా దీనికి సంబంధించినవి తొమ్మిది తాళపత్ర ప్రతులున్నాయి. సంస్కృతభాషా-సంప్ర దాయం తెలిసినవారితో సంప్రదించి యుండవలసింది. ఈ అనువాద గ్రంథం అనేక విధాలుగా తప్పుల తడకగా తయా రైంది. అది రచయితకూ తెలుసు-అనడా నికి గ్రంథం చివర ఉండే నాలుగుపేజీల తప్పొప్పులపట్టికే ప్రబలతార్కాణం. వారు దిద్ది చూపినవి చాలా స్వల్పం. ప్రతిపేజీ లోనూ పదింటికి పైగానే స్ఖాలిత్యాలు న్నాయి. ఒక పంక్తిలోనే ఐదారు తప్పు లున్న సందర్భాలుకూడా ఉన్నాయి. తప్పొ ప్పులపట్టికే తప్పులకుప్ప. ఉదాహరణకు మొదటి పంక్తి చూడండి - ఇలా ఉంది. 'పుట (1), పంక్తి 6, తప్పు - పుతక, ఒప్పు - పలాక'. తప్పు, ఒప్పు రెండూ తప్పులే. గ్రంథంలో 'పులీక అని (తప్పుగా) ముద్రితం అయిందేకాని 'పుతక' అనికాదు. అలాగే ఒప్పైన రూపంగా 'పలాక' అని సూచింపబడింది. 'పులాక' అనే ఉండాలి. స్థాలీపులాక న్యాయం ప్రసిద్ధం.

దొర్లిన తప్పులు పలుతీరులు. ఇష్ట దేవతా ప్రార్థన శ్లోకంలోని నృసింహః అన డానికి బదులు 'నృహః' అని ముద్రితం ఐంది. మొదటి శ్లోకం మొదటి పాదంలో తప్పు - 'శ్రీకృష్ణం గోపీనాథమ్' అని. ఇది ఎలా చదవడం? పాదానికి ఎనిమిది అక్ష రాలు ఉండాలి. ఇందు ఏడే ఉన్నై. 'శ్రీకృష్ణం గోపికానాథమ్' అనో, 'శ్రీకృష్ణం గోపికానందమ్' అనో ఉండాలి. ఇక రెండో శ్లోకం నాలుగో పాదం, 'గ్రాహ్యాగ్రాహ్య ఫలమ్' అని ఉంది. ఎందుకీ గ్రాహ్యా గ్రాహ్యఫలము అనే తర్జుమా? శాల్గ్రామ శిలల్లో కొన్ని గ్రాహ్యాలు, కొన్ని అగ్రా హ్యాలు. గ్రాహ్యాశిలలవలని ఫలమూ, అగ్రాహ్యాశిలలవలని (దుష్ట) ఫలమూ అని అర్థం. అఫలం కాదు. దానికి తగ్గట్టు మూలం 'గ్రాహ్యాగ్రాహ్యపలమ్' అని, రెండవది 'గ్రాహ్య' అని హ్రస్వంగా ఉండాలి. 'గ్రాహ్యా' అని దీర్ఘం ఉండ రాదు. అంటే అఫలం అని పదవిభాగం ఔతుంది. తరువాత మూడో శ్లోకం, మూడో పాదం చూద్దాం. 'రూపావయవవర్ణాదీన్' అని మూలం. రూపము, అవయవముల వర్ణనములను.... అని అనువాదం - వర్ణన ములను అనడం అనుచితం. రూపము, అవ యవములు, వర్ణనములు (రంగులు) అని ఉండాలి. ఇలా చూచుకుంటూ పోతే ఎంతైనా పెరుగుతుంది కాబట్టి కొన్ని లోపాలు మాత్రం ప్రదర్శిస్తా.

'పూజనీయాః ప్రయత్నేన చతుర్వర్గ ఫలాప్తయే' (పుట 2) - దీనికి అనువాదం 'నాలుగు వర్గములవారు ఫలప్రాప్తికొరకు' అని. వర్గం అంటే వర్ణమా? ధర్మకామార్థా లకు త్రివర్గమనీ, మోక్షంతో చేరితే చతుర్వ ర్గమనీ ప్రసిద్ధ సంకేతం. 'త్రివర్గో ధర్మ కామార్థైః చతుర్వర్గ సమోక్షకైః' - ఇది గమనించాలి. చతుర్విధపురుషార్థ సిద్ధికై అని వ్రాయాలి. 76వ పేజీలోకూడా 'చతు ర్వర్గ ఫలప్రదః=చతుర్వర్గముల వారికి ఫల ప్రదమనే ఉంది. వామనమూర్తి లక్షణంలో (పుట 28) "అతసీ పుష్పసంకాశో బిందు నా పరిభూషితః = నల్ల అవిసెపూవు వంటి వాడును, బిందువుచే అలంకరింపబడిన వాడును" అనడం సబబు. 'స్పష్ట' అనే శబ్దం చాలాచోట్ల 'స్పష్ఠ' అని ముద్రితం. 'దూర్వా' (పుట 34) అంటే గరిక, పచ్చ గడ్డి కాదు. 'శాద్వల' అంటే పచ్చిక, గరిక కాదు. (తారుమారైంది) 'రజత' అనే శబ్ద స్వరూపం, రజిత కాదు. పీతః అంటే పసుపు వన్నె, ఆకుపచ్చకాదు. మస్కరివర్తి

(44వ పేజీలో)

ముండకోపనిషత్తు

ద్వితీయ ముండకం

ప్రథమ ఖండం

తదేతత్ సత్యం
యథా సుదీప్తాత్ పావకాత్
విస్ఫులింగా స్సహస్రశః ప్రభవంతే సరూపాః
తథాక్షరాత్ పురుషా సోమ్య ! భావాః
ప్రజాయంతే తత్రచైవాపి యంతి.

సౌమ్యుడా! శౌనకా! బాగా మండుతూన్న అగ్నినుంచి ఒకే ఆకారముగల రవ్వలు వేలకొలదిగా పుట్టినట్టే నాశం లేని ఈశ్వరుని (సంకల్పము) నుంచి జీవపదార్థాలు పుట్టుతూవుంటాయి. మళ్లీ ఆ ఈశ్వరుని యందే కలిసిపోతాయి.

2

దివ్యో హ్యమూర్తః పురుషః
స బాహ్యాభ్యంతరో హ్యజః
అప్రాణో హ్యమనా శ్శుభ్రో
హ్యక్షరాత్పరతః పరః.

ఈశ్వరుడు తేజోమూర్తి. అతని కొక ఆకారం లేదు. తన ప్రకృతి నుంచి పుట్టిన పదార్థానికి పైనా లోపలా ఉంటాడు. పుట్టుకకు మూలం (తల్లీతండ్రీ) లేనివాడు. తనంతట తానే ఉదయిస్తాడు. ప్రాణం లేనివాడు. (అతనికి ప్రాణభయంలేదు) ఏది చెయ్యాలి? ఏది చెయ్యనక్కరలేదు? ఇదా? అదా? అనే సంశయాత్మకమైన మనస్సు లేనివాడు. నిత్యపరిశుద్ధుడు. సృష్టికి పైవాడు.

(సృష్టికి ఆధారమైన ప్రకృతికి అధిష్ఠాన దేవతగా ఈశ్వరుడు ఉంటాడు.)

3

ఏతస్మాజ్జాయతే ప్రాణో
మన స్సర్వేంద్రియాణి చ
ఖం వాయు ర్జ్యోతి రాపః
పృథివీ విశ్వస్యధారిణీ.

సృష్టి కదలికకు ఆధారమైన ప్రాణం ఆ ఈశ్వరుని నుంచే వస్తూంది. అలాగే జీవికి అవశ్యకములైన మనస్సు, ఇంద్రియాలు, భూమి, నీరు, నిప్పు, గాలి, ఆకాశం అనే పంచభూతాలున్నూ ఆ ఈశ్వరుని నుంచే పుట్టుతూన్నాయి.

4

అగ్నిర్మూర్ధా చక్షుషీ చంద్రసూర్యౌ
దిశః శ్రోత్రే వాగ్వివృతాశ్చ వేదాః
వాయుః ప్రాణో హృదయం విశ్వమస్య
పద్భ్యాం పృథివీ హ్యేష సర్వభూతాంతరాత్మా.

ఈశ్వరునకు అగ్ని శిరస్సు. సూర్యచంద్రులు కన్నులు. దిక్కులు చెవులు. మనం వింటూన్న వేదాలన్నీ అతని మాటలు. వాయువు ప్రాణం. సృష్టిలో కదిలే- కదలని పదార్థం అంతా అతని హృదయం. ఆ యీశ్వరునిపాదాలు భూమి. ఈ విధంగా ఈశ్వరుడు తానే విశ్వమై వుంటున్నాడు.

5

తస్మాదగ్ని స్సమిధో యస్య సూర్యః
సోమాత్పర్జన్య ఓషధయః పృథివ్యాం
పుమాన్‌రేత స్సించతి యోషితాయాం
బహ్వీః ప్రజాః పురుషాత్తం ప్రసూతాః.

విశ్వాత్ముడైన యీశ్వరుని నుంచి రూపొందిన పంచభూతాలలో అగ్ని ఆహార పదార్థాల పాకానికి ఆధారమై వుంది. ఆ అగ్నిని కట్టెలువేసి మండించేట్టు సూర్యుడు పగలూ, రాత్రీ మండిస్తాడు.

అంటే ప్రాణి ఆరగించే పదార్థాన్ని ఉడకబెట్టే అగ్నీ, ఆరగించిన పదార్థాన్ని లోపల జీర్ణింపచేసే అగ్నీ ఒక్కటే. ఆ అగ్నికి మరింత ఉష్ణం కలిగించేవాడు సూర్యుడని భావం.

అలాగే చంద్రుని నుంచి వానకురిసి దానిచే ఓషధులు (ప్రాణుల వ్యాపారానికి ఆధారమైన సస్యాలు) పుట్టి పెరుగుతూన్నాయి. ఆ రసమయ పదార్థాలను ఆరగించి పురుషుడు పుష్టికలిగి సృష్టికి కుదురైన స్త్రీ ప్రకృతియందు వీర్యమును చేర్చగా వివిధ జీవుల పుత్పత్తి అవుతూన్నది.

6

తస్మాదృచ స్సామయజూంషి దీక్షా
యజ్ఞాశ్చ సర్వే క్రతవో దక్షిణాశ్చ
సంవత్సరం చ యజమానశ్చ లోకాః
సోమో యత్ర పవతే యత్ర సూర్యః.

ఆ ఈశ్వరునివల్లనే ఋగ్యజుస్సామములు, దీక్ష, సమస్త యజ్ఞాలూ, దక్షిణగా ఇయ్యవలసే పదార్థాలూ, సంవత్సర పరిమితమైనకాలం, యజమానుడు, లోకాలూ, పావనమూర్తులైన సూర్యచంద్రులూ ఆవిర్భవించారు.

(నియమానికే దీక్ష అని సంకేతం. తాను చెయ్యవలసే పనికి కర్మణా మనసా వాచా ఒకే నడత-దీక్ష. యజ్ఞం చేసేవాడు యజమానుడు. వేదాధ్యయనం, దీక్ష, యజ్ఞాలు చెయ్యడం, సంతృప్తిగా దక్షిణ నివ్వడం, సూర్యచంద్రులను ఉపాసించడం- మానవునకు అవశ్యకర్తవ్యములని ముని చెప్తున్నాడు.)

7

తస్మాచ్చ దేవా బహుధా సంప్రసూతాః
సాధ్యా మనుష్యాః పశవో వయాంసి
ప్రాణాపానౌ వ్రీహియవౌ తపశ్చ
శ్రద్ధా సత్యం బ్రహ్మచర్యం విధిశ్చ.

ఆ మూలప్రకృతి నుంచే వివిధ జాతుల దేవతలు, సాధ్యులు, మనుష్యులు, పశువులు, పక్షులు, ప్రాణ, అపానములు, ధాన్యం, యవలు, తపస్సు, శ్రద్ధ, సత్యం, బ్రహ్మచర్యం, శాసనం, సంభవించాయి.

8

సప్తప్రాణాః ప్రభవంతి తస్మాత్
సప్తార్చిష స్సమిధ స్సప్త హోమాః
సప్త ఇమేలోకా యేషు చరంతి ప్రాణాః
గుహాశయా నిహితా స్సప్త సప్త.

ఏడు విధముల విషయజ్ఞానముకలవై, ఏడు విధముల జ్ఞానబోధకములైన వెలు

గులకలవై, బాహ్యజగత్తునందలి విషయం గ్రహించే సప్తేంద్రియాలున్ను (రెండు కన్నులు, రెండు చెవులు, రెండు ముక్కు పుటాలు, నోరు) ఆ ప్రకృతి నుంచే వచ్చాయి.

వీటిని ఆయన ప్రాణినిద్రావస్థలో వున్నపుడు, హృదయమునందును జాగ్రదవస్థలో వున్నపుడు తమ తమ పనులు చెయ్యడము నందును వుంచుతూ వుంటాడు.

లోకములో ప్రతిజీవికి ఇవి జ్ఞానబోధకములైన ఇంద్రియములై సప్త ప్రాణాలుగా శరీరానికి ఆధారాలై వుంటున్నాయి.

9

అతస్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వే
అస్మాత్ స్యందంతే సింధవః సర్వరూపాః
అతశ్చ సర్వా ఓషధయో రసశ్చ
యేనైషభూతైస్తిష్ఠతేహ్యంతరాత్మా.

సముద్రాలూ, కొండలు, వివిధములైన నదులు, ఓషధులు, రసము (ఓషధులలో వుండే పోషకపదార్థం) ఆ ఈశ్వరునుంచే వస్తున్నాయి. ఆ రసముచే పెరిగే పాంచ భౌతిక శరీరాలలో ఆ ఈశ్వరుడు అంతరాత్మయై వుంటున్నాడు.

(ఈశ్వరుడే సృష్టికర్త. సృష్టికి కావలసే వస్తువులూ తానే. రూపొందినజీవికి నిత్య వ్యాపారం కలిగించి నడిపిస్తూవుండే యజమానుడూ తానే. నిద్రావస్థలో యీ శరీరాన్ని కాపాడే ఆత్మ తానే. ఈశ్వరునకు కానిది తృణమైనా లేదు.)

10

పురుష ఏవేదం విశ్వం కర్మ
తపో బ్రహ్మ పరామృతం
ఏతద్యో వేద నిహితం గుహాయాం
సోఽవిద్యాగ్రంథిం వికిరతీహ సోమ్య!

కంటికి కనిపించే యీ విశ్వము ప్రాణులుచేసే కర్మలు. తపస్సు, ఈశ్వరుణ్ణి చేరడానికి దివ్యసాధనమైన వేదాధ్యయనం ఇదంతా ఆ పూర్ణపురుషుడే. ఆ పురుషుడు నా హృదయములోవున్నాడు అని తెలుసుకున్నవాడు ఈ లోకంలోనే అజ్ఞానం అనే పీటముడిని విప్పుకునే అదృష్టవంతుడౌతాడు.

ఇది ద్వితీయ ముండకమునందు ప్రథమఖండం.

(సశేషము)

గృహలక్ష్మి

యశోదాకృష్ణ

శ్రీమతి శిష్ట్లా వసుంధరాదేవి

ఆనాడు వ్రేపల్లె వాడంతా కోలాహలంగా ఉంది. ప్రతి యిల్లు వచ్చని తోరణాలతో, రంగు రంగుల రంగవల్లులతో కలకలలాడు తోంది. ప్రతి ఒక్కరి మోములో ఆనందం తాండవిస్తోంది. కారణం ఆనాడు శ్రీకృష్ణ జయంతి. కంసాది దానవసంహారం కోసం శ్రీ మహావిష్ణువు కృష్ణుడుగా వ్రేవల్లెలో వెలసిన రోజు. తాపసుల తపస్సు ఫలించినరోజు. ధరణి పులకించినరోజు. జగతిలో నవచైతన్యం విరిసిన రోజు. గోపికల కలలు పండినరోజు. యశోద నోములు ఫలించిన రోజు.

అదిగో !! యశోద! తన చిన్నారి పట్టి శ్రీకృష్ణుని ఉయ్యాలలో పరుండబెట్టి తమి దీరని మమతతో జోలపాడుతోంది.

వేయరే ఉయ్యాలలూ
నా తండ్రి యదుకులోద్ధారుడగునూ
పూలమెత్తలు పరచరే ।
నాతండ్రి నందగోపాలునకూ ॥వే॥

పన్నీట జలక మార్చి ।
మేనిపై పట్టుపుట్టము గట్టబెట్టి
బుగ్గపై చుక్క పెట్టి ।
నుదుట సిందూరతిలకమ్ము దిద్ది ॥వే॥

చిరునవ్వు చిందులాడ ।
మోముపై వెన్నెలలు వెల్లివిరియా
నాతండ్రి తొట్టిలో పవళించునూ ।
గగనాన జాబిల్లి తలవంచునూ ॥వే॥

తేజమున రవిని మించు ।
నాతండ్రి చిన్ని మోమును గాంచుచూ
ముద్దులను మూటగట్టు ।
చెక్కిలిని నొక్కిముద్దిడుచుందునే ॥వే॥

ఊపరే ఉయ్యాలలూ ।
కన్నుమిన్నుగానకున్నలేడిపొద్దుపోమా
జోలపాటలు పాడరే ।
నాతండ్రి ఆనంద శయనుడౌనూ ॥వే॥

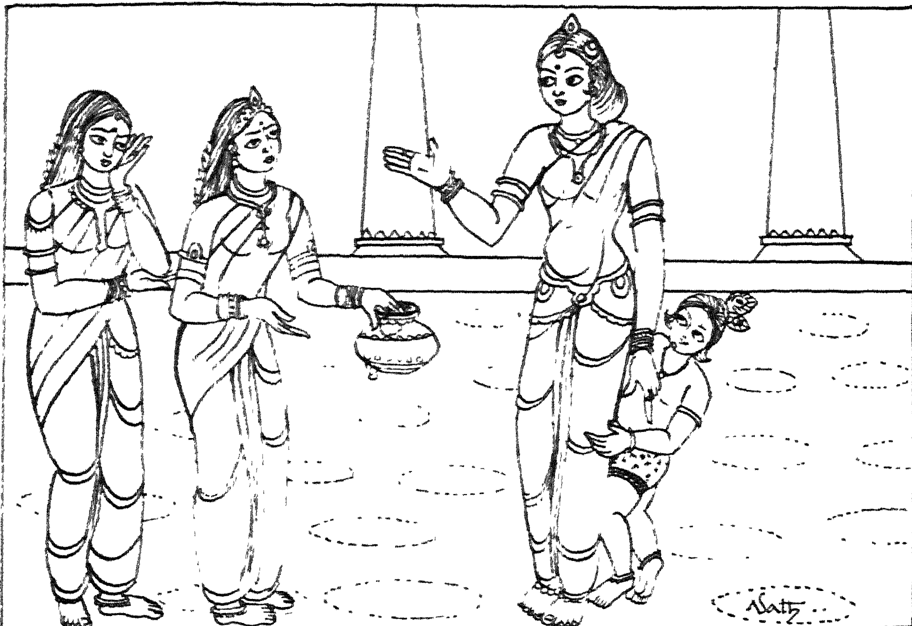
పద్మాలను బోలు పసుపోయితో అందాల జాబిలిని మించు మోముతో, మనోహరమైన చిరునవ్వుతో, జగన్మోహనాకారుడైన చిన్నారి కృష్ణయ్యే యశోద ప్రాణం - అతడే ఆమెలోకం. చిన్నారి కృష్ణుడు ఆడిందిఆట: పాడిందిపాట. నందయశోదల ప్రేమానురాగాలలో అపురూపంగా పెరుగుతున్నాడు నందకిశోరుడు.

అతి పసితనంలోనే పూతనను, శకటాసురుని సంహరించిన పరాక్రమశాలి చిన్ని కృష్ణయ్య.

ఐనా, చిన్నారి కృష్ణుడు చేసే అల్లరి పనులకు అంతులేదు. కృష్ణుని అల్లరిపనులు కొంటెచేష్టలు, భరించలేని గోపికలు యశోద దగ్గర మొరపెట్టుకునేవారు-కానీ యశోదకు తన చిన్నారి పాపడు ఇంతలేసి పనులు చేస్తాడా! అని సందేహంకలిగేది. అయిష్టంగానే కృష్ణునిపై కోపగించుకున్నట్లు నటించేది.

యశోద:

వెన్న పాలు పెరుగు ఆరగించే తండ్రీ
మన్ను తినగానేలా చిన్ని కృష్ణయ్యా
॥వెన్న॥

కృష్ణుడు:

కమ్మనివెన్నలు మనయింట నుండగ
మన్ను తినగా నాకు పనియేలనోయమ్మా
॥కమ్మ॥

యశోద:

కల్లలాడుదువేలా కన్నతండ్రీ నీదు
కొంటె కన్నులు నిజము దాచగలేవులే
॥వెన్న॥

కృష్ణుడు:

కల్ల లందువదేలా ఆలించునామాట
దండించబోకమ్మ ఏమి ఎరుగనునేను
॥కమ్మ॥

యశోద:

ఆగుము కన్నయ్యా సాగదునీఆట
మన్నున్న దేమో చూతును నీనోట

అంటూ, వలదు వలదని వారిస్తూ అంద కుండా పరుగెట్టే చిన్నారి కృష్ణుని పట్టి నోరు చూపమని గద్దించింది యశోద. ఇక తప్పు కోలేనని కృష్ణుడు తన చిన్ని నోరు చూపించాడు. చిన్ని తనయుని నోటిలో పద్నాలుగు లోకాలను చూసిన యశోద దిగ్భ్రాంతి చెంది స్మృతి కోల్పోయింది. నెమ్మదిగా బాహ్యప్రపంచంలోకి వచ్చిన యశోదకు అమాయకంగా నోరు తెరచి నిలుచున్న కృష్ణయ్య కనిపించాడు. అతడు సామాన్యుడు కాడని సాక్షాత్తు ఆదిదేవుడైన శ్రీ మహావిష్ణువని గ్రహించిన యశోద, తన అదృష్టానికి ఆనందపరవశయై అమిత వాత్సల్యంతో కృష్ణుని అక్కున చేర్చుకుంది.

కృష్ణుడు నీలమేఘశ్యాముడు. ఆకాశం రంగు నీలం. ఆకాశం అనంతమైనది. శాశ్వతమైనది. అలానే తానూ నిత్యుడను, శాశ్వతుడను అని తెలియజెప్పడానికి ఆ నీలి వర్ణం కలిగి ఉంటాడు కృష్ణుడని పెద్దలంటారు.

శ్యామసుందరుడు దివ్యమోహనమూర్తి అతని అలంకారాలలో వేణువు ముఖ్యమైనది.

చల్లని సాయంత్రపు వేళ నల్లనయ్య గోపికలతో యమునాతీరంలో ఆటలాడేవాడు. తన మురళీగానం వినిపించేవాడు. బృందావనిలోని ప్రతితరువు, ప్రతికొమ్మ, ప్రతిరెమ్మ, ప్రతిపూవు, కాక, పశువులు పక్షులు – ఇంతెందుకు! సమస్త ప్రకృతి ఆ గానవాహినికై అర్రులు సాచేది.

గోపికలు కృష్ణుని వదలి ఒక్కక్షణం ఉండగలిగేవారుకాదు. అల్లరి కృష్ణుడు వారిని ఉడికించడానికి అందందు కన్పించకుండా దాగేవాడు. గోపికలు తల్లడిల్లేవారు.

ఆపకురామురళీకృష్ణా ఆపకురా రవళీ
॥ఆప॥

పొన్నలుపూచెను పొగడలు విరిసెను
చల్లని తెమ్మెర మెల్లగవీచెను
వెన్నెలకురిసెను యమునయువీచెను
మనసులుపొంగే మధురవేళలో ॥ఆప॥

వేణుగానము విని హాయిహాయని
ఎండిన మోడులు చిగురులువేయును
వడలిన మనసులు సుడలను చిలుకును
ధాత్రీసదనము కలకలలాడును ॥ఆప॥

నిన్నుగానకను మనజాలమురా
నీవులేని మాబ్రతుకే లేదురా
మానసచోరా మము దయగనరా
నందకుమారా నవనీతచోరా ॥ఆప॥

అని గోపికలు కృష్ణుని వేడుకునేవారు. ఐనా కృష్ణుడు వారికి కన్పించేవాడు కాదు. కన్నయ్య జాడ తెలియని గోపికలు ప్రతి చెట్టులో, పుట్టలో వెదికేవారు. కట్టుపుట్టం జారినా జుట్టుముడివీడినా వారికి తెలియదు, వారికి కావలసింది మురళీధరుడు.

కృష్ణుని జత రాధ, రాధ ఆరాధ్యదైవం కృష్ణుడు. రాధే కృష్ణుడు కృష్ణుడే రాధ. రాధామాధవుల బంధం యుగయుగాలకూ చెరగని ప్రేమబంధం.

చిన్నికృష్ణుని బాల్యలీలలు మధుర సుధాభరితాలు. కృష్ణుని ఒక్కొక్క బాల్య చేష్టలో ఒక్కోపరమార్థం తప్పక ఉండి ఉంటుంది. కలవారి ఇండ్లలో పాలు, పెరుగు, వెన్న దొంగిలించి పేదబాలురకు పంచిపెట్టేవాడు చిన్నికృష్ణుడు. అందరితో సమంగా తానూ ఆలమందలు మేపేవాడు. అందరితోకలసి భుజించేవాడు. తనదృష్టిలో పేద గొప్ప తారతమ్యాలు లేవనీ, మానవు లందరూ సమంగా ఉండాలన్న భావం తాను వెన్నను దొంగిలించడంలో కనపరచాడు వెన్నదొంగ చిన్నికృష్ణయ్య.

ప్రాణాలను సైతం లెక్కచేయక కాళింది మడుగులో దూకి కాళీయుని మదమణచిన ధైర్యశాలి చిన్నికృష్ణుడు. గోవర్ధన గిరిని కొనగోటితో ఎత్తి ఇంద్రుడు కురిపించే శిలా వర్షాన్నించి యాదవులను కాపాడిన బలశాలి బాలకృష్ణుడు.

నల్లనికన్నయ్య అందెలు మ్రోగంగ
గంతులిడుచు రారా మువ్వగోపాలా
॥నల్ల॥

విరిమంజరులు మెడనిండ వేసి
ముదమందెదరా గోపాలా
కాళియమర్దన కనులార నినుగాంచి
తరియింతునురా యదుబాల ॥నల్ల॥

వీనులవిందుగ వేణుగానము
వినిపించర చిన్నిగోపాలా
మందరగిరిధర మౌనమేలరా
రాధా హృదయానంద ముకుందా
॥నల్ల॥

మనసును చిలుకుచు మాటలాడరా
వీనులవిందుగ పాట పాడరా
కన్నులకింపుగ నాట్యము సలుపర
ముదమును కూర్చర ముద్దుగోపాలా
॥నల్ల॥

చిన్నికృష్ణుని చరితం దివ్యామృతం. ఆ అమృతాన్ని గ్రోలే ప్రతి జీవి జీవితం ధన్యం.

[13 వ పేజీ తరువాయి]

నారద మహర్షి భక్తుడగు పుండరీకుని మొదలోని వ్యథను, ఆవేదనను గుర్తించినాడు. అతని నుద్ధరింపదలచినాడు. ఉపదేశింప దలచినాడు. కాని గురువు శిష్యునకువలె కాదు. మిత్రునివలె బోధింప దలచినాడు. తన అనుభవము నెఱింగించి తద్వారా బోధింపదలచినాడు. తోడనే పుండరీకు నుద్దేశించి ఇట్లనెను.

"నాయనా! పుండరీకా, నీ హృదయము లోని తపన నాకవగతమైనది. కర్మ బాహుళ్యమువల్లనే యీ సృష్టి వైవిధ్య వైలక్షణ్యములు సంభవించుచున్నవి. అహంకార మమకారములుత్పత్తిల్లుచున్నవి. వీటన్నిటికి కారణము కామమోహములు. వీని నుండి విడివడుటకై నేనును, నీవలెనే యత్నించి తత్తరణోపాయమును తెలుపుడని తల్లి మా తండ్రిగారి నభ్యర్థించితిని. అంతట సర్వజ్ఞమూర్తియగు ఆ విధాత నాకిట్లుపదేశించిరి.

"బిడ్డా! నారదా! నారాయణుడు సర్వాంతర్యామి. అతడే పరతత్త్వము. జ్ఞానము, బ్రహ్మము, ధ్యేయము, ధ్యాత, సర్వమునాతడే. బాహ్యాంతర జగత్తంతయు నాతని చేతనే పరివ్యాప్తమై పరిఢవిల్లుచున్నయది.

"నారాయణః పరంబ్రహ్మ
తత్త్వం నారాయణః పరః
నారాయణః పరంజ్యోతి
రాత్మా నారాయణః పరః
పరాదపి పరశ్చాసౌ
తస్మాన్నాస్తి పరం మునే"

(నృసింహపురాణము 64/63-64)

ఇంకను—

'అన్తర్బహిశ్చ యత్సర్వం
వ్యాప్య నారాయణః స్థితః'
"ఈశా వాస్యమిదం సర్వం
యత్కించ జగత్యాం జగత్"

(ఈశావాస్యోపనిషత్తు.)

అని యీ విధముగా శ్రుతి స్మృతి పురాణములన్నియు నారాయణుని పరాత్పరుని సర్వవ్యాపిగాను సుప్రతిష్ఠించుచున్నవి. అట్టి పరమాత్మను జ్ఞానపూర్వకముగ తెలియుట భవసాగరతరణమునకు సులభోపాయము. కాని తదాచరణము కష్టసాధ్యము. యజ్ఞయాగాద్యాచరణము, తీర్థయాత్రాది సేవనము మార్గాంతరములు. ఏ మార్గమునననుసరించినను తుదకు గమ్యము శ్రీమన్నారాయణుడే.

ఆకాశాత్పతితం తోయం యథా గచ్ఛతి సాగరమ్,
సర్వదేవనమస్కారః కేశవం ప్రతిగచ్ఛతి॥

నదీప్రవాహములన్నియు సముద్రమును చేరునట్లు, సర్వవిధములగు తత్తద్దేవతా కములగు యజ్ఞయాగాది కర్మజాతమంతయు ఆ పరమ పురుషుని దరికే చేర్చును. అన్నియర్చనలు నాతని చేరుటకొరకే యుద్దేశింపబడినవి. మఱియు సర్వశాస్త్రములును జ్ఞానాంబుధిని మథించి ధ్యేయమగు నారాయణతత్త్వమునే ప్రబోధించుచున్నవి.

"ఆలోడ్య సర్వశాస్త్రాణి
విచార్య చ పునః పునః।
ఇదమేకం సునిష్పన్నం
ధ్యేయో నారాయణః సదా॥

(నృసింహపురాణము 18/31, 64/78)

ఇంకను వేద, రామాయణ, మహాభారతేత్యాదీతిహాసపురాణములన్నింటను ఆది మధ్యాంతములందు హరికీర్తనము చూపట్టును.

వేదే రామాయణే చైవ పురాణే భారతే తథా।
ఆదౌ మధ్యే తథాన్తే హరిః సర్వత్ర గీయతే॥

కావున, నారదా, ఈ సంసారబంధమునుండి ముక్తిని పొందుటకు, మనోవాక్కాయ కర్మలద్వారా నిరంతర నారాయణ స్మరణముకన్న వేరొక మార్గములేదు.

పితృపాదుల యీ ఉపదేశామృతమును గ్రోలిన మరుక్షణమే నా హృదయ గ్రంథి భిన్నమైనది. నా సర్వసంశయములు పటాపంచలైనవి. నాటినుండి వీతరాగుడనై, నిరంతర నారాయణనామ పరాయ

అఖిలమ్ మధురమ్

మధురమది యేదనిన అంతయూ మధురమే
మధురమే కృష్ణయ్య మధురమౌ నీ కథలు
మధురమే పాల్వెన్న మధుర మౌ మీగడలు
మదవతుల కనుగప్పి మరి యారగించగా ॥మ॥

మధురమే నీ నగవు మధురమౌ నీ పలుకు
మరులుగొలిపే రూపు మగువలకు విరితూపు ॥మ॥

మధురమే నీ మురళి మధురమౌ ఆ రవళి
మాధవా నీ నీడ రాధ అందెల రవళి ॥మ॥

మధురమే నినుబొగడ మధురమౌ నినుగనిన
మధురమే నిను తలచి మనసు తనువును మరువ ॥మ॥

— పి. యస్. రంగస్వామి

శ్రీ వేదనారాయణస్వామి ఆలయం. నాగలాపురం.

* సోమకాసురుని సంహరించి వేదములను బ్రహ్మకిచ్చిన పుణ్యదేశం.

ఆలయ కార్యక్రమములు

ఉదయము

సుప్రభాతము	6-00 గం॥ నుండి	
	6-30 గం॥ వరకు	
విశ్వరూపదర్శనము	6-30 గం॥ నుండి	
	8-30 గం॥ వరకు	
తోమాలసేవ	8-30 గం॥ నుండి	
	9-00 గం॥ వరకు	
సహస్రనామార్చన	9-00 గం॥ నుండి	
	9-30 గం॥ వరకు	
మొదటిగంట, బలి,	9-30 గం॥ నుండి	
శాత్తుమొర	10-00 గం॥ వరకు	
సర్వదర్శనము	10-00 గం॥ నుండి	
	11-30 గం॥ వరకు	
అష్టోత్తర నామార్చన	11-30 గం॥ నుండి	
రెండవగంట	12-00 గం॥ వరకు	
తిర్మానము	మ. 12-00 గంటలకు	

సాయంత్రము

సర్వదర్శనము	4-00 గం॥ నుండి
	6-00 గం॥ వరకు
తోమాల, అర్చన	6-00 గం॥ నుండి
రాత్రికైంకర్యములు	7-00 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనము	7-00 గం॥ నుండి
	8-45 గం॥ వరకు
ఏకాంతసేవ	8-45 గం॥ నుండి
	9-00 గం॥ వరకు
తిర్మానము	రాత్రి 9-00 గంటలకు

ఆర్జిత సేవలు

అర్చన – రూ. 2-00

హారతి – రూ. 1-00

గమనిక: శ్రీ వేదనారాయణస్వామివారి అర్చన టిక్కెట్లు 1980 మే 23 వ తేది నుండి మూడురూపాయల నుండి రెండు రూపాయలకు తగ్గించబడినది. భక్తులు గమనించగలరు.

పేష్కారు
స్థానికఆలయాలు

ణుడై, తద్ద్వారా నా పరాత్పరుని యనుగ్రహమునకు పాత్రుడై, జీవన్ముక్తుడై, స్వేచ్ఛందచారియై ఇట్లానంద స్వరూపుడై యున్నవాడను. మఱియు "నారాయణా! నీవే తప్ప వేరొండు శరణము లేదు. నేను నీకు దాసుఁడను"– అన్న బుద్ధి యే జన్మమున నెవ్వనికుదయించినను వాడు తప్పక విష్ణుసాలోక్యమునందునని చెప్పఁబడినది

'జన్మాంతర సహస్రేషు
యస్య స్యాద్బుద్ధిరీదృశీ ।
దాసోఽహం వాసుదేవస్య
దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః ।
ప్రయాతి విష్ణుసాలోక్యం
పురుషో నాత్ర సంశయః ॥'

ఇట్లు శరణాగతినంది ప్రహ్లాదాంబరీషాది భక్తవరేణ్యులెందరో తరించిరి. కావున ఓ పుండరీకా! నీవుకూడ నా దేవ దేవుని, భక్తవత్సలుని, ఆర్తత్రాణైక పరాయణుని, ఏ సంశయములేనివాడవై శరణు పొందుము. తప్పక తరింపగలవు–అని పలికి యచటి నుండి నిష్క్రమించెను.

తక్షణమే పుండరీకుని యజ్ఞాన ముడిగిపోయెను. జ్ఞానోదయ మయ్యెను.

'భిద్యతే హృదయగ్రంథిః
ఛిద్యన్తే సర్వసంశయాః'

అన్నట్లు ఆతని హృదయ గ్రంథి భేదనమై, సర్వసంశయములు తొలగిపోయినవి. ఇపుడాతనికి నారాయణుడు తప్ప మరెవ్వరును లేరు. సర్వమును విస్మరించి తన హృదయ పుండరీకమున, పుండరీకాక్షుని నిలిపి ధ్యాన సమాధినందెను. క్షేత్ర మాహాత్మ్యము సద్గురూపదేశ ప్రభావము సాధకునకు సత్వర సిద్ధిని సమకూర్చును. ఫలితముగా శ్రీమన్నారాయణుడు అనుగ్రహించినాడు. పుండరీకుని కట్టెదుట నిలచినాడు. కామ్యమును తెలుపుమనినాడు.

పుండరీకుని యవస్థయే వేఱు. అతడాతనిని స్మరించినంతమాత్రముననే పరవశించిపోవును. ఇప్పుడాతడాతని నేమని అడుగగలడు? ఆతని మనస్సు నారాయణుని మూర్తియందే లగ్నమైనది. అన్యమగు కామ్యమాతనికిప్పుడేమియును లేదు. అయినను కామ్యమును తెలుపుమని భగవంతు డాదేశించినాడు. అది యాతనికి పరీక్ష, దేవదేవునికి చిద్విలాసము. పుండరీకుఁ డెట్టిదనగా–

పాపరాశోఽస్మి శరణం
ప్రాప్తస్త్వాం జగదీశ్వర ।
ఇదానీ మమ కంప్యోఽహం
యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥

'నారాయణా! నిన్నే శరణు జొచ్చితిని. నీవు నాకేమి సంకల్పింతువో, దానిని నాకనుగ్రహింపుము. నీ అనుగ్రహమే నాకు సర్వస్వము. అదియే నాకు ప్రకామ్యము' అనిమాత్రము అనగలిగినాడు.

ఈ సమాధానమునకు అతీతుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు సైతమానందపడినాడు. అనుగ్రహించినాడు. వైకుంఠ పరంధామమున తన పరిషన్మధ్యమున ప్రహ్లాదాది పరమ భాగవతోత్తముల నడుమ నాతనికి శాశ్వతస్థానము నుపకల్పించినాడు. పుండరీకుడిపుడు 14 మంది పరమభాగవతోత్తములలో నొకడై, శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క పార్షదుడై * విష్ణు భక్తులెల్లరకును

ప్రహ్లాద నారద పరాశర పుండరీక
వ్యాసాంబరీష శుక శౌనక భీష్మదాల్భ్యాన్
రుక్మాంగదార్జున వసిష్ఠ విభీషణాదీన్
పుణ్యానిమాన్ పరమ భాగవతాన్ స్మరామి ॥

అని స్మరింపదగిన ప్రాతఃస్మరణీయుడైనాడు.

* (పార్షదుడనగా–'పరిషత్పభ్యుడు' అని యర్థము)

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ప్రచురణలు

తెలుగు

ఆర్షధర్మ వైశిష్ట్యాన్ని వివరించే క్రింది గ్రంథాలను పాఠకులకు అందుబాటు ధరలతో
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రచురణ విభాగం అందజేస్తున్నది.

ఆచారములు - ఆడంబరములు	శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి	0-20
ఆండాళ్ వైభవము	,,	0-20
అహల్య	శ్రీ సాంప్రతి సురేంద్రనాథ్	0-50
ఆళ్వారుల దివ్యవైభవము	శ్రీ టి. రాఘవయ్య	2-50
అన్నమాచార్యులవారి ఆధ్యాత్మ	స్వరరచన :	
శృంగారసంకీర్తనలు (స్వరసహితము)	శ్రీ మంచాళ జగన్నాథరావు	35-00
సంపుటి 1	సంపాదకుడు :	35-00
సంపుటి 2	శ్రీ వాడ్రేవు పురుషోత్తం	35-00
సంపుటి 3		
ఆర్షసంస్కృతి	శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి	4-00
అన్నమాచార్య సాహితీకౌముది	డా॥ ముట్నూరి సంగమేశం	0-75
అన్నమాచార్య చరితం (హరికథ)	విద్వాన్ కనుములూరి శివరామయ్య	1-50
భక్తపురందరదాసు	శ్రీ ఎస్. బి. ఎస్. భట్టాచార్య	0-50
భగవత్ స్తోత్రరత్నమాల		1-00
భగీరథుడు	కరుణశ్రీ	0-50
ధ్రువుడు	శ్రీ డి. నాగసిద్ధారెడ్డి	0-50
దాక్షాయణి	శ్రీ ఆర్వీఎస్ సుందరం	0-50
దయాశతకము	శ్రీ కోశియాలం శఠకోపాచార్యులు	9-00
కల్యాణసంస్కృతి	డా॥ ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్య	1-75
కోదండరామ సుప్రభాతం	డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	0-50
ఉషశ్రీ భారతం		
1 వ భాగము	ఉషశ్రీ	4-00
2 వ భాగము	,,	5-00
భారతీయ తత్త్వశాస్త్రము	డా॥ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ గ్రంథానికి	5-00
	శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు అనువాదం	
హనుమంతుడు	డా॥ ప్రసాదరాయకులపతి	0-50
మదాలస	శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య	0-50
మన సమస్యలకు భగవద్గీత పరిష్కారములు	డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	1-25
మన ఆలయముల చరిత్ర	శ్రీ గోపీకృష్ణ	7-00
మహర్షులచరిత్రలు	శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు	3-50
నమ్మాళ్వార్	డా॥ పి. శౌరిరాజన్	0-50
నాదయోగి త్యాగయ్య	శ్రీ తిరుమూరు సుధాకరరెడ్డి	1-00
పురుషసూక్తం	డా॥ ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్య	1-00
పద్మావతీ శ్రీనివాసం	శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి	0-20

పుష్కరవేణి	సంకలనం: డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	0_50
ఋగ్వేదం 1వ భాగము	శ్రీ నేమాని వెంకటనరసింహశాస్త్రి	100_00
2వ భాగము		100_00
శ్రీ వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం	శ్రీ పి. బాలకృష్ణమూర్తి	0_50
శృంగార సంకీర్తనలు సంపుటం 22	పరిష్కర్తలు: రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, గౌరిపెద్ది	5_00
,, 23	శ్రీ పి. టి. జగన్నాథరావు	5_00
,, 24	శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ	5_00
,, 25	,,	5_00
,, 26	,,	5_00
,, 27	,,	5_00
,, 28	,,	5_00
శ్రీరామచంద్రుడు	శ్రీ టి. నరసింహాచార్యులు	1_00
శ్రీ వేంకటేశ్వర శతకం	ముకుందదైవజ్ఞులు	0_25
స్తోత్రరత్నములు		2_00
సువర్ణపుష్పమాల	డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	0_25
శ్రీమద్భాగవత పురాణపరిశీలనము	శ్రీ డి. నాగసిద్ధారెడ్డి	1_00
శ్రీ వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యం (వచనం)		2_00
,, శ్లోకాలు 1		5_00
,, శ్లోకాలు 2		4_25
శ్రీసూక్తం	డా॥ ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్య	0_70
షోడశరామాయణ రహస్యాలు	శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ	5_00
శ్రీనివాస బాలభారతి కథామంజరి		4_00
సుందరకాండ	ఉషశ్రీ	4_25
సావిత్రి	శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య	0_50
తత్త్వదీపిక	శ్రీ చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజజీయర్ స్వామి	0_75
త్యాగరాజకీర్తనలు సంపుటి 1	సంకలనం:	35_00
సంపుటి 2	కళాప్రవీణ శ్రీ మంచాల జగన్నాథరావు	35_00
సంపుటి 3	,,	35_00
సంపుటి 4	,,	35_00
వేదములు	శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి	0_50
వ్యాసరాయలు	శ్రీ సుదర్శనభట్టర్	0_50
వైరాగ్యశతకం	శ్రీ వీనుగు లక్ష్మణకవి	0_20
వేదకల్పతరువు	శ్రీ మహావాది వేంకటరత్నము	5_00
విష్ణుసహస్రనామం	ఆర్గస్ సెంట్రల్ ఎంటర్ప్రైజెస్	1_00
శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి	,,	1_00
బుద్ధిశాలిమంత్రికథలు	,,	1_00
హరిశ్చంద్ర	,,	1_00
తాళ్ళపాకకవుల కృతులు	డా॥ వేటూరి ఆనందమూర్తి	30_00
,, పదకవితలు	,,	45_00
వేంకటేశ్వర సహస్రనామ్	శ్రీ యామిజాల పద్మనాభస్వామి	3_00
బాలకృష్ణుడు	అమరచిత్రకథా ప్రచురణలు	2_00
భగవద్గీత	,,	2_00
కృష్ణుడు - నరకాసురుడు	,,	2_00

(9వ పేజీ తరువాయి)

— పత్ర, పుష్ప, ఫలాదులను భక్తితో ఆ దైవానికి సమర్పించి అనుగ్రహాన్ని పొందుతున్నాము. భగవన్నిర్మితాలైన ఫల పుష్పాదులను భగవంతుడికే అర్పించడాన్ని పూజగా పరిగణిస్తున్నాము.

మన అందరి అంతరంగాలలోను భక్తి నిండి ఉంటుంది. అయితే దాన్ని కామం ఆవహించి ఉంటుంది. దాన్ని నివారిస్తే భక్తి తనకు తానుగా వ్యక్తమవుతుందని వివేకానందస్వాములవారు ప్రవచించారు. ఈ భక్తియే క్రమంగా ఆరాధనా రూపం లోనూ, స్తోత్రరూపంలోనూ వ్యాప్తి చెందింది. భగవంతుడు అగమ్యగోచరుడు. అందువల్లనే ఆతని ప్రతీకలుగా ప్రతినిధులుగా విగ్రహాలను, ప్రతిమలను, చిత్రాలను ఆరాధిస్తున్నాము. సూర్యచంద్రుల్ని సాక్షాత్ దేవుళ్ళుగానే పరిగణిస్తున్నాము. ఏరులు, నదులు, చెట్లు, గుట్టలు, పుట్టలు, జంతువులను సైతం భగవంతుడి రూపాలుగానే భావించాము. ఇవి అన్నీ దృష్టిగోచరాలు. అంతేకాకుండా మన మనస్సుల్ని ఇతర ఇంద్రియ వస్తువులనుండి దూరం చేసి భగవంతుడిమీద మనస్సును కేంద్రీకరింప చేసే సాధనాలు. భగవంతుడి మీద పరాభక్తిని జనింపచేయడమే ప్రతిమాది ఆరాధనల ప్రయోజనం; ఇవి అన్నీ ఆయా అధిష్ఠాన దేవతల ఆవాస స్థానాలు కూడ.

పరమాత్ముని విగ్రహ సన్నిధిలో మంగళ హారతిని, ఉదకాన్ని, వస్త్రాన్ని, పుష్పాన్ని, చామరాన్ని పట్టడాన్ని గమనిస్తే ఇవి క్రమంగా పంచభూతాలైన అగ్ని, నీరు, ఆకాశం, భూమి, వాయువుల సంకేతాలుగా భావింపబడ్డాయి. వస్త్రంలో అనేక రంధ్రాలు ఉండడంవల్ల అది ఆకాశానికి సంకేతం. గంధం భూమియొక్క గుణం కావడంవల్ల పుష్పం భూమికి సంకేతం. భగవదారాధనలో పంచభూతాత్మకమైన విశ్వాన్నే భగవంతుడికి సాంకేతికంగా అర్పిస్తున్నామని శ్రీ వివేకానందుని భావన.

(మించునోటకె హిందూధర్మ (కన్నడము) శ్రీ రామకృష్ణాశ్రమం, మైసూరు).

చిత్తశుద్ధి ఆత్మసాక్షాత్కారానికి అత్యావశ్యకం. పూజా పురస్కారాది ఆచార పద్ధతులకు కూడా అదే ఆలంబనం. అందుకనే మహాయోగి వేమన

'ఆత్మశుద్ధిలేని యాచార మదియేల
భాండ శుద్ధిలేని పాకమేల
చిత్తశుద్ధిలేని శివపూజలేల'

అని ప్రశ్నించాడు.

(వేమన పద్యాలు - డాంభిక పద్ధతి)

'చిత్తశుద్ధి యొకటి శ్రేష్ఠ లాంఛనమగు
నిఖిలపుణ్య కార్య నిర్వహణము
నద్దిలేక చేయ ననువుగాదేరికి'

అని ప్రబోధించాడు.

(వేమన పద్యాలు - సజ్జనపద్ధతి)

'చేతులారంగ శివునిఁ బూజింపడేని
నోరునొవ్వంగ హరికీర్తి నుడువఁడేని
....
....'

అని పోతన ఆక్రోశించాడు.

భగవంతుని పూజించడం వల్ల సర్వ కార్యాలు సిద్ధిస్తాయనీ, రోగాలు దగ్గరికి రావనీ, దుఃఖాలు తొలగిపోతాయనీ, ఆపదలు ఒనగూడవనీ, సంతానప్రాప్తి, వైభవ ప్రాప్తి, యోగక్షేమప్రాప్తి కలుగుతాయనీ అనాదినుండీ మన పెద్దలు విశ్వసిస్తున్నారు. ఇష్టదేవతలకు పూజలు చేయక పోయినట్టయితే తమకేదో కీడు జరుగుతుందన్న దృఢవిశ్వాసం మన హృదయాంతరాళాల్లో నాటుకొని ఉంది. పరమాత్ముని అనుగ్రహం కోసం జరిపే క్రియాకలాపమే 'పూజ'.

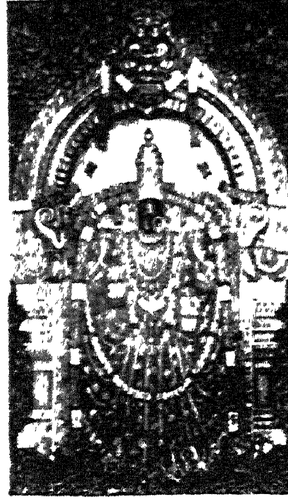
భగవంతుడు ఒక్కడే అనీ, ఆతనిని పలునామాలతో పిలుస్తున్నామనీ అందరికీ తెలిసిన విషయమే. అన్నట్టుగా మనం చేసే పూజలు కూడా ఒక్కడికే చెందుతాయి. అయినా దేవుడి మీదున్న భక్తి ప్రపత్తులు ఆతనిని పలునామాలతోను, పలు రూపాలతోను కొలువడానికి దోహదం చేశాయి.

భక్తి సౌధానికి నామస్మరణమే ప్రథమ సోపానం. 'నామస్మరణా దన్యోపాయం నహి పశ్యామో భవతరణే' అని పెద్దలు వచించారు. అందుకనే పురుషులు తన్నామస్మరణాన్ని మంత్రాలద్వారా ఉచ్చరిస్తుంటే స్త్రీలు "పూజ పాటల్లో" సంతరించుకొన్నారు. ఉదాహరణానికి 'నామ సంకీర్తనం' అనే పేరుగల పాటలో ఒక భక్తురాలు. (పాడినవారు శ్రీమతి సుశీలమ్మ, హైదరాబాదు).

'రామరామ అనవే రాత్రింబవళ్ళు
శ్రీరామ అంటే చింతలు లేవు
జయరామ అంటే జన్మే లేదు
కృష్ణా అంటే కష్టాలు లేవు
మాధవా అంటే మరుపే లేదు
గోవిందా అంటే కొరతలు లేవు
నారాయణా అంటే నరకం లేదు
అచ్యుతా అంటే అవస్థలు లేవు
భయం లేదు, బాధలు లేవు'

అని హరికీర్తన గావించింది. భక్తికి, పూజకు పరమప్రయోజనకరమైన ఇటువంటి విశిష్ట లక్షణాలు ఉండడంవల్ల, ప్రతి యొక్కరూ సర్వవ్యాపి అయిన ఆ భగవంతుని ధ్యానించి, తమ ఇష్టార్థాలను సిద్ధించుకోగలరని ఆశిద్దాం.

శ్రీ పద్మావతీ అమ్మవారి ఆలయం, తిరుచానూరు

నిత్యపూజా నివేదనలు

సుప్రభాతం — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-30 గం॥ వరకు

సహస్రనామార్చన — ఉ. 5-30 గం॥ నుండి 6-00 గం॥ వరకు

(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు.)

నిత్యఅర్చన — ఉ. 6-00 గంటలకు

(ఏడాదికి రు 150/- లు చెల్లించిన గృహస్థులకు మాత్రమే.)

శుద్ధి, మొదటి గంట — ఉ. 6-15 గం॥ నుండి 6-45 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 6-45 గం॥ నుండి మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ వరకు

శుద్ధి, రెండవగంట — మ. 1-00 గం॥ నుండి 1-30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — మ. 1-30 గం॥ నుండి రాత్రి 7-00 గం॥ వరకు

శుద్ధి, రాత్రికైంకర్యము — రా. 7-00 గం॥ నుండి 7.30 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — రా. 7-30 గం॥ నుండి 8-30 గం॥ వరకు

ఏకాంతసేవ — రా. 8-30 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

శుక్రవారాలలో....

సుప్రభాతం — ఉ. 4-00 గం॥ నుండి 4-30 గం॥ వరకు

సహస్రనామార్చన — ఉ. 4-30 గం॥ నుండి 5-00 గం॥ వరకు

(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు)

నిత్యఅర్చన — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-15 గం॥ వరకు

శుద్ధి, మొదటిగంట — ఉ. 5-15 గం॥ నుండి 5.45 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ. 5-45 గం॥ నుండి 7-00 గం॥ వరకు

పళ్ళింపు — ఉ. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు

మూలవర్లకు అభిషేకం — ఉ. 9-00 గం॥ నుండి 10-00 గం॥ వరకు

(100 రూ. టిక్కెట్‌తో ఇద్దరు వ్యక్తులకు మాత్రమే.)

అలంకారము, రెండవగంట — ఉ.10-00 గం॥ నుండి 11-00 గం॥ వరకు

సర్వదర్శనం — ఉ..11.00గం॥ నుండి రాత్రి 8-00గం॥ వరకు

ఊంజల్ సేవ — రా. 7-00 గం॥ నుండి 8-00 గం॥ వరకు

(అద్దాలమండపంలో రు. 150 టిక్కెట్‌తో జరుపుకొనవచ్చును. గృహస్థుకు 5 గ్రాముల వెండి డాలర్ బహూకరిస్తారు.)

రాత్రిగంట — రా. 8-00 గం॥ నుండి 8-30 గం॥ వరకు

ఏకాంతసేవ — రా. 8-30 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

ఆర్జితం వివరాలు :

ప్రత్యేక దర్శనం: రూ. 2-00
సహస్రనామార్చన: రూ 6-50
నిత్యఅర్చన: రూ. 150-00 (ఏడాదికి)
అర్చన: రూ. 1-00
హారతి రూ. 0-50

పూజాభిషేకం (శుక్రవారాలలో) రూ. 100-00
ఊంజల్ సేవ (శుక్రవారాలలో) రూ. 150-00
తిరుచ్చి ఉత్సవం: రూ. 63-00
గజవాహనం: రూ. 32-00

(12 వ పేజీ తరువాయి)

ఏమను చుంటివి? నీవు కర్మమును సన్యసించితివా? ఆహా! ఎక్కడ నేర్చితివీ యోగశాస్త్ర పాండిత్యము? గుడాకేశా, ఈ లోకము కర్మబద్ధము. కర్మము ప్రతిప్రాణికి నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములవలె సహజము. కర్మము చేయక యెవ్వడు నొకక్షణమైన నుండలేడు. కర్మము నాచరింపకుండుట దేహధారులకు సాధ్యమగు పనికాదు. కర్మము నాచరింపకున్న, సన్యాసికైనను క్షణము గడువదు. ఎల్లకర్మములు ప్రకృతి చేష్టలు. కర్మమును దృజించితిననుకొనుట తన్నుదాను మోసగించుకొనుటే! సన్యాసము నీవనుకొనినట్లు కర్మపరిత్యాగము కాదు, కర్మఫలత్యాగము. ఫలాపేక్షను విడిచి, యీశ్వరునిపైఁ గర్తృత్వముంచి స్వధర్మమును నిర్వహించువాఁడే నిజమగు కర్మయోగి. భక్తితోఁ గూడిన కర్మయోగము మరింత ఫలప్రదము. కర్మము వలని ఫలాపేక్షలేక, సమబుద్ధితోఁ బొలుచు వానిని బాపము అంటవు. రక్షించునదియు శిక్షించునదియు భగవంతుఁడేనని యెరింగి స్వార్థమునకై మోహమునఁ జిక్కుపడని వానికే వైరాగ్యమబ్బును. అతఁడే స్థితప్రజ్ఞుడు. ఇంద్రియ నిగ్రహము వలన నిశ్చల బుద్ధియు, దాని వలన భక్తియు, భక్తిచే శాంతియుఁ జేకూరును. ధనంజయా! నీవు కర్మత్యాగమును జేసితినని భ్రమపడుచున్నావు. నిఖిలేంద్రియములను గర్మముఁ జేయుట నుండి నిరోధించి, నీ చిత్తముచే మమతాది విషయ చింతనమను కర్మమును జేయించుచున్నావు. అది యుభయభ్రష్టత్వము. ఏ కోరికయు లేక నీ విధ్యుక్త ధర్మమును నిర్వహించుటే కర్మయోగము స్వపర భేదభావమును విసర్జించి యన్నిట సమబుద్ధిఁగలిగి కర్మము నాచరించుటే కర్మసన్యాసయోగము కలుషములఁద్యజించి, సంశయముల వీడి, చిత్తము నిగ్రహించి, సర్వభూత హితమును గోరువాఁడే కర్మసన్యాసి పాండవ మధ్యమా! సమస్తమును భగవదర్పితముఁజేసి యాశామమకార వర్జితుఁడవై సంతాపమునువీడి యాధ్యాత్మిక బుద్ధితో యుద్ధమును జేయుము నిష్కామ సేవ దేహేంద్రియనిగ్రహము, సర్వభూతముల యెడ క్షేమముఁగలవాఁడు కర్మమును జేయుచున్నను ఆ కర్మములచే నంటువడడు.

ధర్మమునకు గ్లాని కలిగినప్పుడు సాధు రక్షణమును దుష్ట శిక్షణమును జేయుటకై నేనవతరించుచుందును. అఖిల భూతాత్మల కాత్మ రూపుఁడను, నిఖిలభూతోత్పత్తికి కారకుఁడు నేనే! సర్వజగముల సృష్టించు బ్రహ్మయు, హరించు మృత్యువు నేనే! యాదవులందలి వాసుదేవుఁడును బాండవులందలి పార్థుఁడును నేనే! గర్వాంధులగు దుష్టులరూపు మాపుటకే యీ యుద్ధము సంభవమైనది. సుయోధనుని సోదరుఁడనుకొనుచున్నావు. అతఁడు తాను సగుణ ప్రధానుఁడగు అసుర సంపద గలవాఁడు. అతనికి సాహాయ్యమై వచ్చిన రాజులును నట్టివారే. అసురులను రూపుమాపుట దైవీ సంపదగలిగి సాత్త్వికగుణ ప్రధానుఁడవై పుట్టిన నీ కర్తవ్యము, సవ్యసాచీ! నీ వస్త్ర సన్యాస మొనర్చిన నీ యుద్ధమాగి పోవునని దలంచకుము. భీష్మ ద్రోణులను జంపుటకై శిఖండి ధృష్టద్యుమ్నులు జననమొందియున్నారు. దుర్యోధన దుస్ససేనుల భీమసేనుఁడు కూల్చును. నే సారథినై యభిమన్యుని రథిని జేసి, యాతనిచే కర్ణుని జంపించెదను. ధర్మజుఁడు భూమిఁబాలింప సంసిద్ధుడై యున్నాఁడు. నీ వెంటఁగానలకు వచ్చువారెవ్వరును లేరు. నీ వొక్కఁడవే యేగవలసి వచ్చును. [వినుట నభినయించి] అదిగో భీష్ముని శంఖారావము. బ్రహ్మాండ కటాహములు బీటలువారునట్లొక్కసారిగఁ బాంచజన్య దేవదత్తముల శ్రుతిఁగలిపి ప్రళయ నినాదము గావింతము. గాండీవ ధారివి కమ్ము. నాపై గర్తృత్వముంచినీ విధ్యుక్తధర్మమును నెరవేర్పుము. కర్మఫలము నందిచ్ఛ లేకుండినఁ గర్మము బంధింపజాలదు. పాపములంటవు. ఏమీ! నీ మనో వైకల్యమింకను నమసిపోలేదా. సరియే! ఈ యల్పవ్యవధిలో నా విశ్వరూపమును జూపి నీ సంశయమును విచ్ఛేదముగావించెదను. ఇదిగో! పరికింపుము నా విశ్వరూపమును.

[విశ్వరూపము నుపసంహరించిన తరువాత] పార్థా! చూచితివి కదా నా విశ్వరూపమును? యోగమాయచేఁ గప్పబడిన నన్నుఁబరమాత్మయని యందరును గనుగొన లేకున్నారు ధార్తరాష్ట్రులు, భీష్మద్రోణ కర్ణాదులు, యుద్ధరంగమున నున్న యోధవరులు వికృతదంష్ట్రలచే వెరపుఁగొలుపు నా విశ్వరూపాస్యమునఁ జొచ్చి, యా పండ్ల నడుమబడి నలిగి నలిగి రాలిపోవుటను గాంచితివికదా! లోకవినాశన మొనర్పు కాలరూపుఁడను నేను కౌంతేయా, ద్రోణుడు ధనుర్విద్యా పారగుడనియు భీష్ముఁడు స్వచ్ఛందమరణ వర ప్రసాదియనియు, సైంధవునికిఁ దండ్రి వరము కలదనియు అశ్వత్థామాదుల బలము కలవారనియు భయపడవలదు. వారి తేజోపరాక్రమము లీవరకే నాచే నాకర్షింపబడినవి. వారిప్పుడు శవప్రాయులు అందుచే నిందున్న యోధవరు లెవ్వరును బ్రతుకరు. నిమిత్తమే వారి నాశమున కిప్పుడవసరము. నీవు నిమిత్త మాత్రుఁడవై పగరగెల్చి రాజ్యసౌఖ్యముల ననుభవింపుము. సారథినై నేను రథము నడుపగా ఫాలాక్షుఁడైనను నిన్నెదిరించి నిలువలేడు. నరుడుద్యమించిన యపజయమ్మెయుండదు.

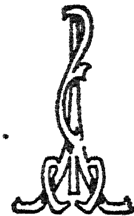
[పాదముల బడిన యర్జునునితో] కిరీటి! లెమ్ము. నీవు నాకు ప్రియమిత్రుండవగుటచేతను, నీ యెడనాకుఁబ్రీతి కలిగిన కారణముచేతను, నీ క్షేమమును గోరి నా విశ్వరూపమును నీకుఁ జూపితిని. నీ యజ్ఞానసమ్మోహములు తొలఁగి నీకు సంశయము విచ్ఛేదమగుటచే నాకుఁ బరమానందము కలిగినది. శ్వేత

వాహనా! వేరు తలంపులు లేక నన్ను పాసించు నిత్యయోగుల యోగక్షేమముల నేను భరింతును. అన్ని ధర్మములను బరిత్యజించి నన్నే శరణు పొందుము. ఎల్ల పాపముల నుండి నిన్ను విడిపించెదను ఆధ్యాత్మిక జీవనము చేయువాఁడు సన్న్యాసి కానక్కరలేదు. కర్మఫలము నాశించక ప్రపంచ కార్యముల నొనర్చుచు సాయుజ్యమందవచ్చును.

ఆర్జునా ! ఇంతవరకును నీలో నంతర్గతముగ హృదయదౌర్బల్యాహంకారాది రుగ్మతలుండినవి. వానిని యుద్ధారంభమువనే మాన్ప సంకల్పించితిని. నీ హృదయ దౌర్బల్యమును వెలికిదీయుటకై మీ బంధుత్వముల దడవితిని. కూడియున్న మీ కురువంశజుల జూడుమంటిని. బంధునాశమొనర్పఁజాలననుచుఁ గర్తృత్వమును నీ కాపాదించుకొని యహంభావ బుద్ధిని వ్యక్తీకరించితివి. మనకు జయము కలుగునో కలుగదోయనుచు కార్యఫలాపేక్షను వ్యక్తముఁజేసితివి. అందుకై గీతోపదేశమును విశ్వరూప ప్రదర్శనమును నీకీ తరుణమునజేయవలసి వచ్చినది. అంతయు నేనే యనుటను విస్మరించి నీవు నేను అనియెడి భేదభావంబును గల్పించుకొని యాత్మతత్త్వమును మరచుట చేతనే నీకీ విషాదము కలిగినది. భ్రాతృవధకు బాధపడితివి. కులక్షేమమునకంటె జాతిక్షేమము, దానికంటె లోకక్షేమము ముఖ్యమని యెఱుంగుము. కులాభిమానముతో సధర్మవర్తనుల నుపేక్షించినను, సహాయమొనర్చినను బ్రపంచహితము బాధింపఁబడును- కోట్లాది ప్రజల క్షేమశాంతులు నాశమగును. కావున గాండీవము నందుకొని నీ కర్తవ్యమును నెరవేర్పుము. ఎచ్చోట మనమిరువురముందుమో యచ్చట సిరియు జయము నైశ్వర్యము. స్థిరమైన రాజ్యనీతియు ననితరజన లభ్యమగు సౌఖ్యములు నిలుచును.

[అర్జునుఁడు కార్యోన్ముఖుఁడగుటఁ గమనించి] ఆహా! నరుఁడు భుజాగ్రములు పొంగఁబరోగమించుచున్నాఁడు. శరమ్ములను వాల్చి పరిక్రమించుచున్నాఁడు. అపారము ననవద్యము నపూర్వము నఖండము నగు నాతని వీరవిజృంభణమునకు విశ్వమెల్ల విస్మయ మొందనున్నది. ప్రజాహితమునకై మమకార బంధుత్వములఁ దృణప్రాయముగఁ ద్రోసి దేవదత్తమును బూరించుచున్నాఁడు. నేనును నాగల గూర్చుండి పాంచజన్యమును దేవదత్తముతో శ్రుతిఁగలిపి పూరించి శుభము నాహ్వానింతును.

[నిష్క్రమించును]

బాలప్రబోధం

జలదానం

— శ్రీ చాగాపురం వాగేశ్వరరావు

మహాభారత యుద్ధం సమాప్తమైంది. ధర్మరాజు సింహాసనమధిష్ఠించాడు. శ్రీకృష్ణుడు తన సోదరి సుభద్రతో ద్వారకకు వెళుతూ ఓ మరుభూమినిచేరుకున్నారు.

ఆ ప్రదేశంలో ఓ గొప్ప తపః సంపన్నుడు ఉండేవాడు. అతడి పేరు ఉత్తంకుడు. శ్రీకృష్ణుడు ఆతనిని దర్శించాడు. ఋషి కూడా వారిని గొప్పగా ఆదరించాడు. ఆ తరువాత పాండవులు కౌరవులను గురించి అడిగాడు. ఉత్తంకుడు అలా అడుగుతూంటే సుభద్ర చాలా ఆశ్చర్యపోయింది. శ్రీకృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వుతూ 'తపస్సులో ఇతడు లీనమై యుండటం వల్ల కౌరవ – పాండవ సంగ్రామ విషయం తెలియదు.' అన్నాడు సుభద్రతో. కౌరవులు నాశనమైన విషయం, పాండవుల్లో పెద్దవాడైన ధర్మరాజు, సింహాసనమెక్కిన విషయం చెప్పాడు గోపాలుడు, మునితో. అది విన్న ముని కోపంతో "కృష్ణా, మొదటి నుండి నీవు పాండవ పక్షపాతివి. కౌరవులను అన్యాయంగా చంపించావ్. నీవూ దుఃఖాన్ని అనుభవిస్తావ్" అని శాపమిచ్చాడు.

సుభద్ర ఆ మాటలకు భయపడింది. శ్రీహరి మాత్రం భయపడక "మునిపుంగవా! నా మాటలను ఆలకించి నా విషయంలో తప్పుంటే నన్ను శపించండి." అని అంటూ ఇలా అన్నాడు. "మునికులోత్తమా! మీరు తపోగుణ సంపన్నులు. మీకు క్రోధము రాకూడదు. శాంతం మీకు ఆభరణం. సావధానంగా నేను చెప్పే కౌరవపాండవుల కథను విని – వారిలో ఎవరిది న్యాయమో, ఎవరిది అన్యాయమో గ్రహించి, నేను చేసిన దాన్లో అన్యాయముంటే నాకు శిక్ష వేయండి." అని అంటూ క్లుప్తముగా 'ద్రౌపదిని కౌరవ సభలో అవమానించిన విషయము, పదమూడు సంవత్సరాలు పాండవులను అరణ్యంలో కష్టాలు పెట్టిన విషయమూ– పాచికలాటలో పాండవులకు జరిగిన అన్యాయమూ సవిస్తరంగా చెప్పాడు. అది విన్న ఉత్తంకుడు ఆలోచించి "యదునందనా, నిజమే! మీరు చెప్పిన దాంట్లో పాండవులకు ఘోర అన్యాయం జరిగిపోయింది. అభిమన్యుడిని అన్యాయంగా హతమార్చారు. ద్రౌపదిని అవమానించారు. వారికి అలా జరగవలసిందే." అని అన్నాడు.

శ్రీకృష్ణుడు వినయంగా చేతులు కట్టుకుని – "మునివర్యా! మీరు మరుభూమిలో తపస్సు చేసుకుంటున్నారు. మీకు నేను చేయవలసిన సేవ ఏమిటో తెలిపితే నాకు చేతనైనంత చేయడానికి ప్రయత్నిస్తాను." అన్నాడు.

"నందనందనా! నీ దయ వలన అంతా క్షేమంగా యున్నాను. కానీ నీటికిమాత్రం కొంచెం ఇబ్బందిగా ఉంటున్నది. నీటికి ఏర్పాట్లుచేస్తే బాగుంటుంది." దానికి గోపాలకృష్ణుడు "స్వామీ! చింతించకండి. మీకు దప్పికైనప్పుడు నన్ను స్మరించండి. వెంటనే మీకు నీరు లభిస్తుంది." అన్నాడు.

ఆ తరువాత వారు ద్వారకకు వెళ్ళారు ఒకరోజు ఉత్తంకుడు తపస్సు నుండి లేవగానే తీవ్రమైన దాహం వేసింది.

అతడు కనులు మూసుకున్నాడు. ధ్యానంలో మునిగిపోయాడు. శ్రీకృష్ణుని

ధ్యానించి కనులు తెరిచాడు. తెరవగానే ఆతని ఎదురుగా ఓ చండాలుడు కనుపించాడు. అతడు తన భుజం మీది నుండి నీటితో నిండిన తోలుతిత్తిని దించాడు. దించిన పిదప మునితో ఆ చండాలుడు ఇలా అన్నాడు. "తపస్వీ, మీకు దాహమైనట్లుంది. ఈ నా తోలుతిత్తిలో నాలుగైదు గుక్కెళ్ళు నీరున్నాయి. కావాలంటే తీసుకుని మీ దాహం తీర్చుకోండి." అన్నాడు.

ఆ చండాలుణ్ణి చూస్తుంటె ఉత్తంకునకు విపరీతమైన అసహ్యం, కోపం కలిగింది. ఆ చండాలుని రూపం చాలా భయంకరంగా ఉంది. ఏదో జంతువును చంపి భుజంపై వేసుకున్నట్లు రక్తం మరకలు. జిడ్డు కారుతున్న నల్లని శరీరచ్ఛాయ. మురికి ఓడుతున్న దుస్తులు. చెమట కంపు వేస్తున్న దేహం. "మూర్ఖుడా! నన్ను ధర్మచ్యుతునిగా చేయ సంకల్పించావా? నేను నీవిచ్చే అపవిత్రమైన నీటిని త్రాగుతానా?" అన్నాడు కోపంతో. చండాలుడు ఆ మాటలు విని మారు మాట్లాడకుండా వెళ్ళిపోయాడు. మరికొన్ని క్షణాలకు శ్రీకృష్ణుడు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. వెంటనే ఉత్తంకుడిలా అన్నాడు. "కృష్ణా! నిన్ను స్మరించగానే నీటిని పంపిస్తానని, ఓ చండాలుని పంపావేమిటి?" అని అన్నాడు. శ్రీకృష్ణుడు నవ్వుతు "తాపసోత్తమా! క్రోధంలో మీరు త్రికాలజ్ఞానాన్నే మరచిపోయారు. ఆవచ్చిన చండాలుడెవరనుకున్నారు? సాక్షాత్తు ఇంద్రుడు. అమృతాన్ని త్రావించడానికి వస్తే మీరది తెలుసుకోలేక తిట్టి పంపారు. ఇక మీకు అమృతం లభించదు. కానీ మీరు కోరినపుడెల్లా ఈ మరుభూమిలో మేఘాలు పుట్టి మీకు నీరును ఇస్తాయి." అని చెప్పి మాయమయ్యాడు. ఉత్తంకుడు తనకు దాహం వేసినపుడల్లా మేఘాలను పిలిచి నీటిని ఇవ్వండి అని దాహం తీర్చుకునేవాడు. ఆ మేఘాలకే ఉత్తంకుని మేఘాలని పేరు.

★

త్యాగఫలం

ఒకప్పుడు తప్తగిరిని హిమవంతుడనే మర్కటం పాలించేది. తాను ఆ కొండ లలో కోతులన్నిటిని అతిగా ప్రేమించేది. కేవలం చక్రవర్తిగా కాకుండా అందరిని సమదృష్టితో పాలన సాగించడం వల్ల అందరి మెప్పు పొందడం జరిగింది. హిమ వంతుడికి వైద్యంకూడ తెలుసు. అందు చేత తప్తగిరిలో కోతులన్నీ సుఖంగా ఉండేవి.

హిమవంతుడికి వయస్సు మీరింది. తాను బ్రహ్మచారి కావటంచేత తన తరువాత రాజ్యం ఎవరికి అప్పగించాలనే ఆలోచన కలిగింది. ఇంతలో అతని దగ్గర ఉన్న సైన్యాధికారి అయిన "చంపకుడు" అనే మర్కటానికి చక్రవర్తి కావాలనే కోరిక కలిగింది. చంపకుడు కొందరిని చేరదీసి చక్రవర్తిని చంపాలనే కుట్రపన్నాడు. ఈ విషయం హిమవంతుడికి తెలిసి పోయింది. వెంటనే చంపకుడిని బంధిం చడం జరిగింది. చక్రవర్తి సభచేసి, చంప కుడికి దేశబహిష్కరణ శిక్ష విధించడం జరిగింది. వెంటనే తప్తగిరిని విడిచి నల్ల మల కొండలలో చంపకుడిని విడిచి పెట్టారు.

అప్పటినుండి చంపకుడు, హిమవంతు డిపై ఎలాగైన పగసాధించాలనే ఉద్దేశ్యం దృఢపడింది. కొన్నాళ్ళకు అక్కడ ఉండే జంతువులను చంపకుడు చేరదీశాడు. వాటికి తానే రాజునన్నట్లు మెలగడం జరిగింది. ఏనాటికైనా తప్తగిరిని వశపరచుకొని తాను చక్రవర్తిని కావాలనే కోరికతో రోజు రోజుకు సైన్యం పెద్దది చేయడం జరిగింది. తన సైన్యాన్ని చూసి తానే మురిసిపోవడం జరిగింది. తన కోరిక త్వరలోనే నెరవేర బోతుందని సంబరపడడం జరిగింది.

కాని అకస్మాత్తుగా చంపకుడికి జబ్బు చేసింది. ఎన్ని మందులు వాడినా ప్రయో జనం కనిపించలేదు. అపుడు జంతువు లలో "సారంగుడు" అనే మర్కటం రాజు కావాలనే ప్రయత్నం చేయసాగింది. ఈ విషయం విన్న చంపకుడికి గుండెలో బాకు గుచ్చుకున్నట్లు అయింది. అంతేకాదు తన జబ్బు నయం అయ్యే అవకాశం కనిపించ లేదు. చేసేదిలేక జబ్బుతోనే బాధపడడం జరిగింది. అపుడు చంపకుడికి ఒక ఆలోచన కలిగింది. వెంటనే హిమవంతుడికి కబురు పంపించాడు. ఆపదలో ఉన్న తనను రక్షిం చమని కోరాడు.

హిమవంతుడు అంతా తెలుసుకున్న తరువాత చంపకుడిని రక్షించాలనే తలంపు కలిగింది. కొంత సైన్యంతో బయలుదేరి నల్లమల కొండలు చేరుకోవడం జరిగింది. ఆపదలో ఉన్న చంపకుడిని చేరి ముందుగా మందులు ఇవ్వడంతో జబ్బు నయమ యింది. తరువాత హిమమంతుడు చంప కుడిని తప్తగిరికి తోడ్కొనిపోయాడు. అది మొదలు చంపకుడు హిమవంతుని కను సన్నలలో మెలగడం జరిగింది.

కొన్నాళ్ళుపోయిన తరువాత హిమ వంతుడు తప్తగిరులలో ఉన్న కోతులన్ని టిని పిలిపించాడు. పెద్దసభ చేసాడు. ఆ సభలో, "ప్రజలారా, నేను హిమాలయా లకు తపస్సుచేసుకొని కాలం వెళ్ళబుచ్చా లనుకుంటున్నాను. మరి మీకు ఇకనుండి చంపకుడు చక్రవర్తి కాబోతున్నాడు." అని చెప్పాడు.

ఆ మాటలు విన్న మర్కటాలు చాల బాధ పడడం జరిగింది. ఇది గమనించిన హిమవంతుడు మరల "నాకు వయసు మళ్లింది. మీరు బాధపడవద్దు. నామాట అంగీకరించక తప్పదు". అన్నాడు.

అపుడు చంపకుడు నిల్చొని వినయంగా "ప్రభూ, నేను ప్రాణాపాయంలో ఉన్న ప్పుడు రక్షించిందిమీరు. మీ మాటకాదు అన్నందుకు నన్ను క్షమించండి. నాకు రాజ్యం వద్దు. మీతోపాటు హిమాలయా లకు వచ్చి నేను తపస్సు చేసుకుంటాను. మీ త్యాగం గొప్పది. నాకంటే అర్హుడికి రాజ్యం అప్పగించండి" అని ప్రాధేయ పడ్డాడు.

అపుడు హిమవంతుడు తన రాజ్యంలో బలవంతుడు, వివేకవంతుడు అయిన "సాధ కుడు" అనే మర్కటాన్ని చక్రవర్తిగా చేసాడు. తరువాత హిమవంతుడు, చంపకుడు కలసి హిమాలయాలకు చేరుకున్నారు. చూశారా! బాలలు! త్యాగధనులు తమ త్యాగంతో ఇతరులలో త్యాగగుణం కలిగి స్తారు. అదే "త్యాగఫలం".

.... శ్రీ ఉమామహేశ్వరరావు

గ్రంథ సమీక్ష

(28 వ పేజీ తరువాయి)

నామ్ (పుట 28) యతులకు అనుటచాలదు. యతులకును, బ్రహ్మచారులకును అని ఉండాలి. ప్రలంభఘ్నః (పుట 42) అనుట తప్పు. 'ప్రలంబఘ్నః' అనుండాలి, ప్రలంబాసురుని చంపినవాడని అర్థం. 'వంచ చక్రం........' అనే శ్లోకంలో (పుట 82) 'వర్ణంచ' అనే పదానికి భావం తెలియ లేదు. దానికి తెనిగింపులేదు. చాలాచోట్ల కొన్ని పదాలు తర్జుమా లేక వదలివేయబడినై. 'భూగోపాలః' (పుట 44) అనే శ్లోకంలో 'పార్శ్వభాక్'కు తెనిగింపు లేదు. 'విషమాస్యం మనోరమం' (పుట 62) ఇక్కడ మనోరమం పదానికి అర్థం చెప్ప లేదు. 'అధోచక్రము' (పుట 62) వంటి అపశబ్దములెన్నో! అధశ్చక్రమనిఉండాలి.

గరుడుని సంబోధించి చేసిన ఉపదేశమే ఈ గ్రంథ విషయం కాబట్టి, గరుడ, తార్క్ష్య, వైనతేయ, ఖగేశ్వర, ఖగ (పక్షి) వంటివి గరుత్మంతుని సంబోధించే పదాలు. అది గుర్తించలేదు. కనుక, 'ఖగనీలమ్' అని ఒకే పదంగా తీసుకొని 'ఆకాశరంగు' అని వివరించడం తప్పు. 'తార్క్ష్య' (పు. 42,43) ఇది సంబుద్ధి. గరుడ చిహ్నము గల అని అర్థం చెప్పడం సరికాదు 'నిమ్నోదరః' అనే శ్లోకంలో (పుట 60) శిరః పదాన్ని అన్వయించి అర్థం చెప్పడం లేదు. పక్క శ్లోకంలో 'ఉత్తరం' పదానికి వివరణలేదు. 'విష్ణుక్రాంతనిభాకారమ్' అనే పదానికి (పుట 56) 'విష్ణుక్రాంత వన్నె' అని అర్థం చెప్పి ఏమి సాధించినట్లు? 'చక్రంవా కేవలమ్' (పుట 55) దీని వివరణ ఒక చక్రము అని ఉంది. పద్మముతోకూడిగాని, అది లేక, చక్రము మాత్రమేగాని అనే తీరుగ వ్రాయాలి. 'వామచక్రం' అని ఆరంభం అయ్యే లక్షణంలో (పుట 5) నాలుగోపాదం 'ఆనందంస్వచ్ఛగహ్వరమ్' అని వుంది. దానికి అనువాదం స్వచ్ఛ బిలము గలది, ఆనందమునిచ్చునుఅని ఉండాలి. అలాలేదు. అదే పుటలో నాతి హ్రస్వం అనే పదానికి 'కృశించినదికానట్టి' అని కాక 'మిక్కిలి పొట్టిది కానట్టి' అని ఉండాలి. అదే శ్లోకంలో 'రాజ్యభోగాప వర్గదమ్' రాజ్యమును, భోగమునుఇచ్చును అని ఉంది. అపవర్గం ఏమైంది? అపవర్గం అంటే మోక్షం. కాగా, ఐహిక భోగాన్ని, ఆముష్మికమైన మోక్షాన్నీ ఇస్తుందని అర్థం 'మత్స్యాద్యాః' అని ఆరంభించి 'సాశీతి వివిధాన్మృతా' అని ఎనభై (?) భేదములు చెప్పబడినవి. లెక్క సరిగా చూపలేదు.

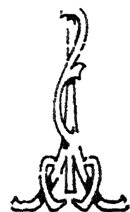
అసలు వచనరచన అబోధకంగానూ, భ్రామకంగానూ ఉంది.

దీని అనువాదం ఇలా ఉంది. "వర్ణ బంధముచేత లక్షణము, క్షేత్రము ఉదాహరింపబడినది. (ఈవాక్యము సంగతము పునరుక్తము. అక్కరలేదు.) ఆయా లక్షణాలతోకూడిన అనేక మూర్తులు గలవు. విశేషించి భేదములను తెలిసికొనుట కష్టము. వర్ణరూపాద్యవయవములచే ప్రమాణబిల లాంఛనములచే ద్వార ప్రదేశభేదములచే కొన్నిటియొక్క భేదములను చెప్పబడుచున్నది" ఇదేమి వాక్యరచన? "ఆయా లక్షణములతో కూడిన పలుమూర్తులున్నవి. ఏదో ఒకదానిని బట్టి స్పష్టముగ భేదము తెలిసికొనుట సాధ్యము కాదు. కాబట్టి వర్ణము (వన్నె) రూపాదులు, అయవయములు, ప్రమాణము (కొలత), బిలము, గుర్తులు, ద్వారదేశపు భేదములను బట్టి కొన్నిటి భేదము చెప్పబడుచున్నది." అనియుండుట బాగు. 'వర్తులస్నిగ్ధ అత్యంతం స్పష్టచక్రసమన్వితః (పుట 30) దీనికి అనువాదం "వర్తులమై నునుపై స్పష్టమగు చక్రములు గలిగి" అని? ఈ మూడును చక్రములకు విశేషములని తోచదు. వర్తులమైనట్టిదియు, నునుపైనదియు, స్పష్టచక్రములు గల్గినట్టిదియు అగు (వామనమూర్తి) అని వ్రాస్తే, వర్తులమైన, నునుపైన రెండు విశేషణాలకూ 'వామకః'తో అన్వయం తెలుస్తుంది.

లింగవిభక్తి వచనాల తారుమారు, విశేషణ, విశేష్యభావవ్యత్యయం పెక్కుతావుల్లో కన్పిస్తుంది. గ్రంథం చివర – 'సాలగ్రామ మూర్తి – భేదనిరూపణము' అనే శీర్షికకింద మూర్తి స్వరూప – భేదాన్ని సంగ్రహించి అకారాదిక్రమంతో చేర్చడం చాలా ఉపకారం. కాని దాన్ని కూర్చడంలో కూడా శ్రద్ధాలోపం కనిపిస్తోంది. ఆయా మూర్తుల లక్షణం వ్రాసినప్పుడు, అది గ్రంథంలో ఫలానా పేజీలో ఉందని పుటలు సూచించి ఉంటే సంప్రదించుకోడానికి బాగుండేది. మూలం అర్థంకాని చోట్ల వివరణలేదు. కలిగే సందేహాలకు సమాధానం లేదు. కాగా, అనువాదంవల్ల సాధింపవలసిన ప్రయోజనం నెరవేరలేదనే చెప్పాలి. పై పేర్కొన్న పొరపాట్లులేకుండా అనువాదమూ, ప్రచురణ సాగించిఉంటే చాలా ఉపయోగకారిగా ఉండేది.

అయినా, ఈ దుర్లభ సంస్కృత మూల గ్రంథాన్ని, మూలంతోబాటు అనువాదం కలిపి ఆస్తికులకు అందజేసిన శ్రీ వి. హనుమంతరావుగారి కృషి, ప్రయత్నమూ శ్లాఘ్యం.

— ఎన్. సి. వి. నరసింహాచార్య

[6వ పేజీ తరువాయి]

ఎక్కువ భోజనం తినే శక్తి ఉన్నా తక్కువ భోజనంతో తృప్తిచెందడం కమ్మగా నిద్రపోవడం, కాని ఏ చిన్న శబ్దమైనా మేల్కొనడం, తన యజమాని యెడల భక్తిశ్రద్ధలు ఉండడం- వీరత్వం చూపించడం ఈ ఆరుగుణాలు కుక్కనుండి నేర్చుకోవాలి.

సుశ్రాన్తో హి వహేద్భారం
శీతోష్ణే న చ పశ్యతి
సంతుష్టశ్చరతే నిత్యం
త్రీణిశిక్షేచ్చ గర్దభాత్

బాగా అలసిపోయినా గూడా బరువులు మోస్తునే ఉండడం, ఇది చల్లనిది అది వేడిదని ఆలోచించక పోవడం, ఎల్లప్పుడూ సంతోషంగా తిరుగుతూ ఉండడం ఈ మూడూ గాడిద నుండి నేర్చుకోవాలి.

నాత్యన్త సరలైర్భావ్యం
గత్వా పశ్య వనస్థలీమ్
ఛిద్యన్తే సరలా స్తత్ర
కుబ్జా స్తిష్ఠన్తి పాదపాః ॥

అతి మంచితనం, అమాయకత్వం, ఉండడం మంచిదికాదు. అడవుల్లో తిన్నగా పొడుగ్గా ఉన్న వృక్షాల్నే ప్రజలు నరుకుతారు. వంకర-టింకరగా ఉన్న చెట్లన్నీ అలాగే ఉండిపోతాయి.

పుష్పేగంధ స్తిలే తైలం
కాష్ఠేం వహ్నిః పయోఘృతమ్
ఇక్షౌ గుడం తథా దేహే,
పశ్యాత్మానం వివేకతః ॥

పువ్వుల్లో పరిమళం, నువ్వుల్లో నూనె, కట్టెల్లో నిప్పు, పాలల్లోనెయ్యి, చెరకులో బెల్లం ఎలా ఉన్నాయో, అలాగే నీ శరీరంలో ఉన్న ఆత్మని దర్శించు.

న దేవో విద్యతే కాష్ఠే
న పాషాణే న మృణ్మయే
భావే హి విద్యతే దేవ
స్తస్మాత్ భావో హి కారణం

భగవంతుడు కర్రలలోగాని, శిలలలో గాని, లేక మట్టి బొమ్మలలోగాని లేడు. నిశ్చయంగా ఆయన మన భావంలోనే ఉంటాడు. అందుకే భావమే అన్నిటికీ కారణం.

శాంతితుల్యం తపోనాస్తి
నసంతోషాత్పరం సుఖమ్
నతృష్ణాయాః పరోవ్యాధి
ర్నచ ధర్మోదయాసమః ॥

శాంతితో సమానమైన తపస్సు, తృప్తిని మించిన సుఖం, దురాశను మించిన పెద్ద రోగం, దయతో సమానమైన ధర్మంలేవు.

కింకులేన విశాలేన
విద్యాహీనేన దేహినామ్
దుష్కులం చాపి విదుషో
దేవైరపి సుపూజ్యతే

విద్యలేని వాడి కులం ఎంతగొప్పదైనా ఏం లాభం? (అంటే నిష్ప్రయోజనం) విద్వాంసుడైనవాడు తక్కువ కులానికి చెందినా దేవతలుగూడా అతడ్ని గౌరవిస్తారు.

ముక్తి మిచ్ఛసి చేత్తాత
విషయాన్ విషవత్త్యజ
క్షమార్జవం దయాం శౌచం
సత్యం పీయూషవత్ పిబ.

ఓ ప్రియసోదరా! నువ్వు మోక్షం కావాలనుకుంటే విషయవాసనల్ని విషంలా వదలిపెట్టు. సహనాన్ని, నమ్రతని, దయను, పవిత్రతను సత్యాన్ని-అమృతంలా భావించి సేవించు.

విద్యార్థీ సేవకః పాంథః
క్షుధార్తో భయకాతరః
భాండారీ ప్రతిహారశ్చ
సప్త సుప్తాన్ ప్రబోధయేత్.

విద్యార్థి, నౌకరు, బాటసారి, ఆకలిగొన్నవాడు, భయపడ్డవాడు, కోశాధికారి, ద్వారపాలకుడు- ఈ ఏడుగురు పడుకుని ఉంటే మేలుకొలపాలి.

అహింన్ప్రపంచ శార్దూలం
కీటించ బాలకం తథా
పరశ్వానంచ మూర్ఖంచ
సప్త సుప్తాన్న బోధయేత్,

పాము, రాజు, పులి, బాలుడు, ఇతరుల కుక్క, మూర్ఖుడు- పై ఏడుగురు నిద్రిస్తున్నప్పుడు మేల్కొలుపరాదు.

దృష్టిపూతం న్యసేత్పాదం
వస్త్రపూతం పిబేజ్జలం
శాస్త్రపూతం వదేద్వాక్యం
మనఃపూతం సమాచరేత్.

చూచి నడవడం, వడబోసుకొని నీళ్ళు త్రాగడం, వ్యాకరణ సహాయంతో తప్పులు లేకుండా మాట్లాడడం, బాగా ఆలోచించి పనిచేయడం (మనిషికి) అవసరం. (మంచిది).

యేషాం న విద్యా న తపో న దానం
న చాపి శీలం నగుణో న ధర్మః।
తే మృత్యు లోకే భువి భారభూతే
మనుష్య రూపేణ మృగాశ్చరన్తి॥

విద్య, తపస్సు, దానం, శీలము, మంచి గుణము ఇవి లేనివారు ఈ లోకంలో భూమికిభారం- వారు మానవరూపంలో ఉన్న జంతువుల్లాగా తిరుగుతున్నారు

మాతా చ కమలా దేవీ
పితా దేవో జనార్దనః
బాంధవా విష్ణు భక్తాశ్చ
స్వదేశే భువనత్రయమ్।

లక్ష్మీదేవిని తల్లిగా, శ్రీ మహావిష్ణువును తండ్రిగ, విష్ణుభక్తులందరినీ తన బంధువులుగా భావించేవారికి ఈ మూడు లోకాలు వారి స్వంతమే. అంటే వారు అందరినీ తమలాగే భావించుకుంటారు.

దాతృత్వం ప్రియవక్తృత్వం
ధీరత్వ ముచితజ్ఞతా
అభ్యాసేన న లభ్యన్తే
చత్వారః సహజగుణాః

దానగుణం, మృదు మధురమైన వాక్కు ధైర్యం- విచక్షణాజ్ఞానం- ఇవి అభ్యాసం వల్ల కాదు. స్వాభావికంగా కలిగే గుణాలు.

కామం, క్రోధం తథా లోభం
స్వాదం శృంగార కౌతుకే
అతి నిద్రాతిసేవాచ
విద్యార్థీ హ్యష్ట వర్జయేత్

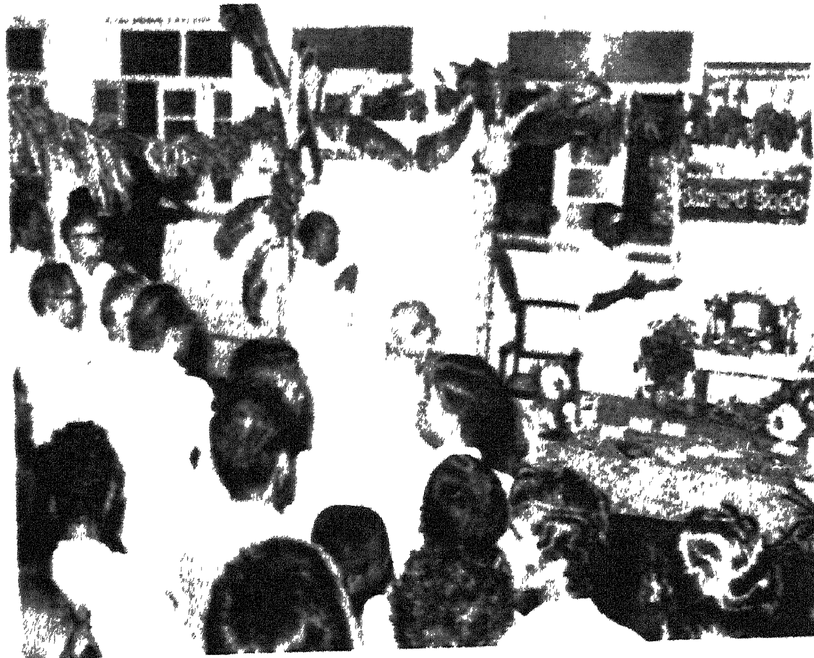
(4వ పేజీ తరువాయి)

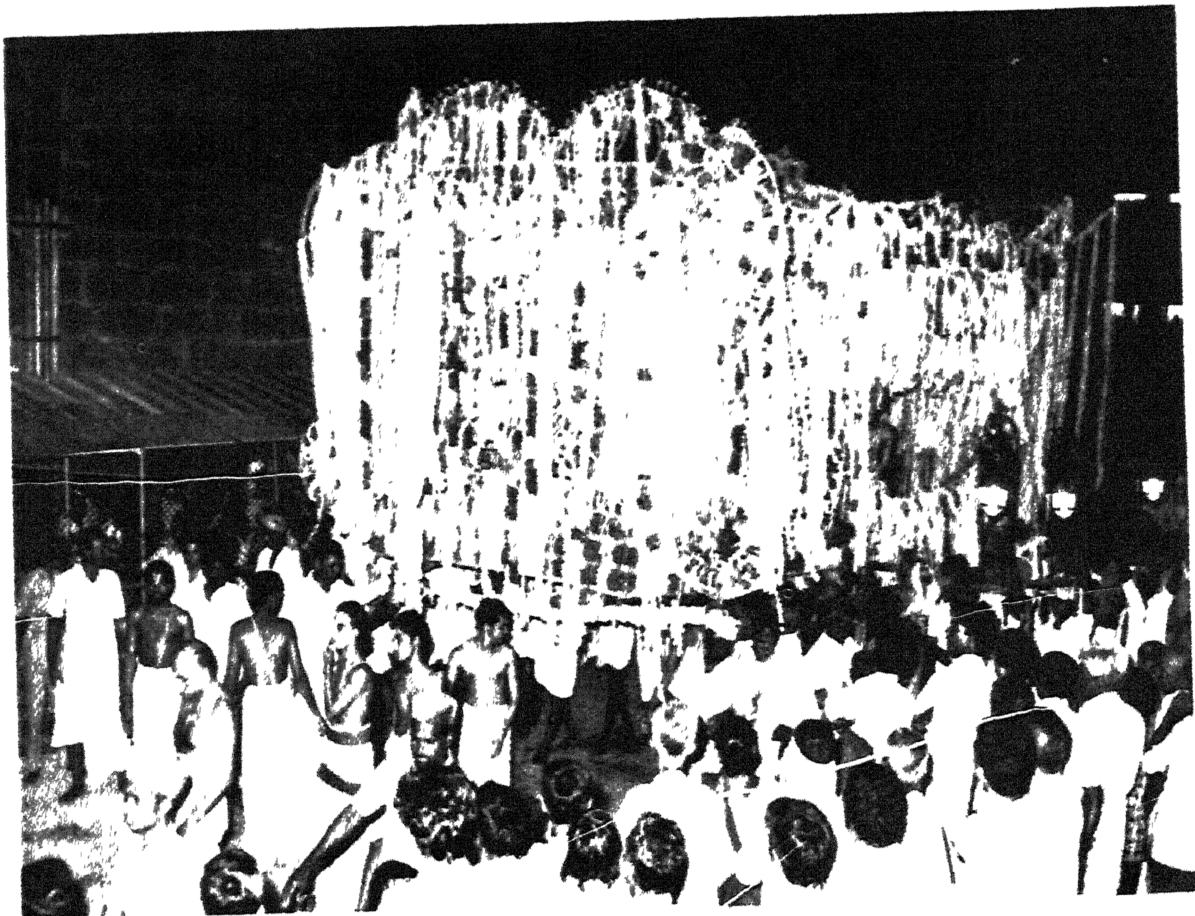
అయితే ఇవన్నీ జరుపుతున్న దెవరు? ఒక తల్లికొడుకు, ఒక అక్కకుతమ్ముడు, ఒక చెల్లికిఅన్న. తమ ఇంటి బలిపశువు ఇలాంటి అనుబంధాల్లో దేవన్న కారుణ్యకిరణం ఏ మాత్రం తళుక్కుమన్నా చాలు, వీటికదే సమాధి! మార్పులేని బంధంగల ఈ మాతృమూర్తులు కట్నాలపేరిట జరిగే కల్లోలాలకు తోటి స్త్రీకి జరిగే అన్యాయాలకు పాక్షిక భాగస్వాములౌతున్నారు. తమకు గలిగిన చేదుఅనుభవాలతో ఇతరులకు నవనవంతాలు కూర్చవలసిందిపోయి అగ్నిలో ఆజ్యం పోస్తున్నారు. నిజానికి కన్యాశుల్కాలు కాలదోషంపట్టి కనుమరుగయ్యాయి. వధుని నారాయణస్వరూపంగా భావించి లౌకిక సాహాయంగా సాలంకృత కన్యాదానంతోపాటు వరదక్షిణగా యథాశక్తి ఆనందంతో ఇచ్చే వరకట్నం ఈనాడు ఒక వ్యాపారంగా, నవవధువుకు నరకంగా, పారాణి ఆరకముందే పరలోకమార్గంగా మారుతున్నది. దీనికి పురుషాహంకారంతోపాటు నారీసంకుచితత్వం కొంత కారణమంటే అసహజమనిపించినా అసత్యం మాత్రం కాదు. కేవలం చట్టాలవల్ల కట్నాలు పోవు. 'కట్నమెందుకు వద్దో'! అని కలతచెందే పెద్దలూ లేకపోలేదు! కనుక సరస సంసార వృక్షానికి వరకట్నం విషాహుతమన్న సత్యాన్ని అయినవారందరి మదికెక్కించి తమ కన్నవారిని తమకన్న చిన్నవారిని ఒప్పించి సమాజానికి ముప్పు తప్పించగల శక్తి ఆ శ్రీచక్ర సంచారిణికి ప్రాకృతిక ప్రతిరూపమైన ఈ నారీచక్రానికి వుంది.

మరి ఇది ప్రేమైకమూర్తి కృష్ణభగవానుని జన్మాష్టమి, మాంగల్య వృద్ధికిగాను సర్వమంగళను, సకల సంపత్ప్రదాయిని అన వరలక్ష్మిని కొలిచే శుభదిన సందోహంగల పవిత్రమైన మాసం. భౌతికస్వాతంత్ర్యం లభించినా, భావస్వాతంత్ర్యానికి కంకణం కట్టుకోవలసిన దీక్షాసమయం. మహిళలకు మంచి జరగాలంటే ఇంతకన్న మంచిరోజు లేదు. కలహకంఠులు కాని కలకంఠులందరూ మత్తగజాల అదుపుకు ముందడుగువేయాలి. పెద్దలు చెప్పనే చెప్పారు.

కలకంఠికంట కన్నీరొలికిన సిరియింట నుండనొల్లదు సుమతీ! అని.
మరి మనది ఏమతో కాలమే నిర్ణయిస్తుంది.

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press,
by M. Vijayakumar Reddy, L.P.T., Manager, T.T.D. Press, Tirupati.

4.

5.

